Poštnina plačana v gotovini **Leto LVI.** V Ljubljani, v četrtek, dne 1. novembra 1928 **Št. 251.** Sl. 2 Din

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 D

SLOVENEC

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ceneoglasov
1 stolp. petit-vrsta mali oglasi po 1·50 in 2 D, večji oglasi nad 45 mm višine po Din 2·50, veliki po 3 in 4 Din, v uredniškem delu vrstica po 10 Din
o Pri večjem o naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo ✓ Uredništva telefon št. 2050, upravništva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 ✓ Čekovni račun: Ljubljana štev. 10.650 in 10.349 za inserate, Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

1. novembra.

»O, kako se mi zemlja studi, če gledam v nebo!« je vzkliknil sv. Ignacij, ko je gledal k zvezdam.

Danes sv. Cerkev razgrinja pred nami nebo zvezd-vodnic; gledamo k svetnikom — vzorom vsega življenja.

Ob tem pogledu moramo biti žalostni, ob tej primeri nas je strah in groza in skrb za to ubogo pozemeljsko življenje sedanjih rodov.

Ob sliki na te junake kreposti, velikane duha, duše popolnosti, bi radi pozabili na zemeljsko revščino.

Pa ni to zmisel in namen današnjega praznika. Tudi sv. Ignacij je veselo delal in se goreče trudil v vinogradu Gospodovem, kot je Stvarnik ukazal vsem popotnikom. Nepremakljiv pogled v večne vzore mu je le vir neizčrpne moči. Nebo, vera in večnost so mu bili zaklad, v katerem je našel idealizem in junaštvo, kakršno nima para v človeštvu.

Legije svetnikov, ki naj gredo pred našimi duhovnimi očmi danes, so legije nekdanjih ljudi, kakršni smo mi, z vsemi težavami, ki nas teže. To so nekdanji člani človeške družbe, ki je bila polna napak kot današnja. Zato ta dan lažje kot sicer iščemo zvezo vere z interesi vsakdanjega življenja.

Naša dolžnost je, da pri tej priliki podčrtamo ozko zvezo vere z javnim življenjem. Ta zveza se namreč ravno v naši politični javnosti tako pogosto in preprosto zanikuje.

Vsakdanji dogodki javnega življenja, ne le doma, ampak povsod, kažejo, kako globoko je padel zmisel za krepost, poštenost, rednost in lepoto. Korupcijske afere in politični umori so samo najbolj groba, pa morda ne najhujša dejanja, ki so mogoča le v družbi brez junaštva, brez ljubezni, brez vere, brez Boga.

Današnja družba spoznava, da brez vere propada. Med mladino gre val verske poglobitve po vsem kulturnem svetu. To spoznanje je prodrlo.

Nima pa današnji mehki in zmehkuženi človek moči in junaštva, da bi izvršil in nosil vse posledice tega spoznanja. Zato tudi nima poguma, da bi v javnosti zagovarjal dosledno trdo pot k veri, k svetnikom-vzorom, k Bogu.

Vire junaštva in idealizma bomo našli le v večni svetosti. Le z njo bomo rešili problem sedanjega javnega življenja in ustavili ginevanje čistega idealizma, preprostega, vse žrtvujočega junaštva. Brez te obnove pa ni obnove javnega življenja.

Junaštvo in žrtvovanje ne razumemo v materialnem, ne v materialističnem zmislu. Tega danes človeštvu ne manjka. Za najdrznejši polet se najde junak. Dobi se tudi tak, ki ne gre radi avanture, radi senzacije, ampak iz ljubezni do stvari. Ta ljubezen, to junaštvo le nima cilja, ne prave smeri. Izobličilo se je enostransko v zgolj posvetno in popolnoma pozabilo na duševnost, nravnost, na moralo. Napram tem osnovam srečnega življenja je današnja družba tako otopela, da so morilci njeni vzori in perverzneži ljubitelji ulice in predmet javnega oboževanja.

Kaj tu pomaga ves silen napor narodov, da se vzpostavijo. Dokler ne bodo našli prave smeri, dokler ne bodo zaželeli za večnimi vzori, je ves napor izgubljen.

V tej smeri pa je boj s samim seboj neobhoden začetek. In tu more cerkev človeštvu, ki razočarano nad lažnivimi idejami, hiti za velikimi osebnostmi, pokazati na najpopolnejše vzore. Vsi ti so vojevali boj najprej proti samemu sebi. Zato so bili notranje svobodni in s tem postali močni.

Kajti v tem je junaštvo, da moremo samega sebe popolnoma pozabiti in se vsega žrtvovati idealu. Zgodovina priznava, da je boj proti samemu sebi najtežji in ta zmaga največja. Današnji svet tega boja ne zmore, na to zmago niti ne misli.

Otopelost in brezbrižnost za verske resnice v zasebnem življenju je rodila svoje posledice v javnem življenju. Tu je najglobljі vzrok. Človek-zasebnik je propadel; kot javni delavec tira družbo v propast.

Ne izbegavajmo: živa, močna vera je usahnila, zato usiha življenje. Le v njej je ljubezen, ki vse žrtvuje, le srečna večnost je plačilo, za katero je vsako trpljenje premajhno, le kraljestvo Kristusovo ima popolnoma zveste služabnike. Le v tej veri in v tem kraljestvu veljajo blagri z gore: uboštvo, ponižnost, miroljubnost, pravičnost, čistost. Samoprevara je, če te kreposti spoštujemo, njihov vir in temelj pa zametujemo.

V ljudski duši raste spoznanje. Gibanja, ki hočejo kaj pomeniti, bodo morala s tem računati, in dejansko že v najbolj protiverskih skupinah živahno razpravljajo o verskih problemih in revidirajo svoje odnose do vere. Tisti pa, ki zakrivajo oči pred tem tokom, so zapisani smrti.

Naša dolžnost je vzdržati krščanska načela v vsem javnem življenju.

Svetnikov, k katerim dvigamo danes pogled, nam je treba zlasti v javnem življenju. To so pravi vzori in nosilci heroizma in idealizma, ki bi brez nebes na zemlji izginila.

Soglasje moč vlade

Seja ministrskega sveta — Vrsta novih zakonov pride pred skupščino — Dr. Korošec najboljši notranji minister

k **Belgrad**, 31. okt. (Tel. »Slov.«) **Danes od 11 do 13 se je vršila seja ministrskega sveta, na kateri so obravnavali resorne zadeve. Pokazala se je jaka volja vseh članov vlade za delo. Narodni skupščini, ki se bo verjetno sestala v pondeljek, se bo predložila v tem zasedanju cela vrsta zakonov, ki so za državo in ljudstvo potrebni in ki bodo k naši notranji konsolidaciji mnogo pripomogli.**

Vse vesti o latentni vladni krizi so izmišljene. V četvorni koaliciji vlada popoln sporazum ter je vlada močna dovolj, da izvede vsako akcijo nasproti vsakomur, ki bi skušal rušiti ugled in dobrobit domovine. Da uživa vlada zaupanje, ne samo med parlamentarci, ampak tudi med ljudstvom, so najboljše pokazale volitve v Bosni, kjer je KDK navzlic demagogiji izgubila veliko število pristašev, medtem ko so vladne stranke pridobile.

Ugleden član vlade je izjavil Vašemu dopisniku po današnji seji ministrskega sveta, da je dr. Korošec pokazal kot notranji minister svojo največjo sposobnost, ter da so se volitve vršile svobodno in v najlepšem redu. Vse vesti opozicionalnega časopisja o pritisku, pretepih in spopadih med volitvami so neresnične. Na podlagi teh in drugih krink hoče skriti svoj veliki poraz, ki ga je v nedeljo doživela in ki je voditeljem KDK vzel vso sapo.

k **Belgrad**, 31. oktobra. (Tel. »Slov.«) **Današnja »Pravda« poroča, da bo v vlado vstopil sam Ljuba Davidović. V političnih krogih se smatra to vest še za prezgodnjo. Če bi kak klub četvorne koalicije mislil, da bi bila v resoru, ki mu pripada, bolja kaka druga oseba iz njihovih vrst, je to popolnoma stvar dotičnega kluba. Član radikalnega kluba je izjavil o rekonstrukciji vlade sledeče: »Za sedaj to vprašanje ni aktualno. Mogoče bo čez tri tedne. Mi bomo z delom nadaljevali trdno in marljivo. Na resore nihče od nas ni privezan. Radi splošnih koristi bomo radi odstopili svojim tovarišem. Glavno je, da se bo odslej dobro in marljivo delalo, da se dovršijo vsi važni posli. Gospod dr. Korošec ostane v vsakem slučaju predsednik vlade.«**

Sporazum mora priti

č **Zagreb**, 31. okt. (Tel. »Slov.«) Kljub izjavam, ki se pojavljajo iz vrst KDK proti Savčičevi akciji, se v zadnjem času jasno opaža, da ostrost, s katero se je posebno v zadnjem času odlikoval tisk KDK, ponehuje in da listi z mnogo večjo mirnostjo premotrivajo politični položaj. V zagrebških političnih krogih se to smatra kot želja, da KDK najde izhod iz tega položaja. To pa tem bolj, ker vsa opozicija KDK ne more vreči vlade, marveč bo moglo priti do spremembe samo s sporazumnim sodelovanjem vladnih in opozicionalnih strank.

»Riječ« napada belgrajske politične kroge. Obrača se proti pisanju nekaterih zagrebških listov, ki trde, da dr. Korošec ne želi podvzeti nobene jačje akcije proti KDK. »Riječ« pravi, da bi dr. Korošec že postopal proti KDK, da pa se nečesa boji v Zagrebu, zato preganja pristaše KDK v Sloveniji. Iz Belgrada prinaša »Riječ« vest, da bo s Savčičevo akcijo prišlo do koncentracijske volivne vlade in da voditelji četvorne koalicije razpravljajo o modalitetah, ki bi se predložile KDK, posebno glede revizije ustave. »Riječ« pravi, da bo dr. Korošec v soboto odgovoril Savčiču.

Seja ministrskega sveta

k **Belgrad**, 31. okt. (Tel. »Slov.«) Na današnji seji vlade, ki se je vršila od 11 do 13 v predsedništvu vlade, so ministri poročali o svojih resornih zadevah. Med drugim se je obravnavalo o zakonskem predlogu o sodniških taksah in o selitvenih stroških za državne uradnike. Minister Kujundžić je po seji izjavil Vašemu dopisniku, da je zakonski predlog o posojilu monopolske uprave že sprejet in odposlan narodni skupščini. Obenem je minister izjavil, da dobi Belgrad javne telefonske govorilnice. Minister Barič je potrdi, da bo zakon o monopolskem posojilu eden izmed prvih, ki bo sprejet v tem skupščinskem zasedanju. Zakonodajni odbor je sklican za pondeljek dne 5. novembra ob 4 popoldne.

Dr. Stojadinović predsednik fin. odbora

k **Belgrad**, 31. okt. (Tel. »Slov.«) Ob začetku jesenskega skupščinskega zasedanja se bo volil nov finančni odbor, kateremu se bo takoj po konstituiranju predložil v razpravo proračun za leto 1929/30. Kakor je Vaš dopisnik zvedel iz radikalnih krogov, bodo radikali kandidirali ze predsednika tega odbora bivšega finančnega ministra dr. Milana Stojadinovića.

---

k **Belgrad**, 31. okt. (Tel. »Slov.«) Nj. Vel. kralj je danes odpotoval v Topolo.

---

k **Belgrad**, 31. okt. (Tel. »Slov.«) Poslanski klub DS bo imel 5. novembra dopoldne sejo. Na tej seji se bo obravnavalo o položaju z ozirom na govora Ljube Davidoviča in Voje Marinkoviča v hotelu »Imperial«.

Dr. Trumbič v Parizu

k **Belgrad**, 31. oktobra. (Tel. »Slov.«) »Pravda« poroča iz Pariza, da je tja prispel dr. Trumbič. V pariških jugoslovanskih krogih se predpostavlja, da namerava dr. Trumbič priti v stik s francoskimi in angleškimi državniki, da bi jih zainteresiral za notranje stanje Jugoslavije in da bi jih prepričal o potrebi, da zapadne velesile svetujejo Belgradu rešitev srbsko-hrvatskega spora na način, da bi Hrvate zadovoljil. Trumbič bo ostal nekoliko dni v Parizu, nato pa se bo podal v London.

Jezen je, ker izgublja

k **Belgrad**, 31. oktobra. (Tel. »Slov.«) Z ozirom na izjave Pribičevičeve, da volitve v Bosni niso bile svobodne, je danes član vlade izjavil časnikarjem: »On se huduje, ker izgublja. Ves narod v Bosni priznava, da so bile volitve svobodne, samo Pribičević tega ne priznava. Naj bi se v Hrvatskem vršile občinske volitve, pa boste videli, da Srbi ne bodo šli s Pribičevičem. Bosna je pokazala pot. Ta pot ne vodi k KDK, ampak k nam. To je glavno.«

Dnevnice

k **Belgrad**, 31. oktobra. (Tel. »Slov.«) Glede odvzema dnevnic poslancem, ki ne vršijo poslanskih dolžnosti, ki jih jim je ljudstvo poverilo, uganja KDK demagogijo, ker se dobro zaveda, da se to njih tiče. To ni izjemen ukrep, ampak samo natančno izvajanje poslovnika § 110. Predsednik narodne skupščine g. Ilija Mihajlović je danes izjavil časnikarjem sledeče: »Jaz nisem ničesar odredil, marveč sem od skupščinske blagajne zahteval, da se spoštuje § 110. skupščinskega poslovnika.« Na vprašanje časnikarjev, ali poslanci KDK ne bodo dobili dnevnic, je predsednik odgovoril: »Vsi tisti, ki ne pridejo, ne bodo dobili dnevnic. Predpisi se morajo natančno spoštovati.«

Razkol med radičevci v Splitu

č **Split**, 31. okt. (Tel. »Slov.«) Med volivci HSS je prišlo za občinske volitve v Splitu do razcepa. Kljub zatrjevanju, da so vrste HSS složne, so danes radičevci vložili novo listo pod naslovom »Hrvatska seljačka neodvisna lista«. Na njej kandidirajo večinoma kmetje iz okolice. Predvsem Solinčani.

Jeza premaganih prvakov

Silno idilično in lepo je bilo včasih politično življenje v Sloveniji. V ekstracimru so sedeli gospodje prvaki in pri dobro obloženi mizi govorili o našem narodu, ki je potrpežljivo in udano stal pred vratmi ter bil vesel, da je sploh smel poslušati učeno govoreče gospode. Tako je vladal lep mir in nemotena harmonija. Eni so gospodovali in se dobro imeli, ljudstvo pa je bilo zaverovano v lepe besede in pozabilo na svoje trpljenje.

To trpljenje pa je rastlo in rastlo in postajalo vedno silovitejše, ker vse lepe besede ga niso niti najmanje zmanjšale. In na vse zadnje je postalo to trpljenje tako silno, da ga ljudstvo ni moglo več prenašati, da ni hotelo samo poslušati in delati za druge, temveč da je jasno terjalo tudi svojih pravic. Bilo je konec idile, pričel se je boj med ljudstvom in prvaki, kakor so se takrat imenovali voditelji gospode. Slovenski narod se je razdelil v dva tabora, v tabor ljudstva in tabor gospode. Takoj se je jasno pokazalo, kdo je na eni in kdo na drugi strani. In videlo se je, da so na strani gospode vsi, ki so mislili, da so nekaj boljšega, ki so se povečini sramovali svoje kmečke matere in kmečkega očeta. Na gosposki strani so se znašli vsi, ki so poznali le en ideal, da postanejo prav takšni, kakor so bil nemški meščani in zato so slepo te posnemali in postali liberalci, kakor so bili liberalci nemški meščani. Na drugi strani pa so se zbrali vsi, ki so se zavedali svojega kmečkega pokolenja in ki so ostali narodu zvesti tudi v najtežjih prilikah in ga zmagovito vodili v boju za njegove pravice.

Od šolanih ljudi so bili le duhovniki tisti, ki so čisto stopili na stran ljudstva. Glavno pezo vsega boja proti prvaštvu, proti izkoriščanju ljudstva so nosili ravno duhovniki, ki so bili na najbolj izpostavljenih mestih in ki so bili duša vsega boja. Zato pa je tudi njim veljala vsa jeza prvakov in zato je postal napad na duhovnike glavna točka liberalizma. Farška gonja to je bila kulminacija tega boja in še danes ni ta način boja prenehal, čeprav nima več nekdanjih surovih oblik.

V tem socialnem nasprotju je jedro vsega boja v slovenski politiki in tu je ključ za razumevanje liberalnega boja proti duhovščini.

Priznati je treba, da so imeli prvaki v resnici mnogo vzroka, da so bili jezni na duhovnike in zlasti na one, ki so bili aktivni borci, ker njih zasluga je, da je prišel narod do svojih pravic in da je bil rešen prvaškega izkoriščanja.

Že prvi boj, boj proti oderuštvu, je v ekstracimru zadel prve žrtve in marsikak prvak je moral izpremeniti svoje življenje, ker so odpadle oderuške obresti. A ta boj je bil šele začetek.

Skoraj nato se je pričel boj za politično moč in po vrsti v vseh zastopih je padla vlada prvakov in nastopila vlada ljudstva. Padle so liberalne občine, prišla je splošna volivna pravica, proti katerih so se prvaki obupno branili, vica, proti kateri so se prvaki obupno branili, prišla je vlada ljudstva v deželnem odboru, prišla je zmaga v državnem zboru in prišle so vse druge zmage. Samo še vloga žalostnih malkontentov je ostala prvakom, v javnem življenju pa niso imeli več odločilne besede, ker ta je prišla v roke ljudstva, ki se je samo vsedlo k mizi in ni več stalo pred vratmi. Največjo zaslugo za vse te zmage pa je imela narodnozavedna in z narodom živeča slovenska duhovščina, zato pa je tudi njej veljala glavna jeza prvakov. Zato le predobro razumemo psovko o izdajalskem delu duhovščine. Ker je zapustila duhovščina šolano gospodo in prešla v vrste ljudstva, zato ji očitajo »izdajstvo«. A to »izdajstvo« je duhovščini le v največjo čast.

Po preobratu so mislili prvaki, da je prišel zopet njihov čas. Ker niso mogli dobiti ljudskega zaupanja, so mislili potom Belgrada priti do politične moči. Tudi ta nada se jim je izjalovila in sicer za vedno. Mesto prvaka je ljudska stranka v vladi in tako krepko, da je celo duhovnik predsednik vlade.

Polom prvaške politike je popolen in v prvi vrsti vsled dela duhovnikov. In sedaj naj bi se še kdo čudil, če pише prvaško glasilo, da je naš klerus zapustil svoje ljudstvo, da je v tuji službi? Le predobro razumemo to kleveto in prav cenimo jezo, ki razjeda prvake, ker so odigrali. In zato je ta jeza samo nam v radost, ker je dokaz naše zmage in priznanje dela, ki ga je izvršila SLS z odlično pomočjo duhovščine.

Zato le obrekujte in klevetajte, ker za poražene prvake je to edina uteha. To vam pa privoščimo čisto iz srca. Jeza premagancev ne boli!

Politična linija neresnice

So stranke, ki hodijo v političnem življenju dosledno in načelno svojo pot. Njih načelo je, da hočejo vse ali nič. Niso nikdar za kompromis, četudi ni nobeno načelo tangirano. Hočejo vse ali nič, če je tudi celo dejansko življenje, kakor se razvija, pred nami, ena sama velika veriga kompromisov. Naj pogine vse, mi se držimo tudi v popolnoma indiferentnih stvareh načelno opozicije, ne odnehamo, ne delamo kompromisov, se ne spuščamo v pogajanja, to je njihovo geslo. Tako je n. pr. skrajno krilo komunistov: Vse doseči potom proletarske revolucije, ali pa naj gre življenje svojo pot kakor hoče. Takih strank, ki bi imele z realnim življenjem tako malo stika, ni premnogo na svetu. So seveda načela, od katerih poštena stranka ne more popustiti nikdar. So pa tudi cilji, ki se dajo na ta ali drugi način doseči, uporablja se lahko taktika te ali one vrste, ki varuje načela, ki pa ustruja življenje polagoma in stopnjema k cilju.

To so stvari, ki so tako evidentne, da o njih pač ne bi bilo treba pisati, ko ne bi imeli pred seboj slovenskega liberalnega tiska, njegovih vernikov in pa seveda tudi esdeesarskih politikov. Vsi ti skušajo predstaviti najelementarnejše osnove vsega političnega življenja dan za dnevom, s podpisi in brez podpisov, dosledno in načelno napačno, neresnično, zavito, in če le mogoče, zlobno do skrajne mere. V tem so dosledni in načelni kakor so komunisti načelni in dosledni v svoji politiki. V vsem drugem so nedosledni in nenačelni, dosledni in načelni pa sigurno v enem: v boju proti SLS so jim vsa sredstva dobra, moralna in nemoralna, resnična in neresnična. V tem ne izbirajo, v tem so dosledni, načelni, res do skrajnosti načelni. Ali ni za to našo trditev en sam veliki dokaz vse pisarjenje, vse polifiziranje nasprotnikov od začetka do danes in bo ostalo do konca. Če bi drugače delali, bi same sebe zatajili. Ta nenačelen boj je legitimacija za njihovo politično življenje. Ali naj navajamo konkretne primere? Kam bi nas dovedlo! Ne bilo bi konca!

Pa en ali drugi primer moramo končno le znova pribiti. Proti Slov. ljudski stranki se bore načelno in dosledno — to jim moramo priznati — kakor da bi bila klerikalna stranka, v kateri imata škof in papež odločujočo besedo. Proti tej trditvi govoriš in pišeš lahko vsak dan, dokazuješ z najevidentnejšimi dokazi nje neistinitost in dejansko resničnost, vse zaman: načelno in dosledno gonijo svojo tezo naprej, ker jim pač to konvenira. Sami se pa predstavljajo za iskrene protiklerikalce v političnem življenju in načelne svobodomiselce v kulturnem življenju. Ali ni ta nauk vsakdanja hrana naprednjakarske inteligence in polinteligence? Pa recite, da to ni tako!

To načelo umišljene protiklerikalnosti velja za nje pa samo tako dolgo, dokler jim konvenira. Seveda jim to proti SLS vedno konvenira. Za svojo politiko jim ta doslednost in načelnost pa vedno ne konvenira. In takrat postanejo pa sami pravi pravcati klerikalci in zahtevajo tudi od predstavnikov Cerkve, da delajo klerikalno politiko v njihovem smislu. Ali ni stalo zadnje dni vse njihovo časopisje in njegovi čitatelji pod hipnozo pravega liberalnega klerikalizma? Ali niso naravnost od najvišje cerkvene oblasti zahtevali, da se upreže v njihov politični voz in da s svojimi sklepi in izjavami podpre njihovo politiko. In ko katoliški škofje tega niso mogli storiti in gotovo tudi niso hoteli storiti, ker se niso mogli in hoteli vmešavati v medstrankarsko borbo, tedaj jih je zopet minil njihov liberalni klerikalizem in — lop po škofih. Ali niso dalje polni hvale o onih hrvatskih duhovnikih, ki so pri duhov. društvu Vzajemnost sklenili neke resolucije, ki bi se dale po njihovem mnenju razlagati kot pohvala in odobritev njihove politike? Ali niso to evidentno jasni dokazi, kako hočejo vsepovsod angažirati cerkveno avtoriteto za svojo politično taktiko? Kako to vse lepo odobravajo, kako jim je to vse zaželjeno in pravilno! Pa celo silno pobožni so v svojem političnem boju. Dasi stoje na čelu njihove akcije javni odpadniki, izraziti in javno poznani svobodomiselci, a dosledno in načelno hočejo veljati v vseh svojih stremljenjih za varihe in zaščitnike verskih kulturnih idealov. V tem pogledu se zdi, da bi se radi merili — seveda brez sramu — celo z vsemi oficielnimi predstavniki katolicizma. Ali hočete tudi za to trditev dokazov? Berite govore govornikov na celjskem shodu KDK. To oznanja načelno svobodomiselno časopisje KDK od »Jutra«, »Domovine«, do zagrebških bulvarskih listov in napoljidovskih glasil.

Če more biti taka linija na strani naših nasprotnikov v kulturnih vprašanjih, ni čudno če v tem pogledu naravnost rokomavhajo na strogo političnem polju. Predvčerajšnje »Jutro« je priobčilo članek z naslovom »Politična linija SLS«. Tu je prišla ta dosledna in načelna črta političnega boja naših nasprotnikov do naravnost idealnega izraza. V tem članku je vse na glavo postavljeno, a v svet gre s podpisom avtorjevim kot suho pristno zlato. Povedano je tako, da nihče ne bi smel niti mogel dvomiti o resničnosti povedanega. Ali se naj spustimo v protidokazovanje? Čemu? Saj je vendar v boju proti SLS vse dovoljeno? Saj je vendar to načelo! In kam bi vodilo, ko bi morali vsako vrstico, da skoraj vsako besedo popravljati. Ustavimo se pa vendar samo pri dveh, treh vrsticah, ki so najbolj evidentno neresnične, za katere je nebroj prič, da je ravno nasprotno res, pa vendar avtor apoditktično razglaša svoje trditve za absolutno nedotakljive in kakor vsem znano resnične.

Začnimo: »V marcu leta 1925. je gosp. Korošec zapustil Radiča. Kot vzrok je navajala SLS, da je Radič zapustil svoj program in izdal g. Korošca. Torej načelnost in doslednost sta pripeljala SLS do tega koraka. Itd.« In resnica, za katero je najmanj 100 prič? Takrat je obstojal organiziran blok opozicije iz Davidovičevih demokratov, Radičevcev, SLS in JMO, g. Radič je pa sedel po milosti PP-režima, v katerem sta igrala gg. ministra Pribičevič in Žerjav vidno vlogo, v zagrebških zaporih. Mimogrede povedano: Njihov današnji heroj Radič je veljal njim tedaj, ko so imeli državne vajeti v rokah, za kriminalen tip, ki ga treba preganjati in zapirati do neskončnosti. Gosp. Radiču se po volitvah ni več ljubilo sedeti v zaporih. In tako je na eni strani imel pozavarovalnico v bloku opozicije, za njenim hrbtom se je pa po svojih zaupnikih — v začetku brez vednosti svojih zaveznikov — prav pridno pogajal z rajnkim g. Pašičem. Stvar pa ni ostala dolgo prikrita in na seji izvršilnega odbora bloka opozicije so člani g. Pavla Radiča prav pošteno prijemali. Gosp. P. Radič se je odrezal, da pač ne more pustiti, da bi toliko hrvatskih kmetov trpelo, bilo preganjanih, zaprtih, od tedanjega Pribičevič-Žerjavovega režima in da mora radi tega pri g. Pašiču posredovati. Prosil je odbor, da sme še nadalje posredovati. Kakor mnogokrat na svetu, tako so tudi takrat nekateri Radičevci končno le izdali, da se Radič pogaja za vstop v vlado. Zopet je bila seja izvršilnega odbora bloka opozicije, Radičevci so pa vse očitke odločno zavračali, češ da jih klevetajo, da ni nič resničnega na teh vesteh itd. Ko je bilo za vstop v vlado že vse gotovo — izdali so to zopet Radičevci — je bila zopet sklicana seja izvršilnega odbora združene opozicije — to je bilo teden dni pred onim znanim potokolom —, pa g. Radič se ni več prikazal na sejo, dasi so ga nad dve uri čakali. Brez slovesa in brez opravičila in brez javljenja so šli Radičevci z razpetimi jadri v vlado, g. Pribičevič in Žerjav pa iz vlade. G. Pucelj danes trdi, da je g. Korošec zapustil g. Radiča. Kaj naj človek misli o takih drznih trditvah, ki si jih avtor upa še podpisati s svojim imenom? Ali smo vsi sami norci na svetu?

In drugo! »Gosp. minister Kulovec, ki je bil edini v Belgradu od SLS v tistih prazniških dneh, itd. (namreč v Veliki noči leta 1927.).« In ves svet ve, da je bil v Belgradu tudi podnačelnik kluba, g. Sušnik. In ves svet ve, da je to, kar trdi g. Pucelj v tem stavku dalje, od kraja do kraja neresnično, in vendar se ponovno servira za golo resnico in to navaja za dokaz načelne polemike.

V teh navedenih slučajih je dovolj prič na razpolago, to se da vse striktno dokazati, in vendar se drzno in res bahaško-junaško argumentira proti SLS. Kaj naj šele rečemo o drugih stvareh, ki zavise več ali manj od samega presojanja opazovalca!

Mislimo, da v naslovu opravičeno govorimo o politični liniji — neresnice. V tej liniji so vsi naši domači nasprotniki resnično načelni in dosledni.

Atentat na poljskega gen. konzula

v **Praga**, 31. okt. (Tel. »Slov.«) Na poljskega generalnega konzula Tadeja Lubačevskega je bil danes izvršen atentat. Generalni konzul je k sreči ostal nepoškodovan, dočim so prijeli atentatorja, ukrajinskega emigranta Tadeja Nikolaja Aziuka. Pred atentatom je najprej pred sobo generalnega konzula razlil steklenico bencina, ga zažgal, potem pa zbežal, v veži pa je zadel na generalnega konzula, na katerega je ustrelil. Potem, ko je bil prijet, je Aziuk priznal, da je nameraval poljskega generalnega konzula ubiti baš danes, ko je spominski dan na poljsko izdajo. V nasprotstvu s tem je pa potem trdil, da je na generalnega konzula, katerega ne pozna, streljal, ker ga je smatral za neko drugo osebo.

Pri atentatorju Aziuku so našli izvod nekega lista tajne ukrajinske vojaške zveze, kateri je pripadal. V tej številki se nahaja oklic ukrajinske vojaške organizacije, da bodo Ukrajinci na smrtne obsodbe poljskih oblasti proti Ukrajincem radi svoječasnega napada na poštno poslopje v Lvovu odgovarjali s posameznimi terorističnimi nastopi proti zastopnikom poljske vlade in poljskih oblasti. Smatrati je torej, da je bil atentat politične narave. Aziuk se je dal najprej prijaviti pri konzulu radi potnega lista, potem pa je zapustil čakalnico konzulata, razbil steklenico z bencinom, zažgal in zbežal. Na generalnega konzula, ki je hitro pritekel, ko se je javila vest o požaru, je streljal od zadaj in je le srečen slučaj, da krogla konzula ni zadela. Aziuk je hotel zbežati, pa so ga prijeli. Prej je še vrgel proč revolver, ki ga pa niso našli ter ga je najbrž pobral kak sozarotnik, ki ga niso mogli ugotoviti.

Spor v francoski vladi

v **Pariz**, 31. oktobra. (Tel. »Slov.«) Čl. 70. in 71. francoskega finančnega zakona, s katerima se ukinjajo nekatere določbe laiške zakonodaje, sta povzročila sedaj resen spor v vladi. Herriot zahteva zavrnitev obeh členov ter je napadel tudi radikalnega notranjega ministra Sarrauxa, ki je branil oba člena pred generalnim svetom v Carcassonnu. Napadel je tudi ministrskega predsednika Poincareja, ki se je v Caenu izrazil o tem vprašanju zelo rezervirano, dočim ga je Briand branil, Queille in Poincare pa sta se postavila na stran Herriota.

Pogreb ustreljene žrtve.

Danes je bil pogreb v Ponsu ustreljenega rojalista in sicer v kraju Rocheforta. Kljub temu, da so se odrekli cerkveni obredi za člane »Action française«, se je udeležila pogreba katoliška duhovščina, ker je ustreljeni rojalist še pred smrtjo v zadnjem trenutku sprejel predpisano odpovedno formulo in se spovedal.

Italijanska vohunska afera se razpleta

v **Pariz**, 31. oktobra. (Tel. »Slov.«) V italijanski vohunski aferi je bil sedaj prijet v Parizu tudi Mazzacanijev privatni tajnik Rosetti. Priznanje Mazzacanija in Vanellija ter najdeni dokumenti dokazujejo, da obstoja velika italijanska vohunska centrala v Švici. Naročitelji želijo posebno natančno poročilo o orožju francoske armade, za katerega pošiljanje v Italijo je bil napravljen avtomobil s posebno karoserijo.

Nobile odpuščen iz vojaške službe

v **Berlin**, 31. oktobra. (Tel. »Slov.«) Kakor poroča neki švedski list iz Rima, je bil general Nobile odpuščen iz aktivne vojaške službe. Nobile ne sme zapustiti Rima, se ne sme javno pokazati, ne sme sprejemati časnikarjev in ne pisati nobenih člankov.

Živina

Na dunajski goveji sejem 29. oktobra je znašal dogon 2817 glav, od tega iz Jugoslavije 185. — Cene so neizpremenjene, edino biki so se podražili za 5 deloma celo za 10 grošev. Notirali so: voli najboljši 1.95—2.10, I. 1.65—1.90, II. 1.15—1.60, III. 1—1.10, biki 1.05—1.35 (izjemoma 1.45), krave 0.85—1.50 (izjemoma 1.65), klavna živina 0.65—0.85 šilinga za kg žive teže.

Hmelj

Nürnberg, 31. okt. (Tel. »Slov.«) Tukajšnji trg je bil danes čisto brez posla. Nič ni bilo pripeljanega blaga in tudi nobenih prodaj ni bilo.

V pričakovanju Zeppelina

v **Friedrichshafen**, 31. okt. (Tel. »Slov.«) Z največjo napetostjo se pričakuje prihod »Zeppelina« še tekom nocojšnjega večera. Vojaške čete za žaromete in pomožno moštvo za pristajanje je pripravljeno na prihod. V mesto je došlo že na stotine avtomobilov in trume radovednežev s posebnimi vlaki. Smatra se, da prihod ni mogoč pred 10 zvečer. Domneva se celo, da bo dr. Eckener za slučaj, če bi dospel šele pozno ponoči, rajši počakal v zraku do jutra, ker bi ob dnevnem svitu mnogo lažje pristal.

Drobne vesti

IMENOVANJE.

k **Belgrad**, 31. oktobra. (Tel. »Slov.«) Dr. Hinko Stepančič iz Celja je imenovan za višjega deželnega sodnega svetnika 3. I.

•

v **Essen**, 31. okt. (Tel. »Slov.«) Z udeležbo združenega koncerna za surovine se bo ustanovila v Romuniji nova tovarna za umetno svilo.

v **Ženeva**, 31. okt. (Tel. »Slov.«) Radi dogodkov pri jeruzalemskem židovskem zidu na dan židovske sprave so se zionistične organizacije pritožile pri generalnem tajniku Društva narodov za mandatno komisijo proti postopanju angleških oblasti v Palestini.

V Nemčiji se odpravi smrtna kazen. Pri začasnem glasovanju v odboru nemškega državnega odbora za kazensko pravo, je bila smrtna kazen odpravljena.

Tramvajski uslužbenci stavkajo. Danes so v Atenah in v Pireju začeli stavkati uslužbenci cestne železnice. Vlada je proti stavki. Razpoloženje prebivalstva pa je naperjeno proti lastnikom cestne železnice londonske družbe Power and Traction Company radi njenega brezobzirnega postopanja proti občinstvu in nameščencem.

Lansing umrl. Wilsonov državni tajnik iz časa nevtralnosti Amerike Robert Lansing je v torek v New Yorku umrl radi srčne bolezni v starosti 64 let.

Umrl vsled gladovne stavke. Marseillski morilec žensk Rey je umrl v marseillskih zaporih vsled svoje stradalne stavke.

Dunajska vremenska napoved: Severne Alpe: Oblačno, od časa do časa dež, nižja temperatura, severozahodni vetrovi. — Vzhodni rob Alp: Večinoma oblačno, deloma dež, v dveh do treh dneh verjetno nastop mraza. — Južne Alpe: Oblačno, obilno deževje.

Kdo bo župan?

Sarajevo, 29. oktobra.

Včerajšnje občinske volitve so mirno potekle. Zanimanje meščanov je bil zelo slabo. Vsega skupaj je glasovalo 58% volivcev, ker jih je od 21.152 glasovalo samo 12.269. Količnik je bil 341. Po listah so dobili: I. JMO 3722 glasov, 11 mandatov; II. delavci in nameščenci 250 glasov, nobenega mandata; III. samostojni demokrati 391 glasov, 1 mandat; IV. Jevr. čarš. omladina in Poale Cion 698 glasov, 2 mandata; V. HSS 2427 glasov, 7 mandatov; VI. demokrati 142 glasov, nobenega mandata; VII. obrtniki 149 glasov, nobenega mandata! VIII. Halilbašič 514 glasov, 2 mandata; IX. delavsko-kmečki republikanski blok 229 glasov, nobenega mandata; X. muslimanska meščanska lista 519 glasov, 2 mandata, drugi z ostankom; XI. meščanska lista 367 glasov, 1 mandat; XII. židovska lista 947 glasov, 3 mandate; XIII. radikali 2014 glasov, 6 mandatov.

Dobili smo zakonito mestno zastopstvo. Volitve so se vodile v glavnem v znaku strankarskih borb. Vseeno se z interesom pričakuje prva seja, kjer naj bi se konstituiral občinski svet. Sestati se mora v roku osmih dni.

Sedaj se samo od sebe vsiljuje vprašanje, kdo bo pri omenjeni razcepljenosti občinskih svetnikov in pri takem številu list izvoljen za župana. Mišljenja so razcepljena. Nekateri mislijo, da se bo HSS (7 mandatov) združila v naši občini kakor tudi v oblasteh z JMO (11—12 mandatov) in da se bo župan izvolil z 18 35 občinskih svetovalcev iz vrst JMO (g. dr. Mehmed Spaho, oziroma Edhem Bičakčič, ker bi prvi kot minister odstopil. To sodelovanje smatrajo za sigurno, posebno, če pride do političnih sprememb v Belgradu.

Drugi so zopet mnenja, da bo sarajevska KDK, četudi je nastopila sporazumno s katoliško akcijo in hrvatskim prosvetnim društvom »Napredak«, ostala dosledna zaključku vodstva KDK glede bojkota režimskih ljudi in strank, ter da zaradi tega ne bo prišlo do sodelovanja med HSS in JMO.

Važno vlogo pri tem igrajo sarajevski radikali z g. dr. Srskičem, ki so se »izjavili« proti četvorni koaliciji, čeprav njihovi poslanci še vedno sede v klubu vladine večine. Obstoji verzija, da so zastopniki zagrebških radikalov sporočili vodstvu KDK v Zagreb, da bodo, če bo dobila KDK pri občinskih volitvah v Sarajevu več mandatov (ima jih 8) od radikalov (imajo jih 6), predložili za mestnega župana nosilca liste (g. dr. Vojo Besaroviča) in da jih bodo podpirale pri tem manjše skupine: Mustajbeg Halilbašič (2), židje (5). To bi bilo 21 od 35 odbornikov. Ker obstoji možnost, da bi se g. Besarovič radi svojega poslanskega dela odrekel, bi prišel po tej verziji v poštev kot kandidat za županskо mesto njegov naslednik na listi g. Milan Čukovič.

Tretja verzija pravi, da bi imel postati župan dr. Nikola Andrijašević, ki uživa splošne simpatije mesta Sarajeva in ki bi radi tega lahko zbral okoli svoje osebe vsaj dve tretjini odbornikov. Naravno, da bi ti dve tretjini mogli voditi občino in sprejeti proračun. Ta najverjetnejša verzija bi bila tudi za mesto najboljša in najbolj rešilna. Kajti na čelo obč. uprave bi prišel človek odličnih sposobnosti, ki bi mogel našo občino postaviti v vrsto prvih občin v državi. Kot politik se ni izpostavljal, je pa odličen kulturni delavec in poznavalec n razmer. Njegova oseba bi bila vez, ki bi trajno vezala skoro dve tretjini vseh izvoljenih občinskih odbornikov.

Naj bo že kakor koli — v mestu se o teh treh kombinacijah zelo mnogo razpravlja. To je tudi vzrok, da se prva seja mestnega zastopstva pričakuje z velikim zanimanjem. Mestna inteligenca bi najrajši hotela, če bi se uresničila tretja možnost, ker bi Sarajevu prinesla največ koristi in napredka. Stipa Ančič.

Za spomin KDK

Na včerajšnji pamflet na uvodnem mestu v »Jutru« o SLS, ki da je v tuji službi d a n e s k o t n e k d a j, prinašamo tole brzojavko, ki jo je g. Stjepan Radić osebno izročil leta 1914 na zagrebški pošti:

94 H 5565 5/8 Z 40 S s — Njegovom Veličanstvu Franji Josipu Prvomu, Beč, Kabinetska Pisarna. Usred neizmjernog oduševljenja svega hrvatskoga naroda Hrvatska Seljačka Stranka s najvećim zanosom pozdravlja Previšnji navještaj rata podmuklom neprijatelju Prejasne dinastije i naše monarkije, a napose hrvatstva. Hrvatski narod nepokolebivo odan Vašem Veličanstvu i čitavoj dinastiji kao kroz stoljeća i ovaj put hrabro i neustrašivo hrli u prve bojne redove u ovom pravednom i svetom ratu, da već jednom temeljito obračuna sa himbenim srpstvom i sa njegovim pokroviteljima pod lozinkom: Bože živi, Bože čuvaj kralja našeg i naš Dom! Za Hrvatsku Seljačku Stranku: Stjepan Radić.

Logika časopisja KDK

Vsi časopisi KDK pišejo po vrsti, kako silen je bil pritisk oblasti in kako da je policija delala volitve. V isti sapi pa poročajo isti listi, kako da je HSS sijajno napredovala in kako da v ljubuškem okraju radikali niso mogli postaviti niti kandidatne liste. Logika torej KDK ni priljubljena.

Radičevski list bo menda res še iznašel palico, ki tolče na obeh koncih nakrat.

Ob jubileju Maribora.

Maribor, dne 31. oktobra.

Zamajali so se temelji; kakor čez noč smo se znašli na ruševinah avstrijske carevine — sinovi rodu, skozi stoletja teptanega in bičanega. Kakor da smo z ljubečim pogledom objeli obljubljeno deželo, skozi stoletja iskano in pričakovano. Slovenija! Kakor v zraku zmagoslavne revolte smo obhajali vseobči narodni praznik 29. oktobra 1928; kakor v sveti zamaknjenosti so narodne množice pred desetimi leti pozdravljale **prvo slovensko vlado.** V Mariboru smo peli slavo Maistru in vriskali kot svobodni prvič v severni slovenski prestolici. Do današnjega dne pred desetimi leti še umetna trdnjava vsenemške ekspanzije na jug in vzhod, je ta dan izročil meč in oblast vodnikom našega rodu.

V jedva doseglijve časovne dalje sega spomin teh množic, ko so v trajnosti naše povestnice tonila imena poslednjih knezov svobodnega slovenskega rodu. Stvarnost dokazane resnice: stoletja so nam mačehovala; ob samih mejah je Slovenec, razdrobljen in razmetan krvavel in bojeval. Tu in tam so v skopih bežnih utrinkih zasijali v knjigo naše povestnice žarki miru in zadovoljnosti; in še tedaj so zasijali le iz trenutka in za trenutek.

Kar je bilo vseh teh plemen in narodov, ki so izkoriščali življenske sile naše zdrave krvi — Huni in Obri, Bavarci in Franki, Ogri in Turki; kar je bilo vseh teh slavnih kronanih rodbin — od Karolingov in Otonov pa do Salijcev in Habsburžanov; kar je bilo vseh teh privandranih plemiških rodbin in grofov, ki so gospodovali na naši zemlji — Eppensteinci in Šponhajmovci, Andechs-Meravci in grofje Bogenski, goriški grofje in Ortenburžani; odigrali so. Naš rod sredi neprestanih zgodovinskih trenj in prerivanj je jeklenel in zorel v zmagoslavje. Na široko se je odprla knjiga naše povestnice: zato je bilo treba trdega robovanja skozi vekove, da so se v tem žarnejšem sijaju razodele zarje **samostojne in svobodne Slovenije.** V trenutku, ko je poslednji zunanji minister mroče avstro-ogrske monarhije, klonil ter pristal dne 28. oktobra 1918 na samoodločbo Čehov, Slovakov in Slovencev, so se razletele spone. **Črtovi bi jih ne mogli nikdar več skovati skupaj.**

Od časa do časa so se pojavili na obzorju naše povestnice možje, ki so s srcem, pametjo in voljo pripravljali ta **Veliki dan.** Redki sicer, toda vsi poklicani in poslani oznanjajoč blagovest naše samostojnosti. Kakor vsakdanji kruh nam je bilo potrebno njihovo oznanilo, da nismo mrli od drobtinic, ki so padale z bogato obložene mize. Od Trubarja do Prešerna in od Levstika do Župančiča so se zraščevale duhovne tvorevine naših najizrazitejših umov v **homogenost specifično slovenske kulturnosti. Kulturna rast!**

Politično smo pričeli zoreti z revolucionarnim l. 1848., ki nam je dalo **minimalni program zedinjene Slovenije in navidez maksimalno formulo združitve z brati Srbi in Hrvati.** Ta prva naša politično-programatična in v smislu dalekovidnega koncepta usmerjena izpoved je kakor mogočen, nebrzdan izbruh zdravih življenskih in neugnanih političnih sil, ki so se bile zbirale v našem ljudstvu. Tudi naša izpoved z dne **20. oktobra 1912** — opatijska konferenca! — je bila samo prehod, epizoda, izraz močne skupnostne volje po sožitju z brati in majniška deklaracija z dne **30. maja 1917** — plameneč migljaj, svečan dokument protesta, ki si iz njega razbral stvarnost zgodovinskega pomena bolj iz tega, kar je slutil gon in k čemer je težilo srce, nego iz mrtvih, suhoparnih črk, ki jih je iz razlogov previdnosti tiščal skupaj »okvir«. Moral si sneti tenčico raz vseh teh političnih oznanil in formul, da so razpočili vsi ti »okvirji«. **Politična rast!**

Po kladivarju so koprnela stoletja; v svobodo naj bi vodil in na široko naj bi odstrl zagrinjalo temotne naše povestnice; Vidca smo potrebovali, da nam pokaže, kam teko naše reke in kam teže naša gorovja, ko smo se v svoji nedoločnosti pulili za programe zdajci nagibajoč se k formuli slovenskega **regionalizma in pokrajinstva,** zdajci težeč v širine **vseslovenske in južno slovanske koncepcije.** Ob zatonu prejšnjega in ob začetku sedanjega stoletja se je pojavil med nami — Evangelist. Vse je dal, kar je imel. »Dal je svoje srce in svoj razum, svojo besedo in fantazijo, dal je svoje življenje.« In zares! Na široko je odgrnil zagrinjalo naše povestnice in nas povedel kakor Mesija vrh gore, da smo zrli v obljubljeno deželo — svobodno, samostojno Slovenijo. Ni bilo njemu dano, da bi živel v svobodni domovini. Pod njegovim idejnim vodstvom in dobro pripravljeni smo šli v zarje, v odrešenje **Slovenci, Jugoslovani. Idejna rast!**

Zgodovina nam je bila v tistih dneh, ko so se lomila obdobja, zastavila veliko vprašanje o naši življenski, **državnotvorni sili.** Krik po svobodi je odjeknil tako odločno, da so vztrepetali vsi oni, ki so menili, da je hlapčevanje in robovanje naš delež, naše prokletstvo — na vekov veke. Pa še so upali —: Slovenci-pastorki ne bodo kos prevratu in pa da si uredijo z brati skupno domačijo. Izkazalo pa se je v tistih dneh, **da je organizatorna sila slovenstva, ustvarjajoča moč ustvarjala čuda,** ko se je valila proti severu poražena armada. Ob naših mejah je stala najsigurnejša bramba, živa sila slovenskega ljudstva. Povsod so najboljši sinovi Slovenije razumeli položaj in se postavili na čelo osvobodilnega gibanja in brambe naše zemlje: **v Ljubljani, Gorici, Mariboru in Celovcu.** Skozi stoletja so se kopičile državnotvorne sile: V oktobru 1918 so bruhnile na dan. V lastni trhlosti so se zrušile v prah vse hipoteze, ki so zrastle v glavah sovražnih tujcev. Maribor, tedaj v največji nevarnosti, je sebi zgodovino skoval v par urah. Dejstvo 29. oktobra, zavzetje Maribora, kajti dotlej je bil v nemški posesti — in sledečih dogodkov je zaključilo usiljeno debato o državotvornosti in politični zrelosti s strahovito blamažo vseh, ki so bili proti samostojni, svobodni Sloveniji, Jugoslaviji. **Evangelistov rod je zmagal, Evangelistova beseda je postala meso.**

Slovenija obhaja desetletnico, odkar smo vzšli v novo epoho naše povestnice. Množice drhte ob praznovanju desetletnice našega **Velikega dne.**

Slovenski Maribor nam je dal, srečno nam je severno mejo rešil, samostojno in svobodno Slovenijo nam je prinesel; z brati nas je združil. **Tako bodi na vekov veke!**

Kako sem postal gospodar Maribora

General Rudolf Maister

Mariborski Narodni svet je imel zadnje dni meseca oktobra 1918 neprestano sestanke z zastopniki mariborskih Nemcev, ki so si na vso moč prizadevali, da bi izsilili iz nas čimveč koncesij glede na prehrano, kar se jim je deloma že posrečilo in to brez za nas pomembnejših nasprotnih obveznosti.

Meni se je zdela ta naša uslužljivost povsem neumestna in sem tekom seje Narodnega sveta v Cirilovi tiskarni dne 29. oktobra ponovno poudarjal, da si moramo najprej zagotoviti Maribor in potem šele lahko dajemo Nemcem koncesije. Dosegel sem sicer, da je predsednik Narodnega sveta dr. Verstovšek dne 30. oktobra zahteval od nemških zastopnikov, naj se uredi za Maribor narodnostno vprašanje, a Nemci so to zahtevo kratko odbili, češ, da se bo o tem razpravljalo po rešitvi za tedaj važnejših in nujnejših gospodarskih in varnostnih zadev.

Vse to me je pripravilo, da sem sklenil glede na iztrganje Maribora iz nemške oblasti ravnati sam po lastni glavi. Zato sem si zagotovil za pričakovano odločitev še enkrat vse znane mi slovenske častnike in sem imel z njimi zadnji sestanek dne 31. oktobra ponoči v Narodnem domu.

Usodna izjava

1. novembra ob šestih zjutraj nas je pozval vojaški štacijski poveljnik, polkovnik Holik, višje častnike mariborskih polkov in drugih vojaških ustanov, za deseto uro v svojo pisarno. Nekaj pred osmo uro pa je prišel Oskar Kratky, eden mojih stotnikov, javit mi, da se vrši napovedano zborovanje radi nujnosti takoj in sicer v polkovni pisarni 26. strelskega polka v meljski vojašnici (sedaj vojašnica kralja Aleksandra). Kratky je še pripomnil, da so vsi pozvani častniki že zbrani in da je hotel polkovnik Holik posvetovanje že začeti, da pa je navzoči stotnik Edo Vavpotič to preprečil in zahteval, da obvestijo in počakajo tudi mene. Podoba kaže, da me polkovnik sploh ne bi klical na to časovno in krajevno preloženo sejo, če ne bi bil tega izsilil stotnik Vavpotič.

V omenjeni pisarni so se nahajali ob mojem prihodu: polkovnik Holik, vojaški štacijski poveljnik; polkovnik Kobilanski-poveljnik strelskega polka št. 26; polkovnik Zhuber, poveljnik topniškega polka št. 106; polkovnik Bergmann, poveljnik rezervne bolnišnice Dunaj 1; podpolkovnik Götz, poveljnik dragonskega polka št. 5; podpolkovnik Pavlis, poveljnik pešpolka št. 47; podpolkovnik Huber, strelskega polka št. 26; podpolkovnik Hackl strelskega polka 26; stotnik Vavpotič strelskega polka 26 in še nekaj častnikov, katerih imen se več ne spominjam.

Na posvet je prišel tudi brigadir Schinnerer (bivši povelinik 26. strelskega polka), ki je bil tedaj v Mariboru na dopustu.

Takoj po mojem vstopu nam je sporočil polkovnik Holik, da prihajajo čimdalje grše vesti: fronta se je vsa razsula, vojaštvo se vali v divjem neredu domov in že ropa skladišča ob železnici; zlasti Mariboru se obetajo trdi časi, ker bo drl velik del frontnih stotisočev skozenj. — Zato nas je klical, da bi pripravili primerne ukrepe proti verjetnemu vojaškemu nasilju. Izjavil pa je, da se te seje sicer še udeleži, potem pa zbog bolezni takoj preda svoje službene posle.

Polkovnik Holik je že doma sestavil nekaj točk, ki naj bi bile podlaga za zgradbo skupnega načrta, po katerem bi se mogel vzdržati red v Mariboru in okolici. Začel je torej s temi svojimi točkami, pa že prvi stavki so pričali, da jih je napisal v trdni veri in volji, da pripade Maribor — Nemški Avstriji.

Uvidel sem, da moram za vsako ceno preprečiti to nakano nemških častnikov. Prepoznal sem, da je zdaj usoda Maribora v mojih rokah.

To spoznanje me je tako razvnelo, da je kar bušnilo iz mene: »Ich erkene diese Punkte nicht an! Marburg erkläre ich für jugoslavischen Besitz und übernehme im Namen meiner Regierung das Militärkommando über die Stadt und die ganze Südsteiermark.« (Ne priznavam teh točk! Maribor proglašam za jugoslovansko posest in prevzemam v imenu svoje vlade vojaško poveljstvo nad mestom in vsem Spodnjim Štajerskim.) — To sem izjavil na lastno pest in na lastno odgovornost.

Udarec je zadel tako nepričakovano in tako globoko vse navzoče, da jim je v resnici zastala sapa. Z zbeganih obrazov častnikov sem razbral, da jih je popolnoma strl moj odločni in samozavestni nastop. Zato sem — še preden je mogel kdo izpregovoriti — drugič vsekal: »Wer sich im Bereiche meines Kommandos meinen Befehlen widersetzt — kommt vor mein Kriegsgericht!« (Kdor bi se v področju moje oblasti upiral mojim poveljem, pride pred moje vojno sodišče.)

S to grožnjo sem popolnoma zmagal.

Polkovnik Holik je precej poudaril, da se je tako že odrekel svoji nadaljnji službi. Brigadir Schinnerer je izjavil, da se kot ranjenec ne bo vtikal v nove razmere in je obenem prosil osebnega varstva. Naslednji po činu najstarejši polkovnik Kobilanski pa je obljubil: »Ich für meine Person füge mich den Anordnungen des Kommandanten Meister und seiner Regierung.« (Jaz zase se podredim ukrepom poveljnika Maistra in njegove vlade.) Od ostalih častnikov izjav niti zahteval nisem.

Priklical sem na telefon dr. Verstovška in mu kratko orisal svoje izvršeno dejanje. Bil je iznenaden in besede so mu kar kipele od veselja. Poslali smo voz podpolkovnika Götza ponj, da sem ga kot predsednika Narodnega sveta predstavil nemškim častnikom.

Pred razhodom sva se s polkovnikom Holikom dogovorila o predaji njegove pisarne, drugim častnikom pa sem dal povelje, da takoj razglasijo v svojem področju novi državni položaj in jih naročil za 11. uro na okrajno glavarstvo (sedanje veliko županstvo).

Alarm

Dr. Verstovška je potegnil podpolkovnik Götz s svojim vozom do Narodnega doma, jaz pa sem odšel s stotnikom Vaupotičem na vojašniško dvorišče in dal tam trobiti alarm.

Zbranim vojakom sem naznanil, da sem prevzel vrhovno vojaško poveljstvo, jim razložil nastali prevrat in jih pozval, da vztrajajo v službi Jugoslavije, dokler jih bomo potrebovali.

Zavedni slovenski vojaki so se polni vročega navdušenja vriskaje zgnetli okrog mene in Vavpotiča. Polkovnik Kobilanski mi je čestital k nastanku jugoslovanske države. Nekaj nemških častnikov je proti temu protestiralo. češ, da je to veleizdaja, in začelo takoj po svoje pregovarjati vojake za Nemško Avstrijo. Na ta način se je vojaštvo v meljski vojašnici kar hitro razcepilo po narodnostih, in ko so Nemci uvideli, da so v manjšini proti nam, so začeli pospravljati svoje reči in se razhajati, to pa zlasti zato, ker je v tem času negotovosti v skrbi za svojce vse drvelo domov. Na sramoto so se tekom dopoldneva izmuznili iz vojašnice z nemškimi vojaki tudi celi redi slovenskih, dasi so ti v prvem navdušenju obljubili, da ostanejo in dasi so dobro vedeli, v kako za nas skrajno nevarnem položaju se je nahajal Maribor s svojo neznatno slovensko posadko.

Stotnik Vavpotič

Ustroj in upravo strelskega polka št. 26 sem poveril stotniku Vaupotiču, ki je s tem postal njegov prvi jugoslovanski poveljnik.

Jaz sem se nato odpravil v Narodni dom, Vaupotič pa se je s silo polastil ključev v vojašnici in takoj pozaklenil pisarne skladišča, orožarno, sploh vse prostore, od koder bi se dalo kaj odnesti. Pomagali so mu pri tem delu med drugimi nadporočnika Jože Malenšek in Franjo Luknar, podčastniki Ignac Zalokar, Železnik, Bibič. Seveda to ni šlo tako gladko, zakaj večina nemških častnikov in podčastnikov se je do skrajnosti trdovratno upirala. Radi odločnega pritiska naših pa je bil Vaupotič okrog 11. ure v trdni posesti meljske vojašnice. — Ostalo mu je v nji slovenskih 7 častnikov in 87 podčastnikov in pešcev. Iz tega drobca je sestavil 1. jugoslovansko stotnijo in imenoval za njenega poveljnika nadporočnika Jožeta Malenška. Ta mala četa je bila matica za poznejši Mariborski pešpolk, ki se je po naredbi štaba Vrhovne komande opr. št. 37801-19 dne 15. julija 1919, izpremenil v sedanji 45. pešadijski puk.

Naše vojaštvo

V Mariboru so se nahajali ob prevratu razen strelskega polka št. 26 še deli sledečih polkov:

47. pešpolk v Dravski vojašnici, v barakah blizu topničarske vojašnice in v hiši št. 6 Pfarrhofgasse (sedanja Orožnova ulica). Poveljnik je bil podpolkovnik Pavlis, zagrizen Nemec s Češkega, med častniki pa le edini Slovenec poročnik Ciril Skvarča. Moštvo je pripadalo v pretežni večini nemški narodnosti.

V konjiški vojašnici (sedaj zasebna last), Jezdarska ulica, 5. dragonski polk. Med častniki Slovenec nadporočnik Lončarič. Ostal pa je prostovoljno v tem polku nadporočnik Aleksander Molnar, rojen na Slovaškem, ki je s svojo odločnostjo mnogo pripomogel, da se je precej samopašnemu moštvu zopet vcepila prava disciplina. Polk je bil slovenske in nemške narodnosti.

V topničarski vojašnici (sedaj vojašnica vojvode Putnika) poljsko havbični polk štev. 106, brez slovenskih častnikov, moštvo po večini nemškega duha, in poljski topniški polk štev. 128. Častnik — Slovenec poročnik Tone Vovk. Moštvo skoraj sami Slovenci. Izredna sreča je bila, da je imel ta polk lepo število starejših zavednih slovenskih podčastnikov, ki so z žilavo vstrajnostjo in z železno voljo opravljali službo v vojašnici in okoli nje. Glava in srce jim je bil Belokranjec ognjičar Joško Slobodnik. S krepko samozavestjo je preudarno vodil prve dni po prevratu sam vse službene posle združenih slovenskih ostankov obeh topniških polkov.

Prvi kurirji

V Narodnem domu sem našel v posojilniških prostorih del Narodnega sveta, kolikor mi je v spominu: predsednika dr. Verstovška, podpredsednika dr. Rosino, tajnika prof. Voglarja, odbornika dr. Kodermana. Razen teh poštnega uradnika Klemenčiča in jurista Dobravca.

Pred odhodom na okrajno glavarstvo, kamor sem naročil polkovne poveljnike, sem hotel razen drugih navodil razglasiti posebno to, da ostane slovensko vojaštvo v svojih vojašnicah. Zato sem prosil tajnika Voglarja, naj razpošlje k polkom ljudi, ki bi privedli vsaj po enega slovenskega častnika ali podčastnika v Narodni dom. Profesor Voglar je izdal zadevna naročila dijakom, ki jih je bilo precej na dvorišču. Izbrani so oddirjali vsi ponosni kot »prvi jugoslovanski mariborski kurirji«, kakor sem jih pozdravil jaz.

Moje zmage nad številnimi nemškimi častniki smo bili seveda vsi zelo veseli. Brez vsega dvoma je bilo moje iztrganje mariborske vojaške oblasti iz nemških rok odločilnega pomena ne le za osvobojenje Maribora, temveč tudi za vse poznejše dogodljaje v mestu in na zunanjem področju mojega poveljstva. Vendar pa sem dobro čutil, da mi zanaprej ne bo več mogoče uspevati zgolj z odločnostjo in samozavestnim nastopom. Povrh sem si bil tudi v svesti, da bom za ves nadaljnji razvoj in zlasti še za izid zgodovinskega boja za pripadnost Maribora in z njim tesno združene slovenske severne obmejne zemlje svojemu narodu edino le jaz odgovoren. In tudi ne dvomim: če bi bili iz kakršnegakoli vzroka izgubili Maribor in ob sebi umevno tudi težek del z njim spojenega Spodnjega Štajerskega — bi naša javnost gotovo zvalila vso krivdo name.

General

Za reštev velike in res težke naloge, ki sem si jo sicer naprtil sam, sem moral torej imeti tako visok vojaški čin, da bi mi zagotovil med civilnim prebivalstvom splošen ugled, med vojaštvom — tudi z zrahljano disciplino — pa slepo pokorščino. Zato sem od navzočih članov Narodnega sveta zahteval, da me imenujejo za generala. Po kratkem razgovoru — dr. Verstovšek se je nekaj obotavljal, — dr. Rosina pa takoj potrdil brezpogojno potrebo tega imenovanja — so ugodili moji zahtevi. Dr. Rosina je takoj narekoval imenovalno besedilo juristu Dobravcu, ki jo je od vesele razburjenosti dvakrat skazil na pisalnem stroju, tretji, pravilni izvod so podpisali dr. Verstovšek, dr. Rosina in prof. Voglar. Listina je v moji posesti.

Med tem so se že vrnili »prvi jugoslovanski kurirji«, toda žal, z uspehom samo profesorja Voglarja sin, ki je privedel Slobodnika in dva njegova tovariša-podčastnika.

Kako prav sem sodil in kako važno in nujno je bilo moje imenovanje za generala, so izpričali že naslednji trenutki.

Komaj sem bil namreč izdal navodila Slobodniku, se je pojavil odposlanec graškega vojaškega poveljstva (Militär-Kommando Graz — brigadir Ullmann s svojim pribočnikom. Ko se je predstavil, mi je naznanil, da ga je odposlalo omenjeno poveljstvo v Maribor, »damit ich dem hiesigen Volksrate mit Rat und Militär an die Hand gehe« (da bi pomagal s svetom in z vojaštvom tukajšnjemu Narodnemu svetu). — Seveda nemškemu!

Zavrnil sem vsako njegovo in graško pomoč. On pa je kar nadaljeval, da ima tudi povelje vse potrebno poskrbeti za nastanitev enega popolnega pešpolka, ki pride ponoči v Maribor in je s posebnim naglasom poudaril, da vendar ne gre, da bi jaz kot major zapovedoval podpolkovnikom in polkovnikom. Odbil sem tudi to, češ, da Militär-Komando v Gradcu nima sploh nobene pravice več vtikati se v mariborske vojaške zadeve, ker je postavljeno za Spodnje Štajersko že novo jugoslovansko vojaško poveljstvo, katerega glava sem jaz in bom opravil v Mariboru in drugod s svojimi vojaki vse sam. Pokazal sem mu tudi imenovalno listino za generala, ki mu jo je raztolmačil njegov slovenščine vešči pribočnik. Brigadir je silno osupnil in zaprosil, da bi se smel udeležiti še sestanka polkovnih poveljnikov in pripomnil, da je zanj slučajno izvedel na potu z železniške postaje.

To sem mu brez pomisleka dovolil in ker je bila 11. ura že proč, se kar brž odpravim

z njim, njegovim pribočnikom, dr. Verstovškom in dr. Rosino na okrajno glavarstvo. V pisarni dr. Lajnšiča (ki je bil ta dan imenovan za glavarja vsega mariborskega okrožja) so že čakali vsi pozvani poveljniki. Sporočil sem jim svoje imenovanje za generala in odredil, da se vojaštvo nemške narodnosti odpusti, ali pa zbira v Dravski vojašnici, odkoder odide po mojih navodilih v Nemško Avstrijo. Vsi so sprejeli to mojo odredbo brez ugovora razen stotnika 47. pešpolka, ki je zahteval »ves tren in sploh vse imetje tega polka, če že mora res iz Maribora.« Pa tudi tega stotnika je minila vsa objestnost, ko sem mu bil zapretil, da ga postavim kot upornika pred naš nagli sod. Za odhod določenemu nemškemu oddelku, sem dodelil samo dva dvovprežna voza za prevoz častniške prtljage in živil za en dan.

Ullmann se je nato kar hitro poslovil z besedami: »Ich sehe, daß ich hier nichts mehr zu tun habe« in se vrnil s prvim vlakom v Gradec, jaz pa sem odšel v meljsko vojašnico pripravljat za popoldne povelja in navodila.

Razorožitev Nemcev

Mojo naredbo, ki se je tikala mariborskega vojaštva nemške narodnosti, so dali poveljniki že okrog poldne po vojašnicah razglasiti. Zato se je vršila izločitev nemškega vojaštva iz vseh polkov brez večjih zapletljajev in s prav posebno naglico, če so naši zagrozili z orožjem. Sploh so pa vsi nemški vojaki, doma iz Maribora in okolice, precej, ko so bili izvedeli o za nas ugodnem prevratu, kar sami begali iz vojašnic. Ostali so le oni vestni nemški častniki, ki so imeli v oskrbi konje, orožje, skladišča ali podobne državne vrednote. Pa tudi ti so vse pustili in odšli, ko so dobili od nas potrdilo, da smo prevzeli njihov materijal.

Z veliko odločnostjo in zato zelo gladko se je vršila izločitev, oziroma razorožitev nemškega dela vojaštva v topničarski vojašnici.

Poročilo ognjičarja Slobodnika: »Že dalj časa smo se pripravljali podčastniki, jaz, Anton Pirnat in Alojzij Knavs, kako bi mogli streti vlado tukajšnjih Nemcev in razorožiti nemško vojaštvo v slučaju državnega prevrata. Zanašali smo se pri tem v prvi vrsti na zavednost naših domačih fantov. Jaz sem zbiral v ta namen kot vodja polkovnega staleža zanesljive ljudi, ki mi jih je zlasti priporočal ognjičar Pirnat, ki je bil z moštvom v vednem stiku.

Dne 1. novembra prinesel mi je sinko profesorja Voglarja pismo s pozivom, da naj hitim v Narodni dom, kjer bom dobil razna navodila. Iz previdnosti sem odvzel skladiščnikom ključe in odpravil k zalogi streliva v Bohovo dva Vaclava Jenika — očeta in sina, zavedna Čeha — oba desetnika, z nekaj topničarjev, da prevzemo tam stražo.

V vojašnici je ostal poročnik Vovk, jaz, ognjičar Knavs in desetnik France Mejač pa smo tekli v Narodni dom, kjer sem z veseljem izvedel, da je naš tihi sklep že uresničil major Maister. Ta mi je dal povelje, da zberem ob času obeda, ko bo vse vojaštvo pri svojih oddelkih, moštvo nadomestne bitnice in razorožim ter odpustim nemško vojaštvo slovenske ostanke da združim.

Naši nemški topničarji so bili po primernem pouku takoj pripravljeni, da odidejo, Slovenci, zlasti še Kranjci, pa so se vsi prostovoljno pridružili meni. Prisegli smo si da bomo kljubovali vsem zaprekam. Bilo nas je okrog 70. Zastražili smo izhode in vhode v vojašnici, ki se je kar brž spremenila v pravo taborišče. Vsi smo bili takoj na mestu in bili v teku ene ure oboroženi ter opravljeni, tako da smo že ob 15. zasegli tukajšnjemu nemški čutečemu, sicer pa domačemu poljsko havbičnemu polku štev. 106 vse topove, konje in konjsko opravo. Veselje je bilo gledati, s kako vnemo, ponosom in zadoščenjem so se naši fantje polaščali orožja.

Opazovali smo, kako žurno so vojaki 47. pešpolka zapuščali svoje barake zapadno nasproti naše vojašnice, ko so izvedeli, da so »die Windischen« v posesti topov. V najkrajšem času je bil ta polk brez moštva in brez častnikov. Žal je bil njihov poveljnik dopoldne tako skrben, da jih je iz polkovnega skladišča popolnoma novo oblekel in oborožil.

Zasedli smo takoj najpomembnejša skladišča, zlasti materijalno in monturno od poljsko havbiškega polka 106, kjer se nam je posrečilo, kljub poznejšim vlomom, ohraniti državi materijal, ki ga pozneje dolgo sploh ni bilo mogoče dobiti in je bil torej za novo ustanovljeni jugoslovanski topniški polk velike vrednosti.

Oboroženi smo se razpostavili na dvorišču, izpregli topove in čakali nadaljnjih ukazov. Ko so spoznali nemški vojaki poljsko-havbiškega polka štev. 106, da se jim ni treba ničesar bati, so obvestili svoje častnike, ki so nato začeli kapati v vojašnico. Bili so vidno potrti in zelo neradi so se končno zadovoljili s potrdili, da so res izročili topove in drugi materijal nam. Popoldne sem povabil stotnika Bernharda, strpnega Nemca v poljsko-havbiškem polku štev. 106, s seboj v Narodni dom, kjer je tudi on dobil zaželjeno predajno potrdilo.

Ob tej priliki sem javil generalu Maistru, da je bitnica oborožena in v pripravljenosti. Potem smo stalno zasedli topniško vojašnico in pomnožili stražo v skladišču za strelivo v Bohovi.

Občinska seja

Med dopoldanskimi vojaškimi dogodki je imel mariborski občinski svet tajno sejo. Navzoč je bil tudi mariborski drž. poslanec Wastian, ki je prinesel iz Gradca za mesto vse polno važnih novic in bil na občinski seji ves čas glavni govornik.

Poročal je, da je zahteval mariborski Narodni svet na sestanku z avstrijskimi odposlanci zase vso politično upravo na Spodnjem Štajerskem. Ko sta se zastopnika nove graške upravne vlade dr. Mayrhofer in gospodarski poverjenik dr. Wutte temu upirala, jim je zagrozil dr. K. Verstovšek, da v odklonilnem slučaju prepreči ves izvoz živil iz Spod. Štajerskega proti severu. Tudi je zahteval mariborski Narodni svet zase popolno samostojnost o načinu prehrane za Štajersko. V takih škripcih so dr. Wutte, dr. Mayrhofer in on sam (Wastian) ugodili zahtevi Narodnega sveta. Wastian je naglašal, da so to tem lažje storili, ker pojde pri nameravani oddaji političnih voditeljskih mest samo za nekake gospodarske uradnike in bodo vsa ta imenovanja sploh le začasna — nasproti pa bodo imeli Nemci, kar se tiče prehrane, samo dobiček.

Zagotovljena je tudi nedotakljivost samouprave Maribora. V istem smislu se je zavzel Wastian v Gradcu za Ptuj.

Poudarjal je tudi, da bo treba delo likvidacije avstrijske države voditi prav posebno razumno, premeteno in krepko ter da je položaj mesta sicer težek, nikakor pa ne brezupen, zlasti ker imajo Nemci za bližajoča se pogajanja odlično protimoč v rokah in je torej pričakovati, da se jim izpolnijo njihove nacijonalne želje. Sploh pa je z ozirom na prehrano dežele sporazum s Slovenci neizogiben.

Wastian je dalje priporočal, da preurede Nemci svoje predvojno mišljenje in ravnanje in začno računiti z novimi razmerami. Naravno je tudi, da se Nemci na nobenih pogajanjih ne smejo kazati gospodov, Slovence pa imeti za ljudi nižje vrste: enega Slovenca ali dva bodo morali sprejeti celo v prehranjevalni svet.

Vse bolj, kakor Slovencev, pa je bilo treba po Wastianovem mnenju okleniti se mariborskih nemških socijalnih demokratov, ker so njihovi zastopniki dotlej še na vseh pogajanjih kazali toliko razumevanja za nastale težke razmere, da bodo mariborskim Nemcem v skupnem delovanju krepka opora, posebno ker je tudi vlada na Dunaju pretežno socijalno demokratska. Pri narodnopolitičnih pogajanjih s Slovenci pa bo za mariborske Nemce še prav posebne važnosti sodelovanje socijalnih demokratov, **ki so kar brez vseh ovinkov priznali, da niso nikaki dozdevni brezdomovinci, temveč da bodo nemški socijalni demokrati gotovo podpirali priklopitev Maribora k Nemški Avstriji.** Treba bo torej že iz narodnostnih ozirov to močno skupino upoštevati in pritegniti k skupnemu delu.

Na Wastianove besede se je sklenilo, da dobe v mestnem gospodarskem svetu Nemci 16 glasov, socijalni demokrati 4, Slovenci pa 2, to pa zato, da se po tem številnem razmerju zastopnikov »že na zunaj pokaže moč posameznih strank.«

V sledeči razpravi, glede na vzdrževanje reda v mestu za čas vojaškega navala s fronte, je večina občinskega sveta ugotovila, »da zadostuje za to službo obstoječa mestna straža.«

Previdni in nezaupljivi podžupan Nasko je sicer ponovno sprožil vprašanje mariborskega nemškega vojaštva in zahteval zagotovitev njegove pomoči mestu, toda poslanec Wastian ga je zavračal in je pojasnjeval, da je bil v tej zadevi z magistratnim svetnikom dr. Valentinom že v Gradcu pri gospodarskem poverjeniku dr. Wutteju. Ta jima je zagotovil, da se je sklenilo, da se Maribor priključi vojaškemu območju nemško-avstrijske države. En popoln madjarski polk je že določen za Maribor.

Wastian je še omenil, da je dobil pooblastilo za izjavo, **da je mesto res že uvrščeno v ozemlje, ki sklepčno velja za podrejeno nemško-avstrijskemu vojaškemu poveljstvu v Gradcu in da bo vojaška oblast vse storila na korist Maribora in za njegovo priklopitev k Nemški Avstriji.**

Dr. Orosel se je pa v zvezi z izvajanji podžupana Naska vendar še potegoval za pomoč 47. pešpolka, češ da bi se tej varnostni odredbi ne mogli upirati niti Slovenci niti socialni demokrati, a Wastian je zopet nasprotno poudarjal, da je treba o vseh vojaških ukrepih prej zediniti se s Slovenci in socijalnimi demokrati. Pač pa naj se župan takoj po tem sporazumu dogovori z graško vojaško oblastjo o nujni priskrbi oborožene pomoči za Maribor.

Te važne Wastianove izjave nam kažejo, **kako globoko so bili mariborski Nemci, graška vlada in tamkajšnje vojaško poveljstvo prepričani, da pripade Maribor Nemški Avstriji.** Tudi je jasno, da so imele graške vojaške in civilne oblasti prav resno voljo izpolniti vse obljube, ki so se tikale obdržanja, oziroma osvojitve Maribora za Nemško Avstrijo. Živ dokaz temu je bil njihov odposlanec brigadir Ullmann, ki je prispel v Maribor: urediti potrebno za nastanitev enega polka in v podporo Volksratu.

*

Pravična Usoda pa je ukazala drugače: ko so se mariborski občinski svetovalci po Wastianovem poročilu potolaženi in polni upanja razhajali iz mestne posvetovalnice — sem bil jaz že gospodar Maribora, sem že odpravil brigadirja Ullmanna in s tem preprečil prihod madjarskega polka.

24 ur pozneje bi bil vsak naš boj za Maribor — bodisi besedni, bodisi z orožjem — prepozen in zato brezuspešen.

Ksilolitni tlak

polaga:

MATERIAL trg. d. z o. z.
Ljubljana, Dunajska cesta št. 36

Slovenci v Italiji

Proces za procesom.

Pred kratkim se je vršil v Kopru nov političen proces proti Slovencem. Na obtožni klopi so bili dijak Gvidon Vesel, Roman Pahor, Angel Kukanja in Wilfan Jože ter uradnik Pavletič Peter in uradnica Fanica Ažmanova. Imenovani so se udeležili mladinskega izleta na Slavnik in so se na povratku ustavili v Pečarjevi krčmi v Prešnici. Obtožnica pravi, da so se obtoženci udeležili dne 6. januarja iredentistične manifestacije v Prešnici, da so peli protidržavne pesmi, da so vzklikali »Živela Jugoslavija!«; Roman Pahor je poleg tega obdolžen, da je branil protidržavne publikacije. Prisotni so bili vsi obtoženci razen dijaka Wilfana, ki se nahaja v Jugoslaviji, in je bil radi tega sojen v kontumaciji. — Pri zaslišavanju je Roman Pahor predvsem ugotovil, da se izlet ni vršil 6. januarja kakor je rečeno v obtožnici, pač pa 8. januarja; to je dokaz, s kakšno površnostjo se je sestavila ovadba in vodila preiskava. Glede publikacij (»Mladina« itd.) je omenil, da jih je prejel po pošti, in ker mu je policija cenzurirala vso pošto, je bil pač upravičen misliti, da so te publikacije dovoljene. Tudi drugi obtoženci so soglasno zanikali dejanje. Res da so se na povratku sestali v Pečarjevi gostilni. To pa ni bila nikaka iredentistična manifestacija, pač pa so se v gostilni izletniki okrepčali, zapeli so tudi nekaj narodnih pesmi in tovariš Pahor je v kratkem nagovoru pozval mladino, naj se le udeležuje takih izletov, ki krepijo duha in delo. Karabinerski stotnik iz Trsta, ki je vodil preiskavo, je izjavil, da nima proti obtožencem nikakega obtežilnega materiala. Državni pravdnik mu je dal nalog, da vpelje preiskavo proti Romanu Pahorju in prav radi tega je zaslišal pričujoče obtožence kot priče proti Pahorju, ni jih pa zasliševal kot obtožence. Možati nastop karabinerskega stotnika je vsem imponiral. Nato je bil zaslišan gostilničar Ivan Pečar. Predsednik ga je hotel zapriseči v italijanščini, a Pečar, ki ne razume jezika, ni vedel, kaj hoče predsednik. Predsednik vztraja, dokler se sporazumeta v tem, da priča ponavlja besedo za besedo kakor jo izreče predsednik. Isti prizor se ponovi pri zaslišavanju. Šele na protest obtožencev pokliče predsednik tolmača, ki zna nekaj hrvaščine, medtem ko je Pečar Slovenec. Priča odločno zanika vsebino zapisnika, ki ga je sestavil domači karabiner na podlagi prvega zaslišanja. Proti obtožencem ne ve ničesar izpovedati. Podpisal je karabinerjev zapisnik, ker mu je karabiner to ukazal, ni pa mogel vedeti kaj vsebuje, ker ne zna laško. **Predsednik je dal takoj nato aretirati pričo, češ, da je krivo pričala, ter naznanil, da bo drž. pravdništvo proti njemu kazensko postopalo!** Proces proti ostalim obtožencem pa se odloži. Zaslišani bi morali biti še dve priči. Konfiniranec Roman Pahor in jetnik Gvidon Vesel, obsojen pri škocjanskem procesu, sa bila nato odpeljana v koprske zapore Drugi obtoženci so odšli domov. Komentarja ni treba. Zgovoren je nastop karabinerskega stotnika, ki je pokazal, da so na Primorskem še vedno najdejo Italijani, ki še nekaj dajo na poštenje in vest.

Durych:

Zadnjikrat

Bilo je v tistem poletnem času, ko ni nič več svežih rož in je vse listje pokvarjeno in postarano in ko cesta nič več ne poje. To je bilo poletje razsušenih, lesenih plotov, tvorniških dimnikov, utrujenih brzovlakov, zamrlih smehljajev. Oče je zaukazal otroke umiti in obleči in vsak je dobil čist ovratnik. In imeli so šopek lepih rož; med njimi so bile vrtnice, žajbelj in še druge cvetke in razno listje in šopek je dehtel ko vroča sopara balzama. Odkod so dobili ta šopek v takih dneh? Pa bil je tu — in otroci naj bi odšli z doma. Radi so šli.

Ondi je bil konec cele vrste enonadstropnih hiš, ondi pa pritličnih hišic; ondi je bil konec dolgega obzidja in dolge ograje in začelo se je polje, ki je bilo spočetka zlokobno, a potem svobodno, svobodno. Drevesa so čednejša. Čriček čirika. Kesna plavica mikavno vabi preko jarka v zrelo žito in zakesnel kokalj se joka, zardeva, se smeje, svečanostno molči, se šopiri v svoji čašici iz sulic in bodic. Morda pa kokalj vendarle diši — ali vsebuje nekaj starinskega ali je plemiškega stanu? Ali je kokalj vzhičen, bolestno vzhičen, ali sploh kako pomemben; zdi se, kakor bi položila mavrica po svojem slavnostnem pohodu po nebu nekoliko svojega sijaja vanj. Skratka: kokalj je tista roža, ki navduši oči, duha in srce mladih fantov; je kakor kaka posebna, sijajna nevarnost, je užitek za otroke, vse večji in čudovitejši užitek od užitkov odraslih mož. In teh kokaljev je bilo tu vse polno in plavice so drhtele in se modričasto smehljale sredi srebrnega petja žitnega klasja. Zdi se, kakor da je kokalj pravljica za mladeniče, plavica pa za deklice. Tudi nebo je bilo tu zunaj vse bolj prostrano, kar slišati je bilo, kako se sprehaja zrak po bilju; tu nisi občutil petroleja, apna ali dima in cestni prah je bil bolj bel in bolj prisrčen in ni sikal in divjal kakor prah v predmestju.

Taka je bila cesta, ki je držala na pokopališče in ki ga je obdajalo belo obzidje. Da ne bi bilo tega obzidja, bi bilo pokopališče podobno velikemu vrtu. A vrtovi imajo plotove ali ograje, tu je bil pa en sam dolg, zelo dolg zid, ki se je s svojo belino razlikoval od polja, zelenja dreves in neba. Ondi si se približal gredicam novih grobov, ki so bili še goli, nič pripravljeni, le za silo pokriti z venci. Tu in tam so tičale svečke v kepah prsti. Uvele ali tudi razmehčane bele rože so imele še bolj neprijetno barvo ko ilovnate kepe.

Otroci, ki so malokdaj prišli semkaj, zakaj oče ni utegnil iti z njimi, sami pa niso smeli priti, ker je bilo daleč, so spoznali venec s trakovi in so bili radostno presenečeni. Grob so že pokrivale travnate gruče, ki so že objemale gomilo in tudi žajbelj je že dehtel, dehtel s takim vonjem, da ga do smrti ne pozabiš, da se ga spominjaš vse življenje v sanjah, ljubezni, v uživanju in žalovanju. — Obstali so okrog groba in se prekrižali. Oče je položil nov šopek na zapuščeni grob, je vzel steklenico olja, škatlico z »dušami« in je izpulil lučko iz ilovice na grobu. Lučka je bila iz rdečega, prav temnega in čudnega stekla; zdela se je ko večna lučka, ko okna palač in gradov. Ker je bila lučka tako čarobno rdeča, se je zdela otrokom ko nekakšen potraten, dragocen in sijajen predmet. Oče je nalil olja vanjo, neko nenavadno, posebno tekočino, ki se je zlato svetila in na gosto tekla ko kri. To je bilo čarobno lepo. Nato je dal nove dušice v lučko. Te dušice so bile v škatlici, ki je bila čisto navadna in ni bila nič v zvezi s sanjami in pravljicami. Vendar, ko so se dušice doteknile olja, so sličile odrezanim koreninicam, odsekanim prstkom, čudovitim bitjem, ki so se komaj vidno doteknile olja, se koj nato prekucnile in potem same zaplavale na olju ko resnične goreče duše. Na robu rdečega stekla in na oljnatih kolobarjih pa so se plamenčki še enkrat videli. Doma je v kuhinji gorela svetiljka s stenjem in koliko občudovanja in koliko sanj se je porajalo v otroških dušah ob pogledu nanjo! Kako svečanostna se je zazdela oblika cilindra in kako lesket pločevinaste posode! Kako posebna je bila senca svetiljke na tleh in na zidu, kako čudovita tema v oknih! Pa zdaj ta lučka na grobu matere! Oče je popravil veliki venec izza pogreba, ki je bil spleten iz smrečja, zelenja, bršljana in takih rož, ki ne zvenejo ali ki se v uvelosti posušijo, pa ne odpadejo. Stari šopek je zagnal proč, novega pa je z žico vteknil v ilovico. Cvetje je svečanostno dehtelo in iz zasajenih rož je vstajal blažen dih. Otroci so se spomnili materinega pogreba, novih oblek, vonja po jasminu, rožah, svečah in kadilu; spomnili so se lahnega vetrca, ki je pihljal med molitvijo in jokanjem po pokopališču; spomnili so se bobnenja gruč in kamnov in skrbi, da se ne bi razbila materina krsta, da ji ne bi prizadevali bolečin... A zdaj — zdaj raste že trava na njenem grobu in podrhteva v vetru in svetloba in sence poedinih bilk begajo sem in tja. Otroci bi tudi radi rastli na tem grobu in bi cveteli ali bi bili žajbelj ali vsaj dušica lučke ali plamenček in bi goreli, goreli dokler jih ne bi upihnila sapica ali noč. Znali so moliti, a tu se niso upali moliti; saj še zdaj niso verjeli, da je mati za zmeraj mrtva. —

Tedaj se je zgodilo, da je veter dvignil konček traku z venca ali kako suho vejico in zavihtel preko lučke. Bolj naglo ko dim pojemajoče lučke je buknil belkast dim kvišku. Oče je od strahu zakričal in priskočil, a plamen je vzplapolal. Oče je planil na goreče kosce in jih razmetal, hotel ja zagnati ves venec proč, a čim je kaj napravil, je bil ogenj še hujši. Ni bilo druge pomoči, ko da je skočil na grob in poteptal ogenj.

Otrokom je bilo hudo. Hudo jim je bilo za venec, ki je bil materin; hudo za očeta, ki je stopal na plamene; hudo za grob, ki je bobnel pod nogami in hudo za sveže rože, ki jih je oče prinesel na grob. Hudo jim je bilo za vsajene rože, ki so še pravkar tako blaženo rdele in se blestele; hudo za žajbelj, ki je tako lepo dišal; hudo za grob, ki bo ves poteptan in se bo morda sesul na krsto. In tam spodaj je bila krsta. Ta krsta je bila nekoč tako svečana. Krsta je zmeraj nekaj čudovitega, je kakor bi spadala v kako cerkev ali v kak grad, kako legendo. Res je zdaj tam spodaj med ilovico in kamenjem. Vendar — mati je v njej. V krsti spi. Tam je njen mrtvaški grad, njen čarobni grad. Tu zgoraj na grobu pa gori njen venec; grob bo pokvarjen, rože se bodo uničile. Oče mora hoditi po grobu. Otroci morajo brez moči in brez besede in polni groze dledati in poslušati, kako se grob v ilovico tepta, kako bodo poteptane rože na grobu.

Ogenj se je zadušil. Saj ni bilo dosti škode, a zogljene vejice in trakovi so tako žalostno zrli z groba. In čeprav je bilo nebo še prav tako lepo in čisto ko prej, vendar ni bilo nič več tisto ko prej.

To je bil zadnji obisk pri materi. Nato se je življenje predrugačilo in razdrlo.

Otroški vtisi so trpežni in zmeraj v zvezi s skrivnostnimi predstavami. Vse je v podobah, vse podoba in prilika poznejšega življenja. Tudi ta grob z rožami, ki so gorele in bile poteptane, je bil podoba za bodočnost. Zgorele so rože na materinem grobu, grob sam je bil poteptan; otroci so zapustili mesto in se razšli po svetu. A rože dišijo vsepovsod in tudi plameni hitijo po vsem svetu. In tudi to živi, kar je teptano, pa ne poteptano.

(Iz češčine K—a.)

Kaj je novega

Koledar

Četrtek, 1. novembra. Praznik vseh svetnikov, Benigen, Maturin. — Solnce vzide ob 6.47 in zaide 4.41. — Dan je dolg 9 ur 54 min. Zora se zasvita ob 5.01. Razločen dan ob 6.08. Mrak ob 5.20. Noč ob 6.27. Do konca meseca se skrči dan za 1 uro 14 min.

Petek, 2. novembra. Spomin vernih duš, Just, Evstohija.

Osebne vesti

★ † **Župnik Leopold Vozlič.** V torek ob 3 zjutraj je preminul narodni mučenik, duhovni svetnik in župnik pri Mariji Snežni g. Leopold Vozlič. Pokojni je bil rojen 29. julija 1864 v Ljutomeru; v toplem mladostnem narodnem navdušenju je po končanih srednješolskih študijah šel v graško bogoslovje ter bil 22. julija 1888 posvečen za duhovnika. Služboval je kot kaplan v Gomilici, Radgoni in Riegersburgu, pozneje pa kot provizor v Feldbachu in pri Sv. Vidu v graški dekaniji. 1. septembra 1914 je postal župnik v Trilju, kjer je radi svojega slovensko-narodnega prepričanja moral trpeti preganjanje, da ni bil več varen življenja. Prestopil je v našo škofijo, postal 1. septembra 1920 provizor pri Mariji Snežni v Slovenskih goricah; od 15. januarja 1921 pa je deloval v župniji kot župnik. Bil je vnet dušni pastir; za svoje zasluge na dušnopastirskem polju je bil 9. maja 1928 imenovan za duhovnega svetovalca. Pogreb bo v petek 2. novembra ob 11 dopoldne.

★ **Umrla** je v torek zvečer v Kranju v starosti 65 let g. Katarina Puhar. Pogreb bo v petek ob 3 popoldne.

★ **Iz uredništva.** Urednik g. Viktor Schweiger, ki je deloval šest let kot naš dopisnik v Belgradu, se je zopet vrnil v uredništvo. Njegovo mesto v Belgradu je prevzel urednik g. dr. Lojze Čampa.

★ **V naše državljanstvo** so sprejeti Vasilij Široki, inženjer iz Mežice; Josip Bil, inženjer iz Maribora; Rudolf Šadovski, strojevodja iz Maribora in Jurij Kudašev, geometer iz Rogatca. Izstop iz našega državljanstva se odobri Karlu Tergovskemu, poštnemu uradniku; Vincencu Dacarju, mesarskemu pomočniku in Jožefu Sibenrajhu, mizarskemu pomočniku.

Ostale vesti

★ **Prihodnja številka »Slovenca«** izide v soboto zjutraj.

★ **Kletarski tečaji.** V smislu zakona o obnavljanju in pospeševanju vinogradništva priredi oblastni odbor mariborske oblasti kletarske tečaje za vinogradnike, viničarje in gostilničarje. Kletarski tečaji se bodo vršili v času od 18. do vštevši 21. decembra 1928 na oblastnih viničarskih šolah 1. v Pekrah, pošta Limbuš pri Mariboru, 2. v Kapeli, pošta Radenci. Vsak udeleženec tečaja dobi prosto prenočišče in dnevno 10 Din kot prispevek za prehrano. Razen tega dobe ob koncu tečaja odlični tečajniki nagrade, obstoječe v orodju. Kdor se želi katerega navedenih tečajev udeležiti, se mora čimprej, najpozneje po do 10. decembra 1928, ustmeno ali pismeno prijaviti pri upravniku viničarske šole, kjer želi tečaj obiskovati.

★ **Razpisani pogodbeni pošti.** Razpisana je služba pogodbenega poštarja v Rankovcih (II-2). Jamčevina 1000 Din. Letni prejemki: redna plača 8400 Din, doklada 4200 dinarjev, za brzojav in telefon 360 Din, za odpravljanje in prevzemanje pošte izven uradnih ur 182 Din, za selsko dostavo 4056 dinarjev. Pogodbena pošta je razpisana tudi v Macincu (IV-2). Jamčevina 600 Din. Letni prejemki: redna plača 4800 Din, doklada 2400 dinarjev, za prenašanje pošte 1200 Din. — Prošnje s prilogami naj se vlagajo na poštno in brzojavno ravnateljstvo v Ljubljani do 31. oktobra 1928.

Otvoritev novega mosta čez Kokro pri Kranju

V sredo, dne 31. t. m. je bil otvorjen novi most čez Kokro v Kranju. Važna prometna žila, ki veže procvitajočo metropolo Gorenjske z osrčjem Kamniških Alp, Kokrsko dolino in Jezersko, je s tem objektom zopet sklenjena. Gradbena direkcija v Ljubljani je v svrho preizkušnje mosta odredila komisijo, obstoječo iz gg. inž. R. Zajca, inspekt. inž. K. Orla in inž. P. Miklavca. Udeležil se je preizkušnje nadalje g. prof. dr. inž. A. Karl, kateri je vršil poizkuse z najmodernejšimi aparati.

Poizkusi, ki so se izvrstno obnesli, so dokazali, da je most zelo elastičen in da nadkriljuje zahtevane pogoje. Konstrukcija in izvršitev se je s tem izkazala kot popolnoma uspela, kar služi konstrukterju g. inž. Miklavcu in podjetju Slograd v čast.

Gorenjci pozdravljamo ta važen trenutek, ko imamo zopet spojeno eno naših najvažnejših cest. Otvoritev se je vršila dva dni pred predpisanim terminom.

Odkrita tiskarna za ponarejevanje bankovcev

Že svojčas je bil aretiran Jurij Potočnik radi falzificiranja bankovcev. Istočasno so aretirali tudi Franca Rupnika. Potočnik ni hotel ničesar izpovedati glede tega in so ga obsodili na 20 let ječe; Rupnika pa samo na 3 mesece, ker so bili porotniki mnenja, da on ni falzificiral bankovcev. Pozneje so se vršila nadaljnja poizvedovanja in se je končno na podlagi Potočnikovih izpovedb moglo ugotoviti, da je bil svojčas kupljen v Mariborski tiskarni en tiskarski stroj Krause-Handkurbelpresse in da je ta stroj kupil Franc Rupnik. Faktično se je našlo pri Mariborski tiskarni pismo, iz katerega se je moglo ugotoviti, da je res kupil Rupnik omenjeni stroj in da ga je dal že junija 1922 neznano kam odpeljati. Ker so prišli na dan še drugi novi podatki glede njihovega falzifikatorskega delovanja, je državno pravdništvo odredilo ponovno postopanje proti Francu Rupniku, ki je bil tedaj obsojen na podlagi pravdoreka porotnikov na 7 let težke ječe, katero kazen sedaj odsedeva. Tudi je takrat dobila policija od Mariborske tiskarne cenik s seznamom posameznih strojev s slikami; v tem je bil tudi model, ki ga je kupil Rupnik v Mariborski tiskarni. Tista slika se je takrat razmnožila ter se je poslala na vse strani, da bi se našel ta stroj. Že takrat se je čutilo in vedelo, da ni kompletno orodje, ki se je našlo pri Rupniku; nikakor pa niso mogli najti že omenjenega stroja Krause-Handkurbelpresse. V času, ko je bil Rupnik izpuščen, se je mudil večkrat tudi v Polskavi ter v Slovenski Bistrici, kjer je bil svojčas dragonski stražmojster. Poizvedovalo se je po celem Dravskem polju, posebno pa v bližini Slovenske Bistrice, Pragerskega in Polskave. Slednjič pa se je doznalo, da se je svojčas Rupnik večkrat mudil v hiši nekega bivšega orožnika ter da je imel tamkaj shranjene nekatere stvari. Predvčerajšnjim je izvršilo orožništvo skupno z mariborsko policijo preiskavo; in faktično se je našel dolgo iskani stroj, masa kemikalij v steklenicah, veliko literature za fotokemijo in svetlotisk; razen tega pa še fotografski aparat za povečavanje slik, razne fotografije in klišeje posameznih delov bankovcev velikih plavih jugoslovanskih tisočakov, ki so se že potegnili iz prometa. Faktično so se svojčas pojavili taki tisočaki v prometu in se nahajajo v fotografski zbirki policijskega komisarijata tudi fotografije in negativa obeh plasti teh tisočakov. Takrat se še ni moglo dognati, kdo je falzifikator; danes pa se je pojasnilo, ker je prišla na dan falzifikatorska delavnica. Na podlagi te dragocene najdbe našega vrlega orožništva in neumorne mariborske policije so aretirali kmeta Ivana A. ter njegovega sina, kjer so se našli vsi ti falzifikatorski pripomočki, ki bi utegnili čez sedem let zopet prav priti. Posamezni fotografski posnetki ter klišeji iz tega falzifikatorskega arhiva pa pričajo o naravnost rafiniranih falzifikatorskih zmožnostih ujetega falzifikatorja, ki je pravočasno skril dragocene plodove dolgotrajnega, trudapolnega in rafiniranega dela, ki pa so končno prišli na dan.

Pretkan slepar v rokah policije

Ni še dolgo, ko je bil aretiran v Ljubljani neki Milan Radkovič, o katerem je časopisje poročalo, da je z njim padel policiji v roke prav nevaren mednarodni zločinec težkega kalibra in nemara še celo član proslule Gjoričeve tolpe v Parizu. Ljubljanska policija se je obrnila radi njega na vse večje policije v srednji Evropi, če jim je kaj znano o Radkoviču, čigar fotografije in prstne odtise je tudi razposlala. Prva je odgovorila zagrebška policija, ki je sporočila, da je domnevnega Radkoviča že leta 1924 daktiloskopirala in fotografirala pod imenom Gjorgje Jovič, rojen 1903 v Djokiji v Banatu in ki se je izdajal tudi pod imenom Savo Jankov. Poleg zagrebške se je oglasila še belgrajska policija in ljubljanska policija je na podlagi odgovorov spoznala, da zasleduje Radkoviča najprej tehnični odsek ministrstva za notranje zadeve in sicer radi dveh velikih tatvin, dalje ga zasledujejo še policija v Belgradu, državno pravdništvo v Pančevu in okrožno sodišče v Zagrebu radi več tatvin in goljufij. Radkoviča, če je to njegovo pravo ime, bodo poslali najprej v Zagreb, obenem pa bodo skušali ugotoviti tudi njegovo identiteto. Kakor smo že prvotno poročali, je že sedaj gotovo, da je padel z Radkovičem policiji v roke eden najnevarnejših zločincev.

Huda avtomobilska nesreča pri Dubrovniku

V Gružu pri Dubrovniku se je v torek dopoldne zadel tovorni vlak v neki avtobus, ki je prišel iz Reke Dubrovničke. Šofer Luka Karadjole, doma iz Šibenika, je bil takoj mrtev, avtobus pa se je popolnoma razbil. Ta avtobus je vršil redno zvezo med Gružem in Reko Dubrovničko. K sreči se je vozil z avtobusom le blagajnik Nikola Violič, ki pa je bil le lažje ranjen. Nesreča se je pripetila radi tega, ker na križišču ceste z železnico ni nobene zapornice, kljub velikemu prometu, ki vlada tam.

•

★ **Redek slučaj.** V Lukovici je pri posestniku in županu Peregrinu Capudru skotila dve leti stara svinja, težka 200 kg, 27. oktobra 20 lepih pujskov.

★ **Premislil se je.** Na Jesenicah je pretekli ponedeljek skočil v Savo neki A. L., doma iz Šiške. Ljudje so to videli in obvestili orožnike. Ti so takoj prihiteli in ga iskali, toda o samomorilcu ni bilo sledu. Končno so ga pa našli nezavestnega ležati pred stopnicami gostilne g. Hermana. Ko so ga spravili k zavesti, je povedal, da je v vodi začel nehote plavati in je kljub močno narasli Savi priplaval k bregu; odtam je šel peš do omenjene gostilne, kjer se je zgrudil na tla.

✱ **Sava narašča.** Radi dežja v Sloveniji je pričela zadnje dni na Hrvatskem Sava naglo naraščati in je dosegla pri Zagrebu že 3.2 metra nad normalo. Nevarnosti poplave v Zagrebu zaenkrat sicer še ni, pač pa je voda odnesla blizu Jaruna že več tisoč kubičnih metrov zemlje. Tam so potrebni nasipi.

★ **Avto povozil stražnika.** V torek zjutraj se je na Ilici v Zagrebu pripetila huda nesreča. Stražnik Ivan Fortič je opazil, da proti njemu drvi neki avto in mu je dal znamenje, naj vozi bolj počasi. Šofer ni hotel ubogati in stražnik je hotel v zadnjem trenutku skočiti vstran, toda bilo je že prepozno. Avto se je zaletel vanj in ga vlekel kakih deset metrov daleč, nato pa, ne da bi se ustavil, naglo odvozil dalje. Stražnik je bil težko ranjen na glavi in je dobil tudi hujše notranje poškodbe. Policija je ugotovila, da je avto last šoferja Ivana Lenarda, ki je najbrže tudi sam upravljal avto. Ko ga je policija iskala na stanovanju in v garaži, je Lenart neznano kam izginil.

★ **Smrt pod brzovlakom.** Predvčerajšnjim ob 2 popoldne je povozil brzovlak, ki je vozil proti Zagrebu, med postajama Oriovcem in Kapelo 26 letno kmetico Milko Cvetanovičevo iz Lužin. Bila je takoj mrtva. Ni še ugotovljeno, kako je ponesrečenka prišla na tračnice in če gre za nesrečo ali za samoumor.

★ **Nesreča v železniškem tunelu.** V železniškem tunelu med hrvatskima postajama Delnice in Sušice se je predvčerajšnjim popoldne iztirilo nekaj tovornih vagonov sušaškega vlaka. Promet je bil ustavljen radi te nesreče za šest ur. Radi tega je prišel zagrebški osebni vlak na Sušak za pet ur, sušaški brzovlak pa v Zagreb pa šest ur prepozno. Vzrok tej nesreči še ni ugotovljen in bo posebna komisija natančno preiskala vso zadevo.

✱ **Razjasnjena tatvina avtomobila.** Pred nekaj dnevi je bil v Zagrebu ukraden nekemu avtotaksnemu šoferju njegov avtomobil, znamke »Fiat«. Policija je bila alarmirana, ni pa mogla najti ukradenega avta, kajti tat je že pobegnil z njim iz Zagreba. Ubogi šofer je skoro obupal, da bi našel avtomobil, obljubil pa je v časopisih nagrado 2000 Din onemu, kdor mu izsledi avto. O tatvini avtomobila je bila obveščena tudi policija v Banjaluki, kateri je padel v oči neki novi avtotaksi, ki je po zelo nizki ceni vozil občinstvo po okolici. Policija je aretirala šoferja Živka Lovkoviča. Avto se je ujemal po policijski in tovarniški številki popolnoma z onim, ki je bil ukraden v Zagrebu. Lovkovič je priznal, da je odpeljal avtomobil iz Zagreba, trdi pa, da ga je pooblastila za to neka gospa. Lovkoviča bodo prepeljali v Zagreb, avto pa vrnili pravemu lastniku.

✱ **Kdo je roparski morilec Bergles?** Pred dnevi je bil na belgrajskih ulicah na begu ustreljen od orožnikov roparski morilec Bergles, ki je pred več meseci umoril in oropal v Bitolju milijonarja Danabaša. Sodišče je uvedlo preiskavo o življenju Berglesa in ugotovilo, da izvira umorjeni morilec iz stare aristokratske družine. Berglesova mati Rozalija plemenita Bergles izvira iz ugledne družine, ki sega do Karla Velikega. Svoječasno se je zaljubila v nekega avstrijskega častnika Antona Schmidta. Ker je bil njen oče proti tej zvezi, je Rozalija pobegnila s svojim ljubimcem, nakar jo je oče razdedinil. Anton Schmidt je kmalu nato izstopil iz službe in se umaknil na svoje malo posestvo na Hrvatskem. Tukaj se jima je rodil sin Rudolf. Njegov oče Anton Schmidt, kateremu je šlo vedno bolj slabo, je končno silil svojo ljubico, naj pošlje otroka svojemu očetu, naj skrbi ta zanj. Rozalija pa ni hotela o tem nič slišati, nakar jo je Anton zapustil in se izselil v Ameriko. Rozalija pa je vzgajala otroka pod najžalostnejšimi pogoji. Po materini smrti je Rudolf padal vedno globlje, dokler ni končal svojega življenja pod orožnikovo puško.

✱ **Zagrebška vlomilska tolpa izsledena.** Poročali smo že, da vznemirja Zagreb velika zločinska tolpa, ki je izvršila že več uspelih vlomov v blagajne raznih podjetij. Med tem je največji vlom v prostore Trgovskega prometnega društva na Ilici, kjer so iz blagajne odnesli 55.000 Din. Zagrebški policiji se je sedaj posrečilo izslediti to tolpo. Aretirani so bili elektrotehnik Dragotin Dubravčič, brezposelni zasebni uradnik Branko Dragič, zasebni uradnik Fran Mohorčič in delavec Avgust Horvat. Ta tolpa je izvršila, kolikor je dosedaj ugotovljeno, sedem večjih vlomov, od katerih se jim ni posrečil samo oni v Krapini, kjer so dobili le pol dinarja plena. Ti so najbrže vlomili tudi te dni v švicarski konzulat. Policija pa je prepričana, da je najbolj nevaren vlomilec še na svobodi. Ta je bil najbrže tudi vodja vse tolpe. Za njim je uvedeno zasledovanje in je upati, da bo kmalu padel policiji v pest. Z aretacijo te tolpe si bo Zagreb mogel vsaj nekaj časa oddahniti pred vlomilci.

Ali se bojite vzeti klobuk z glave — ali radi storite to, da pokažete svoje lepe lase? Na vsak način je to odvisno od tega kako so negovani Vaši lasje. Ako boste za umivanje las rabili vedno le Elida Shampoo boste brhkejša in lepša, kakor ste bili kedaj poprej. Elida Shampoo bo napravil Vaše lase mehke kot svila ter ohlapne, lahne kot puh, zdrave in lepe. Vi boste vedno rada razoglava, ako bodo Vaši lasje dosledno negovani z Elida Shampoojem.

ELIDA SHAMPOO

Zimsko perilo in pletenine

vseh vrst priporoča po najnižjih cenah tvrdka

Ig. Žargi „Pri nizki ceni“

Ljubljana, Sv. Petra cesta 3 in 11.

Ne mučite svojih otrok z ribjim oljem.
Mesto ribjega olja dajajte Vašim otrokom

JEMALT

ki ima zelo prijeten okus in vonj, otroci ga pa jemljo z največjo slastjo kot kako slaščico. Dobiva se v vseh lekarnah in drogerijah v malih in velikih ovojih.

Pride
Kralj kraljev

★ *CENJENI INSERENTI naj dvignejo naslednja pisma: »Harmonij«, »Kmetovalec«, »Miren dom«, »Ekspozitura«, »Posojilo«, »10.602«, »Kuharica«, »Služba«, »Zanesljiva vzgojiteljica«, »Mehanik«, »Hiša z obrtjo«, »Poštenih staršev«, »Pes čuvaj«, »Vodno žago kupim«, »Lepa lega«.*

★ *POSESTNIKI AVTOMOBILOV naj sežejo po novi knjigi inž. Štolfa »Šofer in samovozač«. Priročna knjiga o konstrukciji, delovanju, stregi in vodstvu modernega avtomobila. Spisal inž. Josip Štolfa. Cena lepo vezani knjigi 140 Din. — Knjiga je neprecenljive vrednosti za vsakega, ki ima posla z avtomobilom. Saj je avtomobil prometno sredstvo, ki služi tudi pri nas vedno bolj najrazličnejšim poklicem in najširšim plastem ljudstva, tako da bo v kratkem izpodrinil vsa druga vozila. Strokovno oceno te krasne knjige prinese naš list v najkrajšem času.*

★ *KRASNE LESENE JASLICE se dobe v Prodajalni K. T. D. (H. Ničman) v Ljubljani, in sicer v več velikostih. Prav primerne za cerkve in kapele, ker je fino ročno delo. Zato opozarjamo gg. župnike, naj si jih blagovolijo ogledati.*

★ *PRI RAZDRAŽLJIVOSTI ŽIVCEV, GLAVOBOLU, POMANJKANJU SPANJA, nerednosti želodca, utrujenosti, pobitosti, tesnobnostnem čutu imamo z naravno »Franz-Josef«-grenčico pri rokah domače sredsivo, ki skoro nikdar ne odpove, da se vsaka razburljivost, naj izhaja iz kateregakoli prebavnega dela, takoj ukroti. Zdravniški strokovnjaki priznavajo, da učinkuje »Franz-Josef«-voda zanesljivo tudi pri ljudeh visoke starosti. Dobiva se v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.*

★ *OBLEKO PREBARVATE z najboljšim uspehom sami, na popolnoma priprost način, ne da bi kuhali, s Braunsovo Citokol barvo za obleke. 34 vrst barv. Drogerija Gregorič, Ljubljana, Prešernova 5.*

★ *Zahtevajte še danes brezplačni ilustrirani cenik stare urarske veletvrdke Anton Kiffmann, Maribor št. 40 b. Vam bo koristil.*

★ *PLAŠČE ZA DAME IN OTROKE Vam nudi najceneje I. Tomšič, Sv. Petra cesta 39.*

★ *SANITOL za desinfekcijo za časa nalezljivih bolezni dobite v vseh lekarnah in drogerijah.*

Zavarovalnica „Croatia“
je preselila
svoje poslovne prostore
v lastno hišo, Selenburgova št. 4
(pritličje)

Ljubljana

Nočna služba lekarn

Dnevna in nočna služba: Ramor na Miklošičevi cesti in Trnkoczy na Mestnem trgu. — V noči na soboto: Bohinc na Rimski cesti in Levstek na Resljevi cesti.

*

⊙ **IV. prosvetni večer,** ki bo v petek ob 8 zvečer v beli dvorani Uniona, bo veljal prazgodovinskemu človeku. Predavatelj gosp. prof. Šimenc je to velezanimivo tvarino zelo dobro obdelal. Predavanje bo opremljeno z lepimi slikami. Predavatelj si je letos ogledal vse tozadevne izkopanine v pariških muzejih. Med drugim bo povedal tudi zanimive stvari o ljubezni prazgodovinskega človeka do rajnih. Zanimiva bodo dejstva, ki izpričujejo visoko razumnost prazgodovinskega človeka. Prepričani smo, da bo vsak obiskovalec odnesel duševno dobrino s tega predavanja.

⊙ **Krščansko žensko društvo** je lansko sezono v Akademskem domu prirejalo za naše malčke pravljične popoldneve. Letos pa namerava društvo ustanoviti v Ljubljani marijonetno gledališče.

⊙ **V proslavo 10 letnice češkoslovaške republike** priredi Slovensko planinsko društvo v ponedeljek 5. novembra ob 8 zvečer v veliki dvorani Uniona slavnostno predavanje: Visoke Tatre.

⊙ **Spored žalnih prireditev na pokopališču Sv. Križa.** Kakor vsako leto, tako se bo tudi danes, dne 1. novembra vršilo na pokopališču žalno slavje v počastitev pokojnikov, ki počivajo na tem pokopališču. Ob 3 popoldne se bodo vršile molitve v cerkvi Sv. Križa, nato se bo vršil sprevod h križu sredi pokopališča, kjer se opravijo molitve za pokojne. Združeni pevski zbori pa zapojo tu tri nagrobnice. Nato se bo vršila slavnost pri spomeniku judenburških žrtev. Na Vernih duš dan, dne 2. novembra bodo ob 8 zjutraj v cerkvi sv. maše in molitve za rajnke.

⊙ **Venci, rože...** Prazniki, ki so posvečeni spominu naših dragih pokojnikov, spremene vsako leto tudi sicer vsakdanje obličje ljubljanskega trga. Te dni je ves prostor, kjer se navadno baranta le za vsakdanje življenske potrebščine, v znamenju nagrobnih vencev in rož. Med vsakovrstno salato, med krompirjem, korenjem in drugimi živili se skoro z vsake stojnice, z vsakega vozička ponujajo kupovalcem tudi cvetlice. Tam okoli Vodnikovega spomenika pa so sploh razpostavljene same cvetlice in rože. Tudi ves obširni Krekov trg je bil včeraj obilno založen z venci.

⊙ **»Mlinar in njegova hči«.** To znano žaloigro vprizori Ljudski oder v Ljubljani danes ob pol 8 zvečer v Ljudskem domu. Kako priljubljena je ta ljudska igra med ljudstvom, priča dejstvo, da je moralo vedno, kadar je bila igrana na Ljudskem odru, odiiti mnogo ljudi brez vstopnic, ker si jih ni pravočasno poskrbelo. Ker se pa ta predstava to sezono ne bo več ponovila, se občinstvo še posebno opozarja na to, da si vstopnice poskrbi že v predprodaji, ki se vrši danes dopoldne od 10 do 12 in popoldne od 2 dalje v pisarni Ljudskega odra v Ljudskem domu II. nadstropje.

⊙ **Umrli so v Ljubljani** v času od 27. do 31. t. m.: Peter Praprotnik, sin sprevodnika cestne železnice, 4 mesece, Sv. Petra cesta 29; Peroslav Fugina, privatni uradnik, 26 let, Vošnjakova ulica 20; Štefanija Tome, hči čevljarja, 12 dni, Kotnikova ulica. — V bolnici so v istem času umrli: Rupert Šembrek, kurjač, 53 let, Zelena jama 156; Josip Skulj, delavec, 17 let, Tlake 12; Danijel Gradišar, strugar, 29 let, Karlovška cesta 6; Anton Repe, mizar, 66 let, Hranilnična ulica 8.

⊙ **Starčka povozil.** Voznik Filip Paternoster je vozil z enovprežnim vozom ob uri največjega prometa, to je med 10 in 11 dopoldne po zmajskem mostu in sicer pravilno ob desni strani. Na križišču s Sv. Petra cesto pa je naenkrat zašel pred voz 74 letni starček Andrej Doktorič. Voz je starčka podrl na tla. Starček si je zamazal vso obleko, poleg tega pa dobil še občutne poškodbe, ki pa k sreči niso nevarne.

⊙ **Kmetski denar v žepih goljufov.** V neki gostilni v šentjakobskem delu mesta je sedel včeraj možakar in bridko jamral sam pri sebi in proti gostilničarki, ki ni vedela, kako bi ga potolažila. Stopim bližje in pozdravim moža — pred tedni sem kupil od njega drva in ga poznam — ter ga vprašam: »Oče, kaj pa se vam je zgodilo?« — Z glasom, izražajočim ves njegov obup, mi je pripovedoval: »Vidite, pri nas je težko za denar. Dosti zelja in dosti drv sem moral pod ceno prodati, da sem izplačal leta in leta star dolg. Ostalo mi je še dobrih 5000 Din in te sem hotel nesti v varno hranilnico. Pa se ti priklati prav k nam v P. jezični Hrvat in hvali in hvali svojo »zadružno šparkasoc«, ki jo ima baje v Ljubljani. »Interesi« so bili res lepi, več kot jih da najboljša banka v Ljubljani. Pravil mi je še, kaka varnost je v Ljubljani in kako zanesljivo, s koliko dobička bi mogel naložiti denar — vsi svetniki, jutri bo njihov god, pomagajte udariti tega h... — sam vrag me je premotil, da sem res Hrvatu izročil denar, vseh 5000 Din. Sestavil je še lepo pogodbo, tako lepo se je slišalo in po hrvatsko je bilo napisano, kar vesel sem bil, da sem smel to podpisati. Danes pa ti povprašam — ne, še sem imel vero v pošteno lice Hrvata — pa ti povprašam pri dohtarju, onem, ki je zadnjič zadružne tečaje peljal pri nas — kaj je s tole Hrvatsko zadrugo. Naš dohtar mi pove, da je to slepar, da je ves denar pri njem izgubljen in še smejal se je, ko sem mu pokazal pogodbo. Dejal je: »Toliko slabše, mu ne morete niti do živega, kajti vi ste mu s to pogodbo denar **posodili**, slepar vas **ni ogoljufal**, ampak samo »izposodil« si je dedar pri vas!« Šel sem takoj nad sleparja, ta pa mi je vihtel »oblegacijo« nasproti in se mi smejal. — Šele po petih letih imam pravico dvigniti denar pri njem! Kje pa bo ta Hrvat tedaj? Ali naj ga iščem v Romuniji ali na Turškem?« — Moža sem tolažil, češ ne bo tako hudo, samo državno pravdništvo pa policijo bi bilo treba opozoriti na sleparja, pa bi mu vzeli to, kar ima. Na tihem pa sem se že bal in si mislil: »Glej, pred očmi vseh oblasti, ki znajo sicer dobro jahati na mrtvi črki, v življenje samo pa ne znajo poseči, se vrše vse te sleparije?« Čemu neki imamo toliko regulativnih in drugače varnih hranilnic in denarnih zavodov ter čemu toliko zakonov, ko so pa vsi v temu sličnih slučajev nemočni. Ali res ni nobenega paragrafa, po katerem bi se sleparju njegovo zločinsko delo onemogočilo? C.

⊙ **Reklamni listek mesto denarja.** Zelo je bila včeraj na trgu vesela branjevka Jera J., ko je neka 14 letna deklica kupila pri njej pet litrov kostanja in ji izročila lep nov bankovec za 10 Din. Branjevka se je lepo zahvalila deklici, ko pa je bila ta že daleč proč in je Jera natančneje pogledala bankovec, je opazila, da je na drugi strani bel. Nataknila je še očala in počasi prečitala velike rdeče črke, natisnjene preko modre strani bankovca: »Išče te sreča!« Jera pa za to srečo ni marala, ko se je vendar modri bankovec na mah spremenil v reklamni listek neke trgovine v Mariboru. Nič drugega ni preostajalo Jeri, kot da je nesla to slabo valuto na policijo in tam priložila še nekaj krepkih zabavljic čez današnjo pokvarjeno mladino, ki se upa na ta način goljufati stare ljudi.

⊙ **Tatvine potrebščin za radio.** Ustanovitev ljubljanske radio-postaje je izzvala pri nas izredno zanimanje za radio. N[illegible] trgovine s potrebščinami za radio rasto iz t[illegible]dina se navdušuje za ta novi sport in tudi [illegible]canci, to je tatovi so že posegli vmes. Pri n[illegible] starejši ljubljanski tvrdki so zasačili te dni mladega vajenčka, ki je kradel in prodajal dalje pod ceno razne potrebščine za radio. Tvrdka je zelo oškodovana, tatič ka je imel pri vsem »kšeftu« le majhen gmoten dobiček, saj je na primer prodal ukradeni zvočnik za 25 Din. Fanté je bil izročen policiji.

⊙ **Tatvine.** Ključavničarju Francu Počaršku je neznan tat ukradel iz zaboja izpred njegove hiše na Ižanski cesti 56 več ključavničarskega orodja, vrednega nad 300 Din. — Postrežčku Mihaelu Otrinu je nekdo odpeljal njegov voziček, vreden 700 Din. — Delavec Jožef Rojc je prijavil, da je neki uzmovič obiskal v času, ko ga ni bilo doma, njegovo stanovanje v Rečni ulici in odnesel srebrno uro, verižico in klobuk, vredno vse skupaj 500 Din.

⊙ *GOSTILNA »PRI FAJMOŠTRU« priporoča prvovrstno dolenjsko portugalko, liter 16 Din in sladek mošt, liter 12 Din.*

⊙ *PRANJE, svetlolikanje ovratnikov in vse perilo, kemično snaženje oblek: ŠIMENC, KOLODVORSKA ULICA 8.*

SUKNJE
Najboljši double
Brezkonkurenčne cene
Drago Schwab, Ljubljana

NAJBOLJ UGODNO
nudi jesenska in zimska oblačila
J. MAČEK
specialna konfekcija za gospode in deco
Aleksandrova cesta 12

Maribor

□ **Protituberkulozna Liga v Mariboru.** Zanimanje za to humanitarno ustanovo, ki ji načeljuje kot predsednik g. okrajni glavar dr. Ipavic, je med Mariborčani v zadnjem času precej ponehalo. Kakor znano so se prvotno nahajali njeni prostori v Stolni ulici; pozneje pa se je preselila v Gregorčičevo ulico, kjer je odstopil g. zdravnik dr. Jurečko omenjeni ligi tri sobe, ki so se morale iz higijeničnih razlogov na novo odaptirati. Adaptacijski stroški znašajo 17.000 dinarjev. Ureditev prostorov se je izvršila tako, da služi ena soba kot čakalnica, druga kot sprejemnica, tretja pa kot ordinacijska soba. Inventarna oprema je zelo okusna, žalibog pa še ne čisto popolna, ker primankuje denarnih sredstev. V ordinacijski sobi je takozvano višinsko solnce za obsevanje, ki deluje s svojimi ultravioletnimi žarki izredno učinkovito v raznih slučajih (rahitis, živčne bolezni itd.). Obsevanje z višinskim solncem se vrši trikrat na teden, ordinacija pa dvakrat tedensko. Ordinacija se vrši brezplačno; od premožnejših se sprejemajo prostovoljni prispevki, ki pa jedva zadoščajo za kritje režijskih stroškov. Predvsem se zatekajo semkaj nižji sloji iz mesta, okolice in cele oblasti, ki jim Liga nudi brezplačno pomoč. Pri Protituberkulozni Ligi je stalno nastavljena sestra, ki jo plačuje mariborski oblastni odbor. Z ozirom na humanitarne cilje te ustanove bi bilo vsekakor želeti, da posamezne samoupravne edinice podpirajo njene težnje, mnogi pa da v čim večjem številu pristopajo k Ligi.

□ **Mestni avtobusni promet** bo vozil na praznik Vseh svetnikov že dopoldne kakor tudi popoldne z vsemi razpoložljivimi vozovi, in sicer od Glav. trga do Pobrežja po običajni poti. Za ta dan se tudi ukine promet na progi 6, t. j. Gl. trg—Melje. Občinstvo se v lastnem interesu naproša, da zasede vozove le v toliko, kolikor imajo posamezni vozovi predpisanih prostorov.

□ **Predavanje** ima dne 9. novembra — ne 2. novembra — ob 20. v stolnem župnišču msgr. Ivan Vreže v okviru Vincencijene stolne konference. Člani, častita duhovščina ter gg. duhovniki se k predavanju lepo vabijo.

□ **Frančišek Asiški prvič na slovenskem odru.** V nedeljo dne 4. novembra ob pol 17. bo v Narodnem domu kratko poučno predavanje, združeno s predstavo, v kateri se prikazujejo v zelo živahnih in pestrih prizorih posamezni zgodovinski dogodki iz življenja sv. Frančiška Asiškega. Igro uprizori mladeniška Marijina družba frančiškanske župnije v Mariboru.

□ **Umrla je 56 letna Frančiška Klinsche,** zasebnica. Pogreb bo v petek iz hiše žalosti na Aleksandrovi 12 na mestno pokopališče v Pobrežje.

□ **Brazilija** — je tema dveh veleinteresantnih predavanj, ki se vršita v petek 2. novembra v Apolu kinu in sicer ob 5. uri pop. in ob 8. uri zvečer. Predavanja se vršita v okviru tukajšnje Ljudske univerze. S skrivnostno preteklostjo in čudovito sedanjostjo bo nas seznanil g. inž. Gvido Grubič, ki se je rodil v Mariboru, a postal je tekom 15 letnega tamkajšnjega bivanja že pravi Braziljanec. Seznanil nas bo z vsemi pridobljenimi izkušnjami in s tamkajšnjimi razmerami.

□ **Ustanovni občni zbor skupine šoferjev v Mariboru.** V petek dne 2. novembra t. l. se vrši v društveni sobi na Koroški cesti štev. 1 ob pol 20. ustanovni občni zbor skupine šoferjev JSZ v Mariboru z že objavljenim dnevnim redom. Za člane je udeležba obvezna.

□ **Iz delavskih žuljev.** Po mestu vozi krasen avto tukajšnje Delavske pekarne. Ljudje postajajo in ugibajo, kaj bi to pomenilo. Nazadnje pa postaja tudi tem najbolj rdečim jasno, da je vse to iz delavskih žuljev. Vile, avtomobili itd.; kmalu bo te rdeče demagogije konec in ljudje bodo spoznali, da...

□ **Knjige si je izposojala, potem pa izginila.** Aretirana je bila neka Pavla, ker je osumljena, da si je iz posodila v tukajšnji Ljudski knjižnici raznih knjig v skupni vrednosti 1040 Din ter jo nato popihala v Gradec. Prišla je malo pogledat v Maribor, pa so jo že imeli.

□ *LJUBLJANSKA »TEHNA«, družba z o. z., Mestni trg 25-I., je ustanovila v Mariboru svojo podružnico, in sicer v Kamniški ulici štev. 7, tel. 130. — V okvirju družbe delujejo trije oddelki: tehnični oddelek izvršuje načrte, proračune in stavbna nadzorstva ter zračne kurjave ETNA; komercijelni oddelek uvaža svetovno znane švedske separatorje »VEGA«, štedilnike tvrdke Koloseus iz Welsa, Standard pekovske peči iz Nürnberga, hladilne stroje, motorje itd.; radio-oddelek dobavi in izdeluje prvovrstne radio-aparate in detektorje ter prodaja radio sestavne dele.*

Angleška zavarovalnica
ROYAL EXCHANGE ASSURANCE
se je preselila **v hišo svojega reprezentanta g. Kneza na Gosposvetsko cesto št. 1** ter ima sedaj telefon št. 22-60

Prosvetni večeri v Mariboru

Naša Prosvetna zveza predstavlja danes kot matica vseh naših mnogoštevilnih katoliških izobraževalnih društev na deželi močan kulturen faktor, čigar pomen raste od dne do dne. Vnašajoč med slovensko ljudstvo katoliške prosvetne ideale vrši nesporno visoko kulturno poslanstvo med našim ljudstvom. Naša mariborska Prosvetna zveza je ravno v zadnjih letih razvila zelo živahno delavnost v izvajanju svojega obsežnega prosvetnega programa. Del tega njenega programa so tudi vsakoletni mariborski prosvetni večeri, ki se pričnejo letos v četrtek dne 8. novembra. Spored predavanj v prvem tromesečju je sledeč: Kos Joško, učitelj mešč. šole: Radio. — Dr. Fr. Kotnik, prosv. inšp.: Slov. narodna noša v mariborski oblasti. — Dr. Lamb. Ehrlich, univ. prof.: 1. Prazgodovinski človek v Evropi; 2. Prakulturni človek v Aziji, Afriki, Ameriki in Avstraliji. — Prof. Ivan Prijatelj: Pravilna hrana, pogoj človeškega zdravja. — Dr. Jos. Jeraj, prof.: Filozof Maks Scheler in mladinsko gibanje. — Dr. Janko Kotnik, prof.: Shakespeare v slov. prevodu in gledališče v njegovi dobi. — Dr. Fr. Stele, konservator: Iz zgodovine umetnosti. — Stanislav Cajnkar, docent bogoslovja: Iz življenja v Parizu. — Steska Viktor, ref. za verstvo: Slovensko slikarstvo. — Dr. Fr. Sušnik, prof. Tolstoj. — Ing. Tomšič, ravn. mestne plinarne: Ob stoletnici uporabe plina. — Hinko Druzovič, prof.: Slovenska narodna pesem. — Predavanja se vrše počenši z 8. novembrom vsak četrtek ob 20 v dvorani Zadružne gospodarske banke.

Celje

⊘ **Petje žalostink na grobovih.** Združena pevska zbora Katoliškega prosvetnega društva in »Oljka« zapojeta danes ob 3 popoldne na celjskem okoliškem pokopališču dve žalostinki. Ob 4 zapojeta ista zbora nad grobovi mestnega pokopališča.

⊘ **Poziv celjskim hišnim posestnikom!** V vrsti laži, ki jih je liberalno časopisje nakopičilo po klavrnem shodu KDK v Celju, da bi tako vsaj deloma zakrilo katastrofalni neuspeh, je pač najbolj vidna in zato najbolj nesramna ona, da so namreč klerikalci izrabljajoč svojo politično moč dosegli, da je policija prepovedala izvešanje zastav ob priliki shoda. Prepričani smo, da policija ni take prepovedi nikdar izdala, že zato, ker bi taka prepoved brez dvoma morala obsegati tudi Celjski dom, na katerem so bile zastave izvešene. Mnenja pa smo, da mora poštena javnost brezobzirno pomagati razkrinkati časopisje, ki mu je laž dnevna hrana. Zato pozivamo vse one celjske hišne posestnike, ki kaj vedo o prepovedi izvešanja zastav da to nemudoma javijo tajništvu SLS v Celju. Ako je morda liberalnim hišnim posestnikom nerodno priti v omenjeno tajništvo, jih pozivamo, da s svojim podpisom podajo vsaj liberalnemu časopisju tozadevno izjavo.

⊘ **Še en poziv.** Liberalno časopisje je raztrobilo, da je stal ob priliki shoda KDK okoli celjskega mesta kordon orožništva, ki je zavračal kmete, kateri so se hoteli udeležiti shoda KDK. Pozivamo tem potom vsakogar, da javno v časopisju objavi svoje ime in vse okolnosti, pod katerimi je bil od kateregakoli orožnika zavrnjen, da se ni mogel shoda udeležiti. Kolikor namreč mi vemo, je tozadevna vest liberalnega časopisja grda laž, s katero skušajo blatiti svobodoljubnost SLS in ki jo »Jutro« samo preklicuje, ko pravi, da se je orožništvo ves dan skrivalo v poslopju Mestne hranilnice.

⊘ **Komunisti in shod KDK.** Posebno dobrodošel je bil shod KDK komunistom (ali pa komunisti shodu KDK!). V soboto se je namreč naenkrat pojavilo v mestu in okolici polno letakov podpisanih od komunističnih sekretariatov. Ti letaki, ki so sicer zelo nemarno litografirani, sestavljeni pa v skrajno prevratnem in antisocialnem slogu, govore v glavnem o klerikalizmu, le mimogrede se zaganjajo tudi v KDK. Letake so delili po cestah mladoletni otroci. Vprašani, odkod imajo te letake, so povedali, da so jih dobili od nekih gospodov, ki so govorili le slabo slovenski, pa bolje hrvatski in nemški. Prišli so najbrž iz Zagreba. Oblast je zaplenila do 200 takih letakov, vendar jih je bilo najmanj dvakrat toliko že razdeljenih. Kje se muhe najrajši pasejo?

⊘ **Mlinar in njegova hči.** To priljubljeno Raupachovo žaloigro bo celjska Krekova mladina na splošno željo vprizorila tudi letos in sicer v nedeljo dne 4. novembra ob pol 4 popoldne. Vstopnice prodaja Slomškova tiskovna zadruga. Pri igri svira tamburaški zbor Krekove mladine.

⊘ **Uradni dan zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani za Celje in Celjsko okolico.** Gremij trgovcev Celje naznanja vsem gospodarskim krogom v mestu Celje in njegovi bližnji in daljši okolici, da uraduje referent Zbornice v torek, dne 6. novembra t. l. od 8. do 12. ure predpoldne v ravnateljski sobi Prevozne družbe d. d. v Celju, Savinjsko nabrežje štev. 7. Stranke, ki žele kako pojasnilo ali svet v zadevah, katere zastopa Zbornica, se uljudno vabijo, da se v določenem času zglase pri referentu.

⊘ **Lov na mačka (z malo začetnico).** Z. in Č. sta imeli vsaka po enega mačka, oba sta bila moškega spola, izvrstno dresirana, ubogljiva in uslužna. Lastnicama sta bila v uteho, vsem hišnim sostanovalcem pa v korist, ker podgan in miši dobri živalici nista trpeli. Drugačnega mnenja pa je bil gosp. sosed, vnet lovec, ki trdi, da sta mačka delala ženitovanjska potovanja po njegovih brajdah, solatah in nageljčkih. Vzel je puško in obema mačkoma neusmiljeno prestrelil nit življenja. V soboto popoldne je povabil gospod sodni svetnik vso soseščino na sodišče, da bi se ugotovilo, če gre lastnicama kaka odškodnina ali ne. Priče so izpovedale različno, bilo jih je za in proti mačji smrti. Ena priča je vse natančno povedala, kako je toženca prijateljsko svarila pred nedovoljenimi dejanji, mu svetovala, naj zaprosi policijo, ki ima legitimacijo za take intervencije, a toženec da je bil gluh za prijateljske opomine in je storil ono, kar mu je velevala lovska kri. Tožencova služkinja je povedala, da sta se mačka ženila, nasprotnikov zastopnik je vrinil v proces še neko mačko, ki da je vsega kriva itd. Številni poslušavci so na splošno simpatizirali s tragično preminulima mačkama, strogi sodnik pa je razpravo preložil, da bo mogoče zaslišati še nekatere priče in izvedenca. O izidu te velezanimive pravde ki je bila kljub zastavam na Celjskem domu celo soboto in deloma tudi v nedeljo predmet najživahnejšega zanimanja, bomo poročali.

⊘ *Plodonosno delo demokratov v celjskem občinskem svetu.* Prejeli smo sledeči popravek: Ni res, kakor se čita v dopisu, ki se nahaja v Vašem listu štev. 248 od 28. oktobra 1928 na strani 7, stolpec 2. pod naslovom »Plodonosno delo demokratov v celjskem občinskem svetu«, v katerm se trdi, da so mišljeni predlogi celjskih demokratskih odbornikov le kot sredstvo politične agitacije in da niso mišljeni resno ter se v drugem odstavku trdi, da je podoben slučaj oni s famoznim predlogom bivšega župana dr. Hrašovca, da naj občina pritisne na državno upravo radi ureditve dvorišča za starim okrožnim sodiščem, — da se jaz takrat, ko sem bil župan, nisem za to zmenil, da ničesar nisem ukrenil in da si dovolim kritizirati to, česar sam nisem storil, ko sem imel priložnost. Nasprotno je res, da sem se kot župan opetovano uradno pritožil zaradi stavbe okrožnega sodišča in njega okolice, da so se vsled tega vršili komisijonalni ogledi, da se je vsled moje pritožbe odpravil na pol razpadli zid okoli dvorišča, tudi to in ono v okrožnem sodišču samem, ker je bilo stanje poprej še hujše. Odkar nisem več župan, nisem mogel uradno ničesar več ukreniti, grajal sem pa javno in opetovano v časopisju one nedostatke, ki se še niso bili odpravili ter sem, ker se državna uprava ne gane, dobro premišljeno predlagal, naj županstvo sporazumno z justično upravo skrbi za dostojnejši ugled tega dela našega mesta. — Celje, dne 30. oktobra 1928. — Dr. Juro Hrašovec.

Dopisi

Metlika

Nesreče so začele zadevati Draščane. Ponesrečili sta dve osebi, gospodar in gospodinja, vsled nesrečnega padca. Pred par dnevi pa je mlinsko kolo strlo roko Žuglju iz Drašič, ko je mazal kolesa.

Seja vseh društev in občinskih zastopov se je vršila preteklo nedeljo za proslavo 10 letnice zedinjenja v Metliki. Sklenili so poslaviti spomenik ali pa odkriti 1. decembra spominsko ploščo vsem padlim Metličanom, pri čemer naj bi bile zastopane vse korporacije.

Skioptično predavanje o Baragi in njegovem misijonskem delovanju je lepo uspelo. Prihodnjo

NEVESTE

kadar pridete za nakup, oglejte najprvo vse, kar je najnovejše, pri

P. Magdič, Ljubljana

nedeljo si bomo pa ogledali Ljubljano in Bled. Tudi to je koristno. Kajti, koliko ljudi gre v Ljubljano, pa nobene zanimivosti ne vidijo. Samo ulice in hiše. Ker ne vedo, seveda jih tudi nič ne zanima. Zato jih bomo pa v nedeljo ob pol osmih zvečer seznanili z našo »belo« Ljubljano v dvorani HiP.

Zagorje ob Savi

Razmere v rudniku. Čemu praznovanje vsak teden? Ubogi, sestradani delavec pa ne nakoplje nikdar dosti premoga! V srce se ti smilijo, ko jih vidiš prihajati iz rova, dan za dnevom premočene do kože, bledega obraza, kakor bi vstali iz groba. — Voda teče neprenehoma nanje, po tleh pa je je toliko, da se ne vidijo nobene tračnice. Potem pa je nesreča tukaj, nesreča tam: kriv je seveda vsega rudar. [illegible] Vse pritožbe in prijave rudarjev so zaman. Vedno imajo prav le paznik,, inženjerji in obratovodje. Najslabše je še v obratu »Kisovec«! Tu se jim nakaže naložiti 20 vozičkov, pa naj bo prostor tak ali tak. Ako rudar ne more izvršiti naročila, se mu odtegne četrtino, polovico ali celo tri četrtine šihta. V noči od sobote na nedeljo se je nekemu delavcu, ki vozi s konjem vozičke iz rova, po nesreči zlomil trikelj. Obratovodja ga je takoj odpustil od dela, inženjer pa se je potegnil zanj, seveda zato, ker je dober delavec, — tako, da je bil obsojen samo na 30 Din kazni. Pozivamo merodajne činitelje, da se za stvar zanimajo.

V »Jutru« z dne 28. oktobra je pod naslovom »Iz Zagorja« tudi naslednji stavek: »V vednost naprednemu občinstvu! Brivnica Hering je začela bojkotirati »Jutro« od časa, ko je izšel v »Slovencu« poziv na bojkot. Mi odstavek dobro razumemo! Pravimo pa, da g. Hering ni mogel drugače ravnati, ker se že vsak pošten in napreden Zagorjan zgraža nad »Jutrom«. Kaj podobnega ga bo še večkrat doletelo! Vsi zavedni in resnicoljubni Zagorjani pa bomo še z večjim veseljem posečali Heringovo brivnico!

Laško

Quod licet Jovi non licet bovi. Vrhovno vodstvo KDK je razglasilo med svojimi člani obvezni družabni bojkot proti drugim pristašem. Demokrati tedaj ne smejo občevati z ljudmi našega mišljenja. Če pa naš somišljenik svetuje svojemu somišljeniku, da se naj tega načela drži, je seveda »Domovina« strašno razburjena in se pri tem huduje na neke Orlice. Poleg tega napada še nekega pacienta, o katerem pa naj vzame »Domovina« na znanje, da je še vedno trdnega zdravja in da se njihovih groženj niti najmanj ne boji. Ta »pacient« bo polagoma že ozdravel in pokazal dopisniku »Domovine«, kje se nahaja hiralnica za politične bolnike.

Slovenska Krajina

Slovesna blagoslovitev nove evangeljske cerkve v Gornjih Slavečih. Preteklo nedeljo je ob asistenci vseh prekmurskih evang. duhovnikov blagoslovil g. dr. Filip Popp iz Zagreba novo cerkev, ki so si jo postavili župljani najmlajše evangeljske župnije gornjeslaveške. Nova župnija se je sestavila iz dela bodonske evang. župnije in iz dela evang. župnije v Neuhausu, ki je pripadel naši državi. Nova župnija šteje okrog 800 evang. duš.

Novi železniški most preko Mure pri Verženju. Te dni odstranjujejo stari reparacijski železniški most preko Mure, na njegovo mesto pa postavljajo novi most. Novi most sedaj v treh oddelkih premikajo na mesto starega, ki se istočasno v enakih delih odmika na nasprotno stran, tako da je prehod preko mostu vedno mogoč. Za ta način prestavljanja vlada vsepovsod veliko zanimanje in vsak čas je pri mostu dosti radovednih gledalcev, ki z zanimanjem opazujejo prestavljanje. Novi most bo stal okrog 6 milijonov dinarjev. V prihodnjih par letih bodo popravljeni še ostali mostovi na tej progi, tako da bomo prišli končno le enkrat do urejene vožnje na naši progi.

Kamnik, novo središče industrije in turizma

Starodavno mesto Kamnik, nekdaj letno bivališče cesarja Friderika III., ki se je solnčilo tudi v milosti cesarice Marije Terezije, pa je pozneje zapadlo popolnemu mrtvilu, je na pragu novega razcvita, ako se uresničijo načrti, katere so započeli razni javni faktorji, predvsem okrajni glavar, mestni župan, meščanska korporacija, oblastni odbor, Slovensko planinsko društvo, Zveza za tujski promet etc. s sodelovanjem raznih kamniških rojakov.

Javnost je že bila na kratko obveščena, da je financijelno zagotovljena gradnja nove ceste iz Kamnika skozi Črno čez Podvolovlek v Luče, da se nujno dela na financijelnem zasiguranju zgradbe avto-ceste iz Kamnika preko Stranj do izvirka Kamniške Bistrice; mesto Kamnik hoče tlakovati svoje ulice, načrti za vzpenjačo iz doline Bistrice na Veliko planino so že pripravljeni in v kratkem se vrši sestanek interesentov, ki bo položil temelj temu podjetju. Ako se izvršijo vsi ti projekti, potem Kamnik lahko postane novo središče tujskega prometa, katerega Gorenjska ne more več zmagovati; kajti Ljubljana bo preko Kamnika imela kratko lepo zvezo z gornjo Savinjsko dolino, predvsem pa bo avtocesta v Kamniško Bistrico ter žična železnica na Veliko planino privlačna sila za tujce in slovensko prestolico, posebno če se prometne zveze s Kamnikom zboljšajo s tem, da se popravijo ceste, vpelje promet z avtobusi ali pa uvedejo direktni vlaki Ljubljana—Kamnik vsaj ob glavni sezoni. Predvsem bo mnogo tujcev privabila žična železnica na Veliko planino (—Dol), ki leži v sredi raja Kamniških planin ter ima krasen teren za smučarje. Misli se na to, da bi se žična železnica uporabljala tudi za transport blaga, posebno lesa in bauksita, ki bi se prevažalo po posebni žici. Izhodišče žične železnice še ni določeno. V slučaju, da se v kratkem zgradi lepa vozna cesta v kot Kamniške Bistrice, bi bilo pač najbolj umestno, da bi stala dolinska postaja železnice na takozvanem Kopišču, t. j. velika planota, ki leži približno tričetrt ure hoda pred izvirkom Bistrice. Ta planota je zelo primerna za zgradbo hotela, zasebnih vil, sprejemnega poslopja žične železnice, avtoparka itd.

Vse to so lepi načrti, ki bodo v Kamnik prinesli novo življenje in nov promet, vendar mora mesto Kamnik ustvariti še druge predpogoje za svoj razcvit in svoje blagostanje. Mislimo v prvi vrsti na to, da bi se v Kamnik pritegnila industrija, ki že sedaj išče primernega terena v Kamniku za zgradbo tekstilnih tvornic itd. Kamnik ima posebno ugodna tla za industrijo, ker je velik del prebivalstva sposoben za industrijsko delo, ker ima na razpolago obilo delavstva v okolici, ima že izgrajeno vodno silo ter utegne postati važno železniško križišče, ako se uresniči železniški načrt Rečica—Kamnik—Kranj.

Že pogosto se je pokazalo, da se tujski promet v Kamniku ne more prav razviti radi smodnišnice v Kamniku, ki leži na periferiji mesta. V zadnjih desetletjih je mesto Kamnik doživelo več eksplozij v smodnišnici. Pri takih prilikah je večji del letoviščarjev s prvim vlakom zapustil Kamnik; letoviščarji, ki so doživeli kako eksplozijo v smodnišnici, so se pozneje večinoma izogibali Kamnika. Smodnišnica torej stalno ovira razvoj Kamnika kot letovišče. Še bolj pa ogroža smodnišnica mesto samo in njegove prebivalce ter bližnjo okolico. Gotovo je, da tako važno podjetje, važno posebno za državo v vojaškem oziru, ne spada na periferijo države; kajti zračna linija do avstrijske meje ne dosega niti 20 km, do italijanske meje pa znaša kakih 50 km. V slučaju vojne ali vojne nevarnosti bi sovražni aeroplani prvi dan smodnišnico ter mesto Kamnik in bližnjo okolico razdejali ter nad mesto in prebivalstvo prinesli strašno nesrečo. Zgodilo se je že, da so razne industrije odklonile Kamnik ali okolico kot svoje stojišče baš z ozirom na bližino smodnišnice in radi obstoječe nevarnosti razdejanja v slučaju vojne. Iz teh razlogov se v zadnjem času v Kamniku in okolici ponavlja klic, da se mora barutana premestiti v notranjost države. Opozorimo le na to, da je tudi za časa svetovne vojne avstrijska vojaška uprava smodnišnico že početkom vojne premestila na Zgornje Štajersko, kjer je obratovala do konca vojne. Država ima torej sama največji interes na tem, da se smodnišnica brez vsakega odloga premesti, še večji interes pa ima prebivalstvo mesta Kamnik ne samo radi nevarnosti v slučaju vojne, marveč tudi radi tega, ker smodnišnica zavira razvoj mesta v vsakem oziru. Omenimo še posebno, da smodnišnica obsega kompleks 50 ha v jako lepi legi ob Bistrici, kjer bi se moglo mesto lepo razširiti.

Smodnišnica v Kamniku je veliko podjetje s številnimi industrijskimi objekti, izgrajeno vodno silo 450 k. s.; vrh tega leži na dotičnem ozemlju na lepem prostoru velik gradič z enim nadstropjem sredi lepega parka v neposredni bližini mesta. Vsa poslopja so v dobrem stanju. Za slučaj premestitve smodnišnice bi bil to najprimernejši industrijski teren za par industrij, med tem, ko bi se gradič dal preurediti za sanatorij ali hotel za letoviščarje in druge tujce. Mesto Kamnik itak nima primernega hotela, tako da se morajo letoviščarji stiskati po zasebnih stanovanjih, ki v nikakem oziru ne odgovarjajo modernim zahtevam.

Financijelna podlaga za premestitev se da dobiti. Občina sama sicer ne zmore kakega večjega bremena, vendar bi mogla občina ali kaka druga korporacija, pri kateri bi bila občina udeležena, cel teren smodnišnice prevzeti na podlagi avstrijskega zakona od 26. aprila 1912 o gradbenem pravu. Občina Kamnik, ki je dosedaj nosila vse težke posledice bližine smodnišnice, sme upravičeno zahlevati, da se ozira na njene želje.

Vprašanje premestitve smodnišnice ne sme več priti z dnevnega reda. Priznati se mora, da imajo vojaške in civilne oblasti umevanje za to vprašanje in da je deputacija, obstoječa iz mestnega župana Kratnarja in kamniškega rojaka dr. Benkoviča, ki se je oglasila na pristojnih mestih, povsod našla odprta vrata; najbolj odločilni faktorji so v načelu pripravljeni, tovarno smodnika premestiti iz Kamnika. Državi sami, ki je lastnica tovarne, pač ne bo težko najti primernih sredstev in potov, da se tej zahtevi ustreže. Pozivljamo drž. oblasti ter narodne poslance, da skrbe, da se že tekom bodočega leta smodnišnica premesti in da se takoj zasigurajo potrebna sredstva. Sicer pa je mogoče, da se tovarna premesti, ne da bi to premeščenje bilo za državo združeno s katerimikoli izdatki; kajti gre za obrat, ki dela večinoma za privatne svrhe.

Oziratí se je treba tudi na delavstvo, ki je sedaj zaposleno v smodnišnici. V kratkem se bo vršilo zborovanje delavcev, na katerem se bo delavcem obrazložilo sedanje stanje tega perečega vprašanja. Treba bo vsekakor skrbeti, da delavstvo ne ostane na cesti in da se takoj po premestitvi naseli druga industrija v Kamniku in okolici. Inozemska industrija, posebno tekstilna in druga industrija še vedno išče primernih industrijskih objektov v Jugoslaviji; kakor čujemo, so se razne industrije že opozorile na ta industrijski teren in došli so ugodni odgovori.

Apeliramo tedaj na vse interesirane činitelje, da se iz lastne inicijative zavzamejo za stvar ter podpirajo prošnjo mesta pri ministrstvu vojne in mornarice z odločno zahtevo, da se mora opravičeni želji mesta Kamnik ustreči. Apeliramo tudi na vse drž. oblasti, da tej zahtevi brez vsakega odloga ugodijo v korist mesta Kamnik, turizma ter razvoja industrije v Sloveniji. Tudi mesto Kamnik ima pravico, da si pribori mesto na solncu.

Dr. Ivo Benkovič.

Chic Pariškinje rabijo
Cendre de rose
ali Rose Corail
Bourjois—Paris

NE KVARITE SVOJEGA PERILA

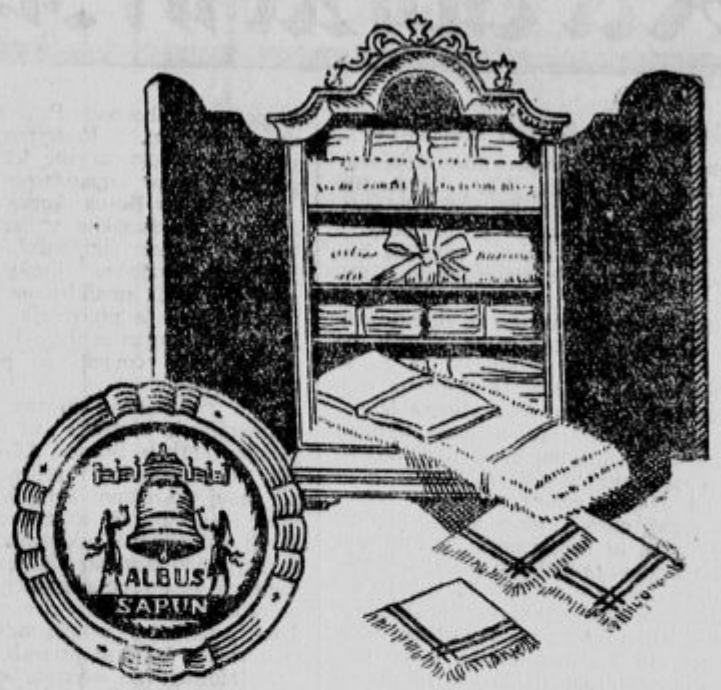

NEGO IZRECNO ZAHTEVAJTE

ALBUS-MILO

IZNENADENI BOSTE, KAKO JE PRANJE Z **ALBUS MILOM** PRIJETNO MALO MILA PORABITE, PA DOBITE BLEŠČEČE BELO PERILO IN VARUJETE PERILO V NAJVIŠJI MERI SAMO TEDAJ, ČE UPORABLJATE

ALBUS-MILO

Sport

Preostali del prvenstvenih tekem Primorje : Slovan in Slovan : Hermes se na prošnjo SK Slovana ne odigra danes 1. t. m., temveč 4. in 18. t. m. (Sklep seje posl. odbora 30. oktobra). — LNP.

SK Ilirija, nogometna sekcija. Danes, na praznik ob 10 dopoldne se vrši trening-tekma med I. moštvom in rezervo. Igralci se pozivajo, da pridejo točno in vsi ob pol 10 v garderobo. Ob vsakem vremenu! — Načelnik.

Sportni dogodki

Niti toliko prebivalcev nima **Argentina** kot Jugoslavija, pa je izdala lani **540 milijonov dinarjev za sportne podpore**; največ je šlo za zgradbo sportnih igrišč. Prav umestno pripominja poročevalec: Viehzucht fördert Menschenzucht.

Na drug način pospešuje sport francoski »klub ljubiteljev sporta«. Vsako leto izroči najuspešnejšemu sportniku »Veliko darilo«. Lani sta **dobila to** darilo Rigoulot in Lacoste, letos pa **Marti**. Martin hoče presedlati med profesionale. Njegov nerazdružljivi prijatelj **Ladoumègue**, star sedaj 21 let in pol, bo vso zimo treniral in bo v prihodnji seziji skušal zboljšati rekorda na 1500 m in na 5000 m; najbolj ga pa vleče rekord na 1 uro. Nurmi je spet enkrat izjavil, da noče postati profesional; Tex Rickard ga zelo vabi. — Veliko je bilo zanimanje za **slovaški maratonski tek**; prvi je prispel na cilj Oger Galambos, v 2 : 55 : 45, drugi je bil Čeh Stiasny v 2 : 58 : 30. — Priznali so več nemških lahkoatletskih rekordov; omenimo skok na daljavo **Dobermann 7·645 m**, kladivo Mang 46·05 m, 4×400 m Teutonia 3 : 26.6, **200 m Wittmannova 26.9.**

Polno nemških kolesarjev je na potu v Ameriko; tekmovali bodo večinoma v šestdnevnih dirkah. Italijan Giorgetti pa že tekmuje, z največjim uspehom.

Pisali smo, da sta bila Giorgettijeva rojaka **Binda in Gwardengo** diskvalificirana za leto dni, ker nista »branila ugleda Italije v Budimpešti z zadostnim razumevanjem in domoljubljem«. Kakor se nobena kaša tako vroča ne poje kot se skuha, tako se tudi ta ni: s 1. novembrom njiju diskvalifikacija ugasne in smeta zopet nastopati; tako so sklenili.

Norvežani so pa sklenili, da pošljejo H a n s e n a **zopet k nam v Jugoslavijo kot trenerja za zimski sport.** Osem držav je prosilo Norvežane, naj jim pošljejo smuške trenerje.

Hitreje kot smuči drči avtomobil. Segrave bo šel na Florido, da dela tam nove rekordne poskuse, **Campbell** se je pa z aeroplanom odpeljal v **Saharo**, da si poišče pripraven teren; za poskuse mu bo služil preskušeni njegov avto »Blue Bird« (modra ptica).

V Campbellovi domovini Angliji je 30.000 **nogometnih** klubov, med njimi samo 88 profesionalnih. Veliko senzacijo je zbudilo poročilo, da prehaja tudi Belgija k profesionalizmu. Hude debate glede profesionalizma so bile na Nemškem; podaljšali so bojkot proti njemu z 48 glasovi proti 42. Nedavno smo poročali o »nakupu« angleškega igravca Davida Jacka za 10.000 funtov; sedaj beremo, da je kupil New Castle United od Burnleya orjaškega igralca Jacka Hilla za 9000 funtov ali za 2,500.000 Din. Borba **Avstrije proti Švici** na Hohe Warte se ob navzočnosti 38.000 gledavcev končala z zmago Avstrije 2 : 0, pa je igralo samo 9 avstrijskih tekmecev proti 11 Švicarjem. Razpored v **Evropskem pokalu** je o tej igri tale: Italija 7 točk. Avstrija 6, Češkoslovaška 5, Ogrska 4, Švica 0. V borbi za Srednjeevropski pokal je senzacionalno vplival **poraz Rapida proti Ferencvarošu 1 : 7**; to je Rapidov najbolj črni dan«. — Avstrijski razpored kaže daleč spredaj WAC z 12 točkami, Austria in Admira jih imata po 8, sledijo drugi s 6 do 4, BAC pa 0. Kam so prišli! So bili svoj čas prvi. Dalje še: Avstrija : Ogrska 1 : 1, Dunaj : Krakov 2 : 1, Graška Hakoah : Sturm 2 : 0!

Tunney agitira za Smitha, **Lindbergh** za Hooverja. Tunney ni »suh« in ne zametuje požirkov.

Francoski olimpionik Degiane iz leta 1924. je premagal v Montrealu v **prosti rokoborbi** Stanislava Ciganjevića in bo šel sedaj na Lewisa.

Njegov rojak Cochet je v francoskem seznamu igravcev **tenisa** na prvem mestu; sledijo Lacoste, Borotra, Brugnon, Boussus itd. Cochet sam se ceni še za boljšega kot je Koželuhov Karel; pa dvomijo, da bi ga ugnal. Borba bo vsekakor najzanimivejša — če se bo vršila. To bi bila »igra stoletja«.

PASIVNA SPORTNA PALAČA.

Dempsey je izločen, ameriški boksni **sportni** trg je zelo zapuščen. Zanimanje je začelo vidoma padati in beremo to kot na barometru v bilanci največje ameriške sportne palače, newyorškega Madison Square Gardena. To je delniška **družba**, koje upravitelj je Tex Rickard. Od junija do septembra lanskega leta je zaslužila družba 400.000 dolarjev, letos je imela pa v istih mesecih skoraj ravno toliko zgube. Če le en dan arena ni oddana, je že nad 180.000 Din »zgube«. Boks ne da nobenega pravega zaslužka več, zato so začeli **prirejati** v Gardenu maratonske teke. Prim. **naš članek** o El Quafiju.

OLIMPIJSKI DESETOBOJ.

Treba je najprvo opozoriti na vrednost desetoboja. Tek na primer je podlaga vsakega telesnega sportnega udejstvovanja, krepi nam mišice, razgiblje členke, utrdi srce in pljuča ter nas obdari z izredno odporno silo. Skok je najboljše dopolnilo k telesni odgoji tekača. Poleg krepitve mišičevja in kit pospešujejo skakalne vaje predvsem prožnost in spretnost v gibih vsega telesa, povečajo nam moč volje in pa zmožnost trenutno-hitre odločitve. Meti zboljšajo v prvi vrsti oblike gornjih telesnih delov ter krepijo moč mišic v rokah, ramah, prsih in bokih. Torej vsetransko izvežbanost.

Prvo svetovno prvenstvo v desetoboju se je izvojevalo pri olimpijskih igrah v Stockholmu leta 1912. Priglašenih je bilo 50 tekmecev, zmagal je 25letni Indijanec *Thorpe* z uspehom, ki se nam je zdel do najnovejših dni nedosegljiv. Večja je bila razlika med Thorpejem in drugim zmagovalcem kot pa med tem in med šestim zmagovalcem. Dosegel je nad 8400 točk, toliko kot doslej še nikdo; a pravijo, da bi po današnjem popravljenem ocenjevanju pomenilo to samo 7750 točk ter bi bila na ta način Finca Yrjola in Jarvinen boljša. A to je 16 let za Thorpejem! Pozneje so ga proglasili za profesionala, in je bila zmaga prisojena Švedu Wieslanderju, ki je pa dobil celih 700 točk manj.

Preidemo manj vredno antwerpsko olimpiado in pogledamo pariško l. 1924. Priglasilo se je 51 tekmecev, tekmo jih je dokončalo 36. Zmagal je znani ameriški atlet *Osborne*, oni atlet, ki je doslej edini skočil nad dva metra visoko. Točk je dosegel 7710; sedanji svetovni prvak *Yrjola* je ostal s 6548 točkami na devetem mestu. Za Amsterdam je bilo napovedanih 48 tekmecev, tekmovalo jih je 37. Rezultati so bili vseskoz boljši kot pri prejšnjih olimpijskih igrah. Navedli bomo par tekmecev in njih uspehe, pri čemer nas prav zelo zanima Yrjola leta 1924. in Yrjola leta 1928.; velikansk je njegov napredek v štirih letih.

	Thorpe	Wieslander	Osborne	Yrjola	Yrjola	Jarvinen
	Stokholm 1912		Pariz 1924		Amsterdam 1928.	
100 m	11.2	11.8	11.2	12.0	11.4	11.2
400 m	52.2	53.6	53.2	54.0	53.2	51.2
110 m lese	15.6	17.2	16.0	18.8	16.6	15.6
1500 m	4.40.1	4.45.0	4.50.0	5.03.6	4.44.8	4.52.2
Skok v višino	1.87	1.75	1.97	1.80	1.87	1.75
Skok na daljavo	6.79	6.42	6.92	6.50	6.72	6.87
Skok ob palici	3.25	3.10	3.50	2.73	3.30	3.30
Kopje	45.70	50.40	46.69	52.93	55.70	55.58
Krogla	12.89	12.14	11.53	13.28	14.11	13.64
Diskos	36.98	36.29	34.61	38.19	42.09	36.95
Točke	8412.955	7724.495	7710	6548	8053.29	7931.50

Vidimo nelahno premoč Thorpeja nad Yrjolo v tekih, enkrat v skokih, a veliko premoč Yrjole v metih. Vidimo tudi, kako je bil v začetku letošnjega desetoboja Jarvinen pred Yrjolo, a ga je ta nato brž dohitel. Kaj, če bi pri nas enkrat z desetobojem poskusili! Bi vsaj vedeli, pri čem smo

Za duha in srce

Galsworthy in angl. kultura

Galsworthy je tudi internacionalno najmočnejši pisatelj moderne Anglije. Ker v precejšnji meri osvaja tudi naše knjižnice, bo zanimala tozadevna študija Ottona Knappa, ki jo priobčuje v Hochlandu, kjer razpravlja o razvoju angleške literature in o mestu, katerega v njej zavzema Galsworthy.

Čimbolj tog in nepregiben je kak sistem, tembolj pospešuje egoizem in ker se ta sklicuje na moralni red — pospešuje zlasti hinavščino. Za to je ravno Anglija klasična dežela. Iz nasprotja med zapnenelo trdoto in hinavščino tega sistema je potekala najjačja sila svežemu svobodoumju Byrona, Shelleya, Swinburna, ganljivemu humorju Dickensa, blesteči satiri Thackeraya in Shawa; vendar prav do današnjih dni je ostal učinek teh duhov osamljen, ostali so samo klicarji nove misli— sistem sam pa je ostal trden in neoskrunjen. Šele naturalizem, ki je s Flaubertom in Zolajem prišel iz Francije in je izpodkopal vero v stalnost in večnost sistemov, šele idealizem Nietzscheja in Ibsena, ki je izigraval pravico individua nasproti socialni vezanosti, šele religijozno bratstvo, prosto vsake formalnosti, kakršnega sta oznanjala Tolstoj in Dostojevski, šele ti so mogli razrahljati in razmehčati togost angleškega mišljenja; tako se je šele proti koncu zadnjega stoletja primaknila Anglija novemu času.

Starejša literatura je imela značaj elementarnosti, ki se ne more več reducirati, kot neka skrivnostna metafizična sila, ki je kovala usodo individua s tem, da je premotrivala družbo. Njen svet je svet etične svobode in reda, svet krivde in osvete; to je heroični, aristokratski svet. Naravoslovje in sociologija pa sta prikazala človeka kot produkt družbe in njegovo usodo kot žrtev tej družbi. Prikazali sta svet zakonito potekajočih sil in odvisnosti, determinirani, brez krivde in osvete trpeči svet. Kar se je doslej dozdevalo avtoriteta in red, se je jelo sedaj smatrati za pritisk in nadvladujočo moč, katero so razni izkoriščevalci etično sankcionirali. Trpeči in zatirani individuj je postal najvrednejši predmet poezije, obtožba in sočuvstvo njen srčni rifem. Če je hotela odpraviti hinavski in lažnivi videz in pokazati svet v ostri in jasni luči dejstev, je njen stil nujno moral postati realističen. Zaničevati je morala patos in retoriko kot slepilni sredstvi, zametati sentimentalnost kot najšibkejše in zmotno občutenje, zavreči vse, v kar se je oblačevala stara laž: poetično obliko je smela narekovati le priprosta, trezna, gola, a pretresujoča resničnost. Kritika družbe, za katero pač nikjer ni bilo toliko prilike in snovi kot v Angliji, in pa zadržanje »novega človeka«, ki, sproščen stare vezanosti, išče novega razmerja do družbe — to je predmet najboljše angleške poezije najnovejšega časa, poezije Shawa in Galsworthyja. Spričo toge, okorelosti socijalnega stanja v Angliji ni nedostopnosti Angleža za tuje ideje ej bilo treba prebojne sile posebne vrste, če se je hotel napraviti predor. Tako silo sta imela Shaw in H. G. Wells in sicer prvi v svojem krepkem koncentriranem dovtipu, ki je zahteval izvirnih, z živo krvjo prepojenih junakov; drugi pa v posebni spretnosti, približati hladnemu samo dejstvom dostopnemu Angležu ideje v obliki znanstvenih spoznanj in tehničnih napredkov.

John Galsworthy pa je brezdvomno s svojo kritiko angleške družbe in s svojim evangelijem o novem človeštvu prodiral skozi široki predor dalje in po svoji pomembnosti v Angliji ne zaostaja za onima dvema in ju je v inozemstvu (tudi v Nemčiji) po svoji popularnosti in učinkovitosti skoroda že prekosil. Zlasti s svojimi pripovednimi deli prodira v najširše plasti. Vse pesniško delo Galsworthyja temelji na dvojni sposobnosti: gledati in ljubiti. Kakor pri nobenem drugem angleškem avtorju, vidimo pri njem Anglijo razprostrto pred našimi duhovnimi očmi — kakor bi pregledali pokrajino z visokega vrha. Bistroglednost je Angležu prirojena in realizem je stil njegove domovine: Thakeray in Shaw imata prav tako oster pogled, in njihov dovtip je urnejši, bolj bleščeč — a globok in nežne ljubezni Galsworthyja nimata; tudi Dickensovo oroseno oko dobro vidi, a človeška širina tega pesnika mu manjka, zakaj ljubezen ne sme obviseti na malenkostih in se ne razlivati v samodopadajenju svoje ganjenosti, ki često ni ničesar druzega, kot pohotno ščegetanje ran. Plemeniti, široki in vendar tako fino čuteči humanizem Galsworthyja se zdi skoro neangleški, kakor tudi goetejska ženskost na njem, ki je s tršato anglosaksonščino nespravljiva in katera je morda baš najtinejši cvet aristokratske kulture te dežele.

Srbske književne novosti

(Grupa sarajevskih književnika: Sa strana zamagljenih, »Prosveta«, Sarajevo 1928, cir., 156 str., 20 Din.)

Bosna in Hercegovina. To je svet zase. Tudi v kulturnem in književnem pogledu. Je ena najmanj prosvitljenih naših pokrajin, in jo v analfabetski skali navajajo vštric z Južno Srbijo in Črno goro. V umetno književnost je stopila pravzaprav šele z realizmom. Dala je dvoje proslulejših pesnikov; domačnostnega, nostalgičnega in jezikovno tako muzikalnega Mostarca Alekso Šantiča, iz katerega tako pogosto in toplo zveni narodna melodika hercegovska in ki zelo spominja Heineja, katerega Lirični intermezzo je tudi preložil, in rafiniranega, miselnejšega, bolj vsesvetsko vživetega in formalno izumetničenejšega Jovana Dučiča s čisto francosko stilizacijo in barvitostjo. Pripovedna književnost zaostaja za pesmijo. Od starejših bi omenil le Petra Kočiča in Svetozara Ćoroviča. Drama bosanska je pa še čisto mlada.

Pripomniti moram, da Bosna in Hercegovina do včeraj skoraj nista dali čistih, poklicnih književnikov. Zgoraj imenovani (razen Dučiča) so bili več ali manj narodni buditelji, politiki, sploh ljudje, ki so iz posebnega namena jemali snov za svoja dela iz domače zemlje in ki so se vrgli na književno področje največ iz rodoljubnih motivov. Dvoje književnih, a istodobno tudi politično-nacionalnih središč je imela Herceg-Bosna: Mostar in Sarajevo. Sloves prvega je danes docela obledel. Pač pa se je kot nova dvignila Tuzla (revija: Sredina).

Že od hercegovske vstaje v l. 1878. pa vse do aneksije (1908.) sta se Bosna in Hercegovina narodnostno in kulturno naglo probujali. Še naglejši razvitek je ovirala nacionalna raztrganost na Srbe in Hrvate in pa izredna odtujenost med posamezniki, ki jo gre predvsem pripisovati tako pisani profesionalni pripadnosti. V letih 1905—1908 so nastale narodnostno-prosvetne organizacije s širokim in skoraj enakim programom; pri pravoslavnih Srbih »Prosveta«, pri Hrvatih-katolikih »Napredak«, pri Muslimanih »Gajret« (Pomoč), pri Židih kasneje »Benevolentia«. Vzgojile so mnogo idealnih in pogumnih borcev. »Prosveta« je vplivala posebno na dijaštvo. S Principovim strelom je bilo to plodonosno delo za več let onemogočeno in šele po prelomu so organizacije znova zaživele.

Današnja Bosna skoraj nima čisto književnega časopisa. Predlanskim v Sarajevu osnovani vsakotedenski in zelo simpatični »Pregled« je le napol literaren (podoben ljubljanskemu »Razgledu«). »Gajret« pod uredništvom vročega Hercegovca Hamza Hume je preizrazito namenjen muslimanom in je bolj organizacijsko-družinsko glasilo. Vidovičev »Novi čovjek« pa povdarja samo etično-vzgojno stran.

V podnaslovu citirana zbirka »Sa strana zamagljenih« je pretežno sad revolucionarne med- in povojne »Mlade Bosne«. Obsega dvanajst drobčkanih, po karakteristiki pri nekaterih bolj, pri drugih manj posrečeno izbranih novelic. V celoti daje videz neenotne in nezaključene antologije proze. Mladi avtorji žive večinoma v Sarajevu. Osnovali so književno družino »Silvije Kranjčevič«, ki si je vzela za motto popularizacijo umetne besede med preprostim narodom. Prireja književne večere, akademije, poljudna propagandistična predavanja ter tako zožuje kulturni prepad.

Informativno uvodno besedo je zbirki napisal sedanji urednik »Pregleda« Jovan Kišič kratko pa dovolj pregledno. Sledijo novele Iva Andriča, Srđe Đokića, Borivoja Jevtića, Hasana Kikiča, Jakše Kušana, Marka Markoviča, Radovana Tunguz-Perovič Nevesinjskega, Jovana Palavestre, Osaka Samokovlije, Milana G. Ćurčiča, Hamze Huma in Verke Škurla-Ilijičeve. Pred vsako je slika in avtobiografija ali pa vsaj biografija pisca.

Iva Andriča (r. 1892.), ki ga imajo za najboljšega sodobnega bosanskega pesnika, »Most na Zepi« je fina psihološka analiza, stilno zgoščena in kompozicijsko vzorna kot so skoraj vse njegove novele. Andrič se je razvil v klasičnega pripovednika. Zelo ljubi regionalizem, ki daje njegovim delom svojevrstno občutje. Od te strani ga posnemajo mlajši in to z uspehom. V avtoanalitični zbirki: Ex Ponto pravi, da je zanj vse, kar pogleda, pesem, in vse, česar se dotakne, bol. V tem, da jemlje zgodovinske motive za ogrodje svojih del in pa po stavčni odsekanosti in izbranem stilu bi ga primerjal z našim Pregljem. — Đokičeva kratka »Mraz na Mrakodolu« dehti orijentalsko. Po motivu kakor v izrazu. — Borivoja Jevtića (r. 1894.) »Šume« so snovno iz zadnje vojske. Jezikovno je okreten in iznajdljiv: Ljubi parenteze v oklepajih. 1918. je napisal zbirko novel »Zalasci«, 1920. pa satirično knjigo »O profanim stvarima«. Pravkar je v Belgradu izšla njegova tragikomedija: Carske kohorte. Trenotno je dramaturg sarajevskega gledališča. — Hasan Kikič (r. 1905). v »Omedričih« dramatično slika rop mlade Dude, njen beg od novega usiljenega ji gospodarja, njeno tragično smrt v potoku Garavcu. Evo vam odstavek iz konca v izvirniku:

»Garavac valja balvane (nosi tramove) s Planine i dere pod Omerdičima (vas) ko pod panjevima. Niže Mostova ojoču momci s capinima i dočekuju balvane. Oni će dočekati i Dudu, pa će je mrtvu povući za pletenice (kite).«

Kikič je eden najmlajših bosenskih književnikov. Veliko upanj stavljajo vanj. Po orijentu dehti. Jezik mu je trd in poln morda nalašč iskanih lokalizmov. — Jakša Kušanov »Vetar« je snovno zajet tesno iz muslimanskega okolja. Jezikovno je morda najteže pisana stvar v tej knjigi. Človek bi skoraj moral imeti poseben slovar, če bi hotel razumeti vsako njegovo besedno nijanso. — Marko Marković (r. 1896.) riše v črtici »Na boku« žitje in dogodivščine starega prevoznika Bega, ki je vse svoje dni presedel na kočijskem sedlu. Ponekod se zdi, ko da je hotel zapeti pesem Drini, ki jo od rojstva tako ljubi. Zasebne novelske zbirke še ni izdal. Pač pa ga srečujemo po raznih revijah. — Dr. Radovan Tunguz-Perović Nevesinjski je v »Đavoljem carstvu« nekam poe-jevski misterijozen in sanjski. Ogrodje je politično. Ne vem, kako da se je uvrstil med mlade. Je pesnik hercegovsko-črnogorskega Krasa in zelenoprozorne Neretve. Izdal je političen roman »Iz zemlje plača« (1905.) in zbirko črnogorskih novel »S orlovskih krševa«. Nekateri mu očitajo preobčutno folklornost. — Jovan Palavestra se z drobno stvarco »V prvičju« ni najbolje predstavil. Precej je pisal iz rudarskega življenja. Do danes je objavil roman »Sivi vidici« in celo vrsto novel. Tudi dramsko se je poizkušal (»Savesti na vetru«, »Čovek, koji se snašao«) — Isak Samokovlija (r. 1889.) je zdravnik v Sarajevu in žid. Zato je tudi njegov prispevek (»Jevrejin, koji se subotom ne moli Bogu«) vzet iz španjolsko-židovskega miljeja. Naivni in odkriti Juso je čudno plastično črtan. Tako mi je v glavi ostal, ko Jurčičev Krjavelj. — Novelica Milana G. Ćurčiča (r. 1883.) »Kako su Borku Tutumraku ukrali život i smrt«, je iz Vélike vojske ter radi svoje plastičnosti močno učinkuje. Prej je izdal knjigo pesmi (»Mozaik«) in nekaj dramskih del. — Hamza Humo, ta vročekrvni Hercegovec, po bujnosti in življenskosti kakor tudi motivno čisto orijentalski pripovednik z arabskim koloritom (refren: Sadih almu nasréd at-mejdana . . .) je zastopan zopet z ljubezensko »Sevdalijina ljubav«. Menda piše sploh samo o ljubezni. Strasten je, vroč. Pred tedni je izdal novelske zbirko »Pod žvrnjem vremena«. — »Han« Verke Škurla-Ilijičeve je patetičen in šibkejše stvaren. Sanka mi je vzbudila privid Hauptmannove Hanice.

Tak je obseg te knjige. Mlada Bosna je v nji, še neprevreta, neustaljena, vendar radi odkritosti in naravnosti ljubka in simpatična. Še in še jo bom jemal v roke; zato, ker mi vedno pove kaj novega. Kdor ljubi mladost in primitivnost in hoče vsaj malo spoznati dušo Bosne, njeno kri in njen smeh, naj gotovo seže po njej. Tone Potokar.

* * *

Najnovejše delo don Frane Buliča. »Stopama hrvatskih narodnih vladara« je naslov najnovejšemu delu velikega hrvatskega učenjaka don Frane Buliča. Vodi nas po zadužbinah hrvatskih knezov in kraljev, mimo spomenikov, ki so se ohranili do današnjega dne, iz časov, ko so na Hrvatskem vladali vladarji hrvatske krvi. Delo se čita kot povest, ker je znani znanstvenik izbral to pot ljudsko-potopisni slog in vpletel v opise svoje osebne doživljaje in dragocene podatke iz svojega življenja. Zelo okusni ovitek je za knjigo izdelal V. Kirin. Knjigo, ki obsega 136 str., 37 slik in zemljevid, je izdalo Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima v Zagrebu. Stane 15 Din, vez. 25 Din. To je edicija letošnjih izrednih izdanj tega kulturno tako zaslužnega književnega podjetja, ter se skupno z ostalimi tremi knjigami dobiva za 40 Din, dočim jeronimski člani plačajo samo polovico, t. j. 20 Din za vse 4 knjige. Članarina znaša enkrat za vselej 7 Din. Knjige se naročajo na gornji naslov, Trg Kralja Tomislava. broj 20.

Vesela zgodba Amerikanca

(Izpred sodišča.)

Letos poleti je po dolgih letih priromal čez veliko lužo iz Amerike Feliks Zaletel. Mož je bil kajpak bogato založen z dolarji, ki jih je v banki takoj ob prihodu zamenjal v naš denar. Potem je šel v domačo vas in je tam obiskal najprej različne svoje znance in prijatelje. Že takoj prvo nedeljo pa je Feliks velel napreči konja in povabil na veselo vožnjo po kranjski deželi dva, tri znance, med temi tudi živahno in lepo Tinco. Mož je v žep že zatlačil šop tisočakov, potlej pa švrknil po konju in vesela družba se je odpeljala proti Gorenjski. Obiskali so več prijateljev, pili v večih gostilnah, sploh so se držali tiste lepe: »Kaj nam pa morejo . . .!« Plačeval je vso ceho Feliks, Amerikanec, i kdo jo pa bo! Bil je Feliks zelo vesel in razpoložen, Tinca je sedela ob njem, ja kaj ne bo vesel! Pozabil je v tem veselju celo na svojo ženo, ki jo je iz previdnosti pustil doma, da ne bi motila navdušenja, ki je Feliksa navdajala ob pogledu na to blaženo deželco, katere že toliko let ni videl. Sploh: žena naj bo doma, da ne bodo otroci jokali . . .! In tako se je Feliks lahko svobodno zabaval z lepo, prijazno Tinco. Dovolil ji je celo, da si sme iz njegove listnice vzeti denarja, kolikor pač hoče. In glej, ko so tako popivali in se okrog vozili celo popoldne pozno v noč, je Feliks naenkrat začutil potrebo, da pogleda listnico in prešteje denar. Toda naj je Feliks še toliko štel in štel, vsekakor je manjkalo v listnici celih šest tisočakov. Feliks je kavalir in zato je na to ugotovitev lepo molčal, čeravno mu je bilo bridko hudo za tako čedno vsotico. Toda je Feliksa drugi dan trdo prijela njegova žena. In tako je moral Feliks hočešnočeš k orožnikom in zadeva je romala pred sodišče. Sodniki pa so Tinco, ki je bila obdolžena tatvine, oprostili. So namreč vse okolnosti tiste vesele vožnje take, da se prav za prav ne ve točno, kako in kaj stoji stvar z denarjem. Vsa družba je bila pijana, da se je enemu in drugemu na dvoje videlo. Feliks je res Tinci govoril o denarju in nazadnje je po sredi še ljubosumnost Feliksove žene, ki tudi nekaj pomeni.

Če se Bosanci stepejo

(Izpred sodišča.)

Tamle jeseni je bilo. Takrat, saj veste, ko se je tam zadaj za velesejmom lahko brez skrbi pilo pozno v noč. E, prijetno je bilo tedaj, ko se je vršil velesejem in bo še prijetno! Da je tako in da bo tako, prisegajo na vseh dvajset prstov in na mohameda in vse preroke muslimanski Turčini Gejko, Salih in Bujrem. Zakaj? Prinesli so Gejko, Salih in Bujrem in še kakšnih ducat njim podobnih bratcev na velesejem prodajat preproge, pristne arabske preproge, bogami! So to mladi fantiči, še ne izživeti. Pa so prodajali torej tisto reč, zvečer pa so se zbrali tam pod kostanji za plankami. Tam so pele ruske balalajke in so točili bojda dobro vino. Pravzaprav pravoverni Turčin ne sme piti vina, toda za Ljubljano to ne velja, za one Turčine, ki prodajajo pristne perzijske preproge, še zlasti ne. In tako so se prijatelji nekega večera natreskali, da jim niti balalajka ni več všečno pela. Zato jo je eden izmed njih pograbil tam z bližnje klopi, pa klop! in že je usekal po glavi svojega levega soseda. Toda sosed ni gledal, kaj mu je dala desnica, temveč je spravil tisto reč in je po nesrečni smoli nastavil prav po svetopisemsko še levico . . . Ko je imel tako možak dovolj bušk po obeh straneh glave, je pograbil še sam stolico in je delil z njo udarce na vse strani. Dvignili so se tudi drugi in kmalu se je iz tistega turškega kota začulo huronsko vpitje in bitka je postajala vse hujša. Letele so vse vprek steklenice, kozarci, košarice od kruha, pepelnjaki, stoli, le balalajka ni več pela . . . Razume se, da je bil konec, kot pač mora biti ob takšnih prilikah: prišel je policaj in je vse popisal. Toda je očitna zguba s takimi ljudmi, ki gredo po poslu! Več ko pol se jih je porazgubilo po širnem svetu do sodne razprave, nekaterim se nič dokazati ne da — in tako ostanejo kot krivci in plačniki materi pravici samo Gejka in Salih in Bujrem. Sodnik določi vsakemu tri dni potrebnega počitka v justični palači. Ampak Gejko je hud in zahteva kazen tudi za onega, ki je njega tolkel. »Kdo pa te je?« praša sodnik. »Ja, bogami, neznam!« »Jaz tudi ne!« konča sodnik in že hiti klicati ljudi za sledečo razpravo. In so takrat sklenili Gejko, Salih in Bujrem, da bo še prijetno na tem svetu in na sejmu pod kostanji še posebej. Takrat se morda z onimi srečajo in bo spet pela balalajka — po glavah!

Radio

Programi Radio-Ljubljana

Četrtek, dne 1. nov.: 9: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve; 11: Lahka glasba (Radio-kvartet); 15: Literarna ura; 16: Resna glasba, igra kvartet pihal kr. opere; 18: Cerkveno zvonenje; 18.30: Drama; 20: Samospeve poje g. M. Pugelj: Brahms: 4 resne spevi; Dr. G. Krek: Predsmrtnica; dr. A. Dolinar: Pogled v nedolžno oko; Schubert: Deklica in smrt. Komorni trio, člani kr. opere: koncertni mojster prof. Ivan Trost (violina), soločelist G. Müller in operni dirigent Niko Štritof (klavir): 1. Niels W. Gade, op. 29. a-mol Novellettes, Allegro scherzando, Andantino con moto, Moderato, Largheto con moto, Finale Allegro; 2. L. van Beethoven, op. 1 št. 2 G-dur: Adagio - Allegro vivace, Largo von aspressione, Scherzo, Finale (Presto); 3. A. Rubinstein, op. 52: Moderato assai, Andante, Allegro moderato, Allegro appasionato. Recitacije: Simon Gregorčič: Pozabljenim; 22: Poročila.

Petek, 2. novembra: 12.30 Reproducirana glasba in borzna poročila; 19 Francoščina, poučuje dr. Stane Leben; 19.30: Ljudska umetnost, predava dr. Stane Vurnik; 20: Koncert godbe Dravske divizije pod vodstvom viš. kapelnika dr. Čerina: 1. Dr. A. Dolinar: Spominu dveh mater; 2. L. Pahor: Rodoljubu; 3. L. Pahor: Blagor mu; 4. R. Wagner: Žalobna glasba ob smrti Siegfrieda iz muz. drame »Božji somrak«; 5. P. H. Sattner: Marcia funebre iz kantate »Oljki«; 6 Iv. Zajc: Sprevod bana Stepana, tužaljka iz opere »Ban Legat«. Vmesne speve poje g. Gostič: Dr. Krek: Iz vseh grobov ta večnost. Dalje poje g. M. Pugelj: Beethoven: V temnem grobu; Savin: Predsmrtnice; Michl: Človeka nikar. — Recitacije. 22: Poročila.

Drugi programi

Četrtek, 1. novembra.

Zagreb: 17.30 Lahka glasba 19.30 Prenos simfoničnega koncerta iz Prage. Čajkovski: Simfonija H-mol, štev. 6 — Beethoven: Peta simfonija. — **Breslau:** 20. koncert za flavto, oboe, dva klarineta, trompeto, dva rogova in fagot — 21.30 Plesna glasba. — **Praga:** 11 Glasbena matineja — 12 Opoldanski koncert — 19.30 Simfonični koncert. — **Leipzig:** 20.30 Koncert glasbe zahod. Slovanov. — **Stuttgart:** 20.15 Proslava praznika mrtvih — 21.15 Železnica v prozi in glasbi. — **Bern:** 17 Orkestralna glasba — 20 Koncert solistov in orkestra iz Lausanne. — **Katowice:** 20.30 Prenos koncerta nabožne glasbe iz Varšave. — **Frankfurt:** 20 Koncert frankfurtske pevske akademije: Requiem (Haydu); Maša v G-duru (Schubert). — **Rim:** 20.45 Operetna glasba. — **Berlin:** 20.30 Pesem o zemlji, simfonija (g. Mahler). — **Dunaj:** 10.20 Orgelski koncert — 11 Koncert simf. orkestra — 18.30 Vseh Svetih dan, govori in petje — 19.30 Schubertova vokalna glasba. — 20.45 Koncert: Rotter: Timebunt gentes — Haydu: Nelsonova maša, D-dur. —

Petek, 2. novembra.

Zagreb: 17.15 Lahka glasba — 20.35 Zabavni večer. — **Breslau:** 20 »Rop v seraju«, opera (Mozart). — **Praga:** 16.30 Komorni koncert — 19 Koncert v proslavo mrtvim. — **Leipzig:** 20 Koncert romantične glasbe. — **Stuttgart:** 20 Simfonični koncert filharm. orkestra. — **Bern:** 20.30 »On je vsega krivc«, veseloigra (Tolstoj) — 21.15 Lahka glasba. — **Katowice:** 20.15 Simfonični koncert iz Varšave. — **Langenberg:** 20 Koncert cerkvene glasbe. — **Berlin:** 19 Predavanje: Macedonsko vprašanje — jedro balkanskega problema (Grabowsky) — 20 Zabava — 21.30 Godalni kvartet. — **Dunaj:** 18 Komorni koncert godalnega kvarteta — 20.05 »Das alte Kölner Spiel von Jedermann« igra (Gennep).

Rabite
Tungsram
barium-elektronke

Šah

Odbor šah. kluba »Triglav« naznanja vsem vsem svojim članom, da se vrši v četrtek, 1. novembra 1928, ob 10 dop. v lokalu »Narodne kavarne« redni občni zbor kluba, katerega naj se vsi člani gotovo in točno udeleže. Ta dan se tudi še sprejemnjo prijave za pokalni turnir, ki se prične nepreklicno v soboto, 3. novembra 1928.

Naznanila

Ljubljansko gledališče

Drama:

Začetek ob 20.

Četrtek, 1. novembra: ROMEO IN JULIJA. Izven.
Petek, 2. novembra: Zaprto.
Sobota, 3. novembra: DOBRI VOJAK ŠVEJK. Nova vprizoritev. Izven.
Nedelja, 4. novembra: ob 15: MODRI OSLIČEK. Mladinska igra. Izven. — Ob 20: KUKULI. Izven.
Ponedeljek, 5. novembra: TAJNA DOLGEGA ŽIVLJENJA. Red B.

Opera:

Začetek ob pol 20.

Četrtek, 1. novembra: Zaprto.
Petek, 2. novembra: BOCCACCIO. Red A.
Sobota, 3. novembra: DALIBOR. Red C.
Nedelja, 4. novembra: ob pol 20: GROFICA MARICA. Izven.
Ponedeljek, 5. novembra: Zaprto.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 1. novembra ob 20. uri: THERESE RAQUIN.
Petek, 2. novembra ob 20. uri: THERESE RAQUIN. Gostovanje v Celju.
Sobota, 3. novembra ob 20. uri: MOJ OČE JE IMEL PRAV. Ab. B. Kuponi.

Ljubljanski ljudski oder

Danes (na praznik Vseh svetov) ob pol 8 zvečer: MLINAR IN NJEGOVA HČI. Žaloigra v 5 dejanjih (10 slikah).

Prireditve in društvene vesti

Redni občni zbor Leonove družbe se sklicuje za četrtek, dne 15. novembra ob 4 popoldne v posvetovalnici KTD v Jugoslovanski tiskarni. Dnevni red: 1. Poročila predsedstva o delovanju L. D., 2. volitev 7 novih odbornikov, 3. slučajnosti.

Občni zbor Cecilijinega društva za stolno župnijo sv. Nikolaja v Ljubljani se bo vršil v v nedeljo 4. novembra ob pol dvanajstih v prostorih orglarske šole (Poljanska cesta 4, II.). Na sporedu so poročila predsednika, tajnika, blagajnika in pevovodje, volitev odbora in slučajnosti.

Sestanek abiturijentov idrijske realke iz leta 1913. v svrho proslave 15 letnice mature se vrši na željo večine tovarišev v soboto dne 3. novembra ob 20 v beli sobi kolodvorske restavracije v Mariboru.

Učiteljsko društvo za okraj Kranj, zboruje v ponedeljek dne 5. nov. ob pol 9. uri v kranjski gimnaziji. Udeležba bodi polnoštevilna!

Rimske toplice. Mladinska godba, priredi v nedeljo 4. novembra v dvorani hotela »Nova pošta« Medvedovo dramo, petero dejanko: »Crnošolec«. Začetek ob 16. popoldne. Ker je ugodna zveza z vlaki, ste tudi tujci, kakor domačini najvljudneje vabljeni!

Orel

O. P. Kranj: Tehnični tečaj, združen s tečajem Kranjskega orl. okrožja, ob nedeljah 4., 11., 18. in 25. novembra t. l. se začne vselej ob 9. uri v Ljudskem domu v Kranju.

Cerkveni vestnik

Članice III. gl. skupine Mar. kongregacije v Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani so najiskreneje vabljene, da se udeleže sestanka 3. nov. ob 3. uri popoldne. Na veselo svidenje! Vodstvo.

Križanska moška kongregacija se spominja pokojnih sočlanov v soboto dne 3. novembra. V družbeni cerkvi v Križankah, bo v ta namen v soboto zjutraj ob 6. uri slovesni rekvijem, ki se ga naj udeleže po možnosti vsi družbeniki. — Seja predstojništva bo v ponedeljek 5. nov. zvečer.

Stolnica. Praznik vseh svetnikov. Ob 10. slovesna pontifikalna škofova sv. maša. — Pop. ob 3. slovesne pete večernice praznika, takoj nato pa slovesne pet večernice za mrtve. — Zvečer ob pol 6. en del sv. rožnega venca, potem pridiga, nato še drugi in tretji del. sv. rožnega venca. — Spomin Vernih duš. 2. nov.: Ob 6. črna peta sv. maša; ob pol 9. slovesne pete jutranjice za mrtve, potem korarska sv. maša, ob 10. slovesni peti rekvijem z »Libero«.

Poizvedovanja

Našla se je dne 27. t. m. ženska torbica in nekaj denarja. Lastnik naj se oglasi na štev. 60, Moste pri Ljubljani.

2 ženska predpasnika iz črnega klota sta se našla v Zel. jami in se dobita v trgovini Torkar.

Gospodarstvo

Franjo Žebot:

Sadna letina v Slov. Goricah

Tako dobre sadne letine še v Slovenskih goricah ni bilo, kakor letos. V okraju Maribor levi breg je letos sadno drevje, posebno jablane tako bogato obrodilo, kakor še menda nikoli. Naše vzorno in napredno sadjarstvo izkazuje ne samo obilno, ampak tudi izvanredno lepo sadje. Največ so obrodile jablane v župnijah: Jarenina, Sv. Jakob, Sv. Jurij ob Pesnici, Svečina, Gornja in Spodnja Sv. Kungota, Št. Ilj, Sv. Križ nad Mariborom, Kamnica, Sv. Peter niže Maribora, Sv. Marjeta ob Pesnici, Sv. Jurij v Slovenskih goricah, Marija Snežna, Sv. Martin pri Vurbergu, okolica Maribora, Sv. Barbara pri Mariboru ter deloma Sv. Rupert, Sv. Lenart ,Sv. Trojica, Sv. Benedikt in Sv. Anton, kratkomalo: Srednji in severozahodni del ozemlja med Muro in Dravo. Nad vsemi temi lepimi kraji pa menda prednjači župnija Svečina. Tu najdeš napredne sadjarje, ki so nabrali letos po 2 do 7 vagonov lepih jabolk.

Obrodile so vse vrste žlahtnih jabolk, prav posebno pa bobovec, kanadke, rainete in naš sloviti stari domačin — mošancelj. Krasen je bil pogled na vzorne sadonosnike, kakor jih n. pr. imajo naši v pravem pomenu besed »napredni« posestniki: Obl. poslanec Ivan Šerbinek na Vrtičah pri Svečini, obl. odbornik Alojzij Supanič v Vajgnu pri Jarenini, brata Alojz in Ivan Kren na Plavču, Jakob Škerbinek v Št. Jurju, Ivan Bauman v Št. Ilju in mnogi drugi! Sad letos ni samo bogato obrodil, ampak jabolka so tudi lepo čista brez marog. Še danes, ko smo že v novembru, so mnogi sadonosniki v teh krajih še neobrani, na tleh ležijo celi kupi snažnih rumenih in rdečih jabolk. Radi pozne spomladi so jabolka tudi za par tednov pozneje dozorela kakor navadno. Ker so tudi vinogradi istočasno ponudili gospodarjem svoj zreli sadež kot jablane, je obiranje sadja zaostalo, dasiravno so pridni Slovenjgoričani skoro noč in dan na delu. Celo pri mesečini spravljajo mnogi pridelke pod streho. S sladkim sadjevcem so napolnili kmetje skoro že vse sode in še imajo sodarji obilo posla.

Sadjarji pa so letos tudi za eno skušnjo bogatejši. Na Plavču si je tamošnja vzgledna občina pred leti nakupila veliko prevozno drevesno škropilnico. Večinoma vsi sadjarji so spomladi prav pridno večkrat škropili sadno drevje in ne zaman! Pri najbolj pridnem kmetu na Plavču sem si sam ogledal razliko med škropljenimi in neškropljenimi jablanami. Drevesa, ki so bila škropljena, so imela tudi v najhujši dobi letošnje suše lepo črno-zeleno listje. Sadež na teh drevesih je mnogo debelejši in lepši, kot pa na drevesih, ki niso bila škropljena. Na neškropljenih jablanah je listje že koncem avgusta začelo malo rumeneti in septembra pa je bila razlika med škropljenimi in neškropljenimi drevesi naravnost očita. Škropljenje se je tudi letos, ko je bilo itak malo drevesnih bolezni, bogato izplačalo. Ne samo, da je bil sad debelejši in čistejši na škropljenih drevesih, ampak kupci so takoj to sadje za 50 para do 1 Din pri kg dražje plačali. In ravno tu je ogromna razlika, ki vabi vsakega pametnega sadjarja, da bo v prihodnje rad posnemal naše sadjarje na Plavču!

Pri izberi sadnih vrst bodo imeli sadjarji in naši sadjarski strokovnjaki pri letošnji sadni letini eno izkušnjo več. V naše kraje ne smemo spravljati preveč in tudi ne tujih vrst jabolk. V drevesnice dajmo samo one vrste, ki res dobro storijo v naši zemlji in katere kupci iz severnih dežel radi kupujejo. Po mojem mnenju moramo v tem oziru upoštevati tri glavne vrste: bobovec, kanadko in mošancelj!

Škoda, da nimamo v Slovenskih goricah sadjarskih zadrug, ki bi posredovale pri prodaji sadja med kupci in sadjarji. Hvaležni smo sicer sadjarji trgovcem iz domačih krajev, ki so nam znali letos privabiti iz severnih dežel, pa tudi iz Italije dobrih kupcev, ali zadruga, ki bi se pečala s posredovanjem pri prodaji in nakupu sadja, bi letos prihranila našemu kmetu v celoti gotovo mnogo stotisoč dinarjev! Tudi nauk za bodočnost!

Omeniti moram tudi, da bo opis lepe sadne letine v Slovenskih goricah popoln, da je na stotine in stotine brezposelnih ljudi pri spravljanju jabolk našlo meseca septembra in oktobra zaslužek in prehrano. Celo iz Prekmurja in Medžimurja so prišli delavci spravljat sadje in prešat sadni mošt. In na stotine ubogih družin si je z delom zaslužilo sadje kot hrano za zimo.

Dostavek: Naj čitatelji nikar ne mislijo, da ostane sadjarju bogve koliko pri prodaji sadja. Delavci so letos zelo dragi. Dajati se jim mora obilo in dobre hrane, da vzdržijo. Vožnja na postajo po 5 do 20 km daleč pride tudi zelo visoko. Živina, ki je neprestano na potu, silno shujša, polomijo se vozovi in posoda. Mirno lahko rečemo, da odpade polovico izkupička na razne izdatke.

Nova tovarna ogledal v Ljubljani

Z razpadom gospodarskega področja bivše Avstro-Ogrske so ostale vse tovarne ogledal iz brušenega stekla, ki so preskrbovale našo precej razvito pohištveno industrijo, zunaj naših carinskih mej. Težkoče dobav, ki so na ta način nastale, smo skušali odstraniti z osnovanjem sličnih tovarn v Jugoslaviji.

Ugledna strokovna tvrdka Ing. Kopista & Dubsky v Pragi je bila med prvimi, ki je za svoje stare odjemalce skupno z domačimi ljudmi osnovala tovarno ogledal in brusilnico stekla v Osijeku, a kmalu nato tudi v Zagrebu. Tehnična ureditev, izvrstno strokovno vodstvo ter vseskozi solidno poslovanje so prispevali k hitremu razvoju podjetja, tako da je l. 1925 prevzelo še 2 drugi dotedanji podjetji in celo svoje poslovanje razširilo in reorganiziralo v delniško družbo. Od tedaj deluje podjetje pod naslovom: Spectrum d. d., Ing. Kopista Dubsky in Krstič, tovarne ogledal in brusilnice stekla, v svojih starih in novih preurejenih, a deloma tudi novourejenih tovarnah v Osijeku, Zagrebu, Ljubljani in Belgradu.

Večje povpraševanje iz področja prvih treh tovarn je privedlo podjetje do tega, da je l. 1927 opustilo tovarno v Belgradu in koncentriralo delo v tovarnah v Ljubljani, Zagrebu in Osijeku. — Kljub opustitvi Belgrada je produkcija v l. 1928 v treh tovarnah znatno presegla ono prejšnjih let v štirih tovarnah, kar najbolje dokazuje dobro in vseskozi solidno poslovanje podjetja, ker so v istem času zabeležene mnoge omejitve v sličnih industrijah, zlasti pa pri pohištvu.

Posebno lep razvoj beleži tovarna v Ljubljani. Prevzeta l. 1925 od družbe »Ogledalo« z. o z., v tedanjih prostorih v Medvedovi ul. 38, se je polagoma izpopolnjevala in povečavala, vendar pa je bilo treba iskati pripravnejših večjih prostorov, da bi mogla zadovoljiti povpraševanju. Radi tega se je v oktobru preselila tovarna v večje, bolj praktične prostore, ter posluje od 1. novembra dalje na Celovški cesti 81. — S preselitvijo so uvrščeni tudi nekateri novi stroji, cela ureditev pa modernizirana in tehnično izpopolnjena. S tem je zagotovljeno racionalno proizvajanje kvalitativno najboljšega blaga v najkrajših rokih, poleg znanih zelo kulantnih pogojev.

V pohvalo moramo še omeniti, da si je podjetje izobrazilo domače sile, ki jih pri osnovanju te industrije pri nas dotedaj ni bilo. Sedaj so pri podjetju zaposleni samo domači ljudje, a njihovo strokovno izobrazbo prav lepo ilustrira okoliščina, da sta dva znanstvenika ljubljanske tovarne dobila na letošnji razstavi v Celju obe prvi nagradi.

Tovarna proizvaja ogledala vseh vrst t. j. od najboljših iz belgijskega kristalnega stekla debelosti 6—8 mm, specialnih s 4 mm do navadnih kakor tudi boljših finejših ogledal debelosti 2 mm. Nadalje se brusijo steklene plošče, ravne in zvite za pohištvo, izložbe, kopalnice, lokale, avtomobile in za vse druge potrebe, ravno tako se dobavljajo tudi velike steklene plošče, ravne in zvite za portale. Končno proizvaja podjetje umetna ostekljenja z brušenim steklom v medenini, bakru, niklu itd.; z eno besedo vse, kar spada v stroko. — Sedaj bo mogla tovarna še lažje preskrbeti z navedenimi potrebščinami vse naše producente pohištva, gradbenike, avtomobiliste, steklarje, črkoslikarje, instalacije in slične ter vse trgovce in obrtnike za ureditev njihovih lokalov, pultov in izložb. Dosedanji razvoj vsekakor jamči, da bo tudi nova tovarna »Spectrum« v Ljubljani popolnoma opravičila vsa velika pričakovanja in osvetlila značaj slovenske industrije in obrti.

Novi čekovni zakon

Bistvene razlike med našim avstrijskim, dosedanjim in novim čekovnim zakonom.

(Konec.)

Novi č. z. je to določilo a. č. z. dosti bolj enostavno rešil. c) Če je kraj izdaje v kaki drugi evropski državi, plačilni kraj pa v tuzemstvu, traja prez. rok *20 dni*, računši od dne izdaje. d) Če je ček izdan v izvenevropski deželi in to na obali Sredozemskega morja, Črnega morja ali na njihovih otokih, plačilni kraj pa v tuzemstvu, traja prez. rok *40 dni*, računan od dne izdaje. e) Ako pa leži kraj izdaje v kaki drugi izvenevropski državi, tedaj traja prez. rok *60 dni*, če leži plačilni kraj v tuzemstvu. *Izjeme pa, ki jo pozna a. č. z.*, da se namreč nedelje in splošni prazniki ne uračunajo v prez. rok, novi č. z. ne pozna. — Nadalje pa je posebno važna norma novega č. z., ki predvideva slučaj, da je ček trasiran med dvema krajema, kjer veljajo drugi kalendarji in sicer pravi § 18 novega č. z. takole: Če je ček trasiran med dvema krajema, kjer obstoje razni kalendarji, tedaj se prevede dan izdaje na oni dan, ki mu odgovarja v plačilnem kraju.

Nadalje vpeljuje novi č. z. v § 17 v promet tako zvane *krosirane ali prečrtane* čeke. Krosirani čeki se morejo plačati samo banki in sicer razlikuje novi č. z. *splošno krosirane*, to je take, ki se morejo plačati vsaki banki, in *posebno krosirane* čeke, to je take, ki se morejo plačati le *imenoma* označeni banki odnosno oni banki, ki jo imenoma označena banka odredi mesto sebe. Splošno krosirane čeke izda lahko trasant, sme pa jih prečrtati tudi imetnik čeka. Če je ček enkrat prečrtan, se ne sme več izbrisati, izbrisati se ne sme nadalje tudi ime banke. Pač pa se lahko spremene splošno krosirani čeki v posebno krosirane, a ne obratno. Trasat pa, ki bi plačal drugi osebi, kakor banki, če je ček krosiran, plača sicer veljavno; toda on odgovarja v tem slučaju za škodo, ki pa ne sme biti nikoli, po izrecnem besedilu čeka, večja, kakor je bila čekova vsota.

4. **Regres radi nadplačila.** Glede protesta radi plačila se a. ček. zak. in novi ček. zak. vobče ujemata. Posebnost obstoji v tem, da zahteva novi ček. zak., da je treba dvigniti protest radi neplačila do poteka prez. roka, medtem ko določa a. ček. zak., da je protestirati najkasneje na prvi delavnik po prezentacijskem roku.

Vprašanje preklica čeka je le delno drugače urejeno po novem ček. zak., kakor po a. ček. zak. A. ček. zak. (§ 9. ali 7.) določa, da trasat ček lahko plača, četudi poteče prez. rok in se ček ne opozove. Novi ček. zak. pa gre še dalje in določa, da je trasat napram trasantu dolžan plačati ček in to tudi tedaj, če ček ni bil opozvan ali če ne obstoji drugačen dogovor, da vplača trasat ček po preteku prez. roka.

5. **Duplikati.** A. ček. zak. ne govori o duplikatih ničesar ter se tudi ne sklicuje pri tem na podpise m. r. vsled česar se more po a. ček. zakonu vidirati ček le v enem izvodu. Novi ček. zak. pa tukaj določa nekaj nasprotnega in sicer primer, da se more ček izdati v večih izvodih, ako je plačilni kraj v inozemstvu. Toda pri tem je posamezen komad naznačiti z njegovo tekočo številko; ako bi se to ne storilo, se vsak duplikat smatra za poseben ček. Vse to pa velja le za orderske, imenske — ne pa za imetniške čeke.

Zastaranje ček. pr. zahtevkov. Ček. regresni zahtevek imetnika čeka zastara proti izdatelju in indosantom v 6 mesecih, odkar je potekel plačilni rok Regresni zahtevki indosanta proti njegovim prednikom in izdatelju zastara tekom 6 mesecev, odkar je indosant ček plačal ali od dne, ko se je zoper njega tožba vložila. Novi ček. zak. pravi: »od dana kad je protiv njega kod suda postupljeno: torej že z vložitvijo tožbe, nikakor šele od vročitve tožbe, kakor po a. ček. zakonu. Kar se tiče a. ček. zakona moram omeniti, da je treba regresni zahtevek uveljaviti tekom 3 mesecev, če je ček plačljiv v Evropi, sicer pa tekom 6 mesecev. Ti roki se računajo po a. ček. zak. od dne protesta odn. od dne, ko se je od trasata dala na ček izjava, ki nadomestuje protest (§ 16. št. 2.).

Kazenski predpisi in predpisi o sodnem postopanju. Predvsem moram opozoriti na to, da pri naslednjih dejanskih stanih, ki jih našteva novi ček. zak., nikakor ne gre za kazni kazensko-pravnega značaja v ožjem smislu besede, temveč za redovne kazni. In sicer so to denarne kazni, ki se morejo spremeniti v slučaju neplačila v kazen na prostosti — največ do 3 mesece — in sicer je njih višina 2% od ček. vsote, a najmanj 200 Din v sledečih, taksativno naštetih primerih: 1. Kdor trasira ček brez datuma ali z neresničnim datumom izdaje. — 2. Kdor takšen ček prevzame, prenese ali izplača, pod pogojem seveda, da za to ve. — 3. Kdor trasira ček proti določilu § 2. osnutka: t. j. če trasat čekovno ni sposoben. — 4. Kdor pretvarja krosirane čeke. — V slučaju pa, da kdo »namerno« napravi navedena dejanja, se po novem ček. zak. v tem primeru redovna kazen podvoji. Ta § novega ček. zak. je vsekakor na mestu, zakaj s tem se skuša že vnaprej preprečiti razne mahinacije v ček. prometu. A. ček. zak. tega predpisa nima.

V slučaju pa, da trasant nima sploh nikakega ali pa vsaj ne zadostnega kritja pri trasatu, se mu naloži redna kazen 10% nepokrite vsote, a minimum 500 Din, dočim je ta redovna kazen po a. ček. zak. nižja — 3%.

Nadaljni kazensko-pravni predpisi in predpisi o sodnem postopanju v svrho izreke predvidenih kazni, pa se tako po a. ček. zak., kakor po novem čk. zak. v splošnem ujemajo.

H koncu pa moram dostaviti, da se v bistvu skladata a. ček. zak. (§ 19.), kakor novi ček. zak. (§ 22.) glede tožbe iz temeljnega posla; nadalje, da se sklicuje novi ček. zak. na predpise m. r. le v enem samem paragrafu, dočim a. ček. zak. v štirih paragrafih, kar je z legislativno tehničnega stališča dosti slabše radi nepreglednosti.

Izmed predhodnih in končnih naredb pa omenim samo to, da je po novem ček. zak. predvidena vacatio legis 1 leto, od dneva publikacije v »Službenih Novinah«.

Borza

31. oktobra 1928.

DENAR

Današnji devizni promet je bil prav velik, zlasti v devizi Dunaj, ki je oslabela. Vse devize je dala Narodna banka, ker v devizah Newyork in Pariz, kjer je bilo na razpolago privatno blago, ni prišlo do zaključka.

Devizni tečaji na ljubljanski borzi

31. oktobra 1928.

	povpraš.	pon.	srednji	sr. 30. X.
Amsterdam	—	2283.50	—	—
Berlin	1355.50	1358.50	1357.—	1357.—
Bruselj	—	791.54	—	—
Budimpešta	—	993.04	—	—
Curih	1094.10	1097.10	1095.60	1095.60
Dunaj	799.59	802.59	801.09	801.14
London	275.78	276.58	276.18	276.19
Newyork	—	56.95	—	56.95
Pariz	—	222.46	—	—
Praga	168.37	169.17	168.77	168.77
Trst	—	298.25	—	—

Zagreb. Berlin 1355.50—1358.50, Curih 1094.10—1097.10, Dunaj 799.59—802.53, London 275.78—276.58, Newyork 56.80—57, Pariz 221.46—223.46, Praga 168.37—169.17, Trst 297.17—299.17.

Curih. Belgrad 9.1275, Berlin 123.80, Budimpešta 90.53, Bukarešt 3.135, Dunaj 73.06, London 25.20, Newyork 519.675, Pariz 20.30, Praga 15.3975, Sofija 3.75, Varšava 58.25, Madrid 83.70, Trst 27.212.

Dunaj. Belgrad 12.48375.

VREDNOSTNI PAPIRJI

Ljubljana. Celjska 158 den., Ljubelj. kreditna 128 den., Prištedina 920 den., Kred. zavod 175 den., Vevče 110 den., Nihag Ruše 260—280, Stavbna 56 den., Šešir 105 den.

Zagreb. Drž. pap.: vojna škoda ar. 431—432, kasa 431—432, termini: 11. 436, 12. 438.50—440, 2. 445—448, 7% invest. posoj. 86, agrari 55.50—56. Bančni pap.: Hipo 57.50, Poljo 17.50—18, Hrv. 60, Kred. 85, Jugo 88.50—89, Lj. kr. 127—129, Medjun. 57.50, Nar. 7000—7100, Prišted. 920—925, Srpska 151—152, Zem. 133—140, Etno 100—180, Obrtna 38—39. Ind. pap.: Gutmann 200—205, Slavonija 7—7.50, Slavex 100—105, Drava 437.50—450, Šećerana 481—485, Osj. ljev. 185—210, Brod. vag. 77—80, Union 305, Isis 21—24, Ragusea 490—500, Trbovlje 490—495, Vevče 110—113, Nar. šum. 20, Piv. Sar. 280, Mlin. 19.50.

Belgrad. Narodna banka 6950—7050, vojna odškodnina 425.75, 12. 439, Izvozna banka 1120—1180, 7% invest. posoj. 85.50, agrari 55—56.

Dunaj. Podon.-savska-jadr. 84, Živno 128.25, Alpine 44. Greinitz 2.50, Trbovlje 60.10, Mundus 180, Slavex 12.20.

Žito

Zadnje dni je bilo zanimanje za pšenico nekoliko živahneje, dasi se ponudba ni povečala kakor se je pričakovalo. Danes zopet je bila kupčija malenkostna, ker ni niti povpraševanja niti ponudbe. Baška pšenica notira 252.50—255 Din, sremska 255 za promp tfko nakl. postaja. Laplatska koruza je čvrsta, vendar v ceni ni bilo nadaljnih izprememb. Vsi ostali proizvodi so neizpremenjeni.

V Ljubljani notirajo:

Deželni pridelki (vse samo ponudbe; slov. p., dob. prompt, plač 30 dni): pšenica bač 78—80 kg 2% 302.50—305, nov. 307.50—310, dec. 312.50—315, januar 315—320, moka 0g vag. bl. fko Ljubljana 430—435, rž 73—74 kg 295—297.50, oves bač. 295—300, koruza času primerno suha 365.50—370, ameriška 315.50—320, ajda domača 300—305, ječmen bač. 70—71 kg 315.50—317.

Zaključen 1 vagon moke. Tendenca neizpremenjena.

Novi Sad. Pšenica bač. in sr. 247.50—252.50, ban. 242.50—247.50, oves 250—255, koruza dec.-jan. 260—265, marc-april 287.50—292.50, rž 245—250, fižol 900—920, ječmen 255—260, pol. 285—290, bar. pol. 295—300, moka 0g 357.50—367.50, št. 2 337.50—347.50, št. 5 317.50—327.50, št. 6 270—280, št. 7 250—260, št. 8 205—215. Promet: 81 vag. pšenice, 2 vag. ovsa, 10 vag. koruze, 8 vag. moke, 1 vag. fižola, skupaj 102 vag.

Budimpeštanska žitna borza radi žid. praznika ni poslovala.

Les

Na ljubljanski borzi je bilo zaključenih 12 vagonov rezane bukovine. Tendenca je neizpremenjena.

Živina

Na zagrebškem velikem letnem sejmu 29 t. m. je bila kupčija živahna. Mnogo se je kupovalo konj in volov za klanje za Avstrijo, plemenskih bikov za Češkoslovaško in krav ter volov za Italijo. Cene so bile naslednje: biki 6—9, krave mes. 4—6, voli I. 8—9.75, I. 6—8, teleta živa 12—13, prašiči domači pitani 14—15, sremski zaklani 18.50—21, do 1 leta 11.50—12, nad eno leto 13—14, prašički za rejo kom. 75—200 Din, ostalo za kilogram žive teže.

V Milanu je bilo pretekli teden prodanih 300 jugoslovanskih telet po ceni 6.30—6.70 lir brez užitnine. Cene goveji živin so nekoliko popustile. Notirajo: Voli I. 4.50—5.20, II. 3.70—4.40, III. 2.40 do 3. 60, krave I. 3.90—4.70, II. 3—3.80, III. 2—2.90, biki 3.80—4.20, II. 3—3.70 lir za kg žive teže.

Na praški sejem, 29. t. m. je znašal dogon goveje živine 947 glav, od tega iz Jugoslavije 86, ki so notirali: voli 6—7.50, biki 4.75—6.50, telice 4.75—6.50; nadalje 7101 prašič, od tega iz Jugoslavije: 70 mesnatih, cena 10—10.20, in 177 špeharjev, cena 10.25—11.90 Kč.

Na dunajski prašiči sejem 30. oktobra je znašal dogon 15.933 glav, od tega mesnatih 12.108, špeharjev 3805; dogon iz Jugoslavije je bil 3026 glav, iz Poljske 10.374 itd. Špeharji so se podražili za 5 grošev, mesnati pa so se pocenili za 5—10 grošev. Notirali so: špeharji I. 2.40—2.45, angl. križani 2.10—2.35 (izjemoma 2.40), kmetski 2.10—2.40, stari 2.10—2.20, mesnati 1.60—2.25 šilinga za kg žive teže.

Najprej nadrgnite obraz z

NIVEA-CREME

nato počakajte dve minuti (med tem se lahko oblačite).

Potem se namažite z milom in se brijte!

Čudili se bodete, kako lahko se brije, in veselili se bodete, kako mehka in gladka je potem Vaša koža. Niti na enem kraju ne bo Vaša koža razpokana in razdražena. Niti se ne bo pojavil slučaj, da Vam je koža napeta, čemur se doslej ni bilo mogoče izogniti.

Za Vašo kožo je tako britje velika dobrota!

Brzoparilniki in kotli zažganje-kuho najceneje pri Semenič in drug Ljubljana, Kolodvorska ul. 41

POZOR! 12 BAZAR STANKO STUPICA POZOR! 8

Ljubljana, Vodnikov trg 5

podružnica Sv. Petra cesta 7

Prodaja različnega galanterijskega in modnega blaga, nakitov, toaletnih potrebščin, kuhinjske posode, suhe robe in velika izbira igrač.

POZOR! 8 Ne zamudite ugodne prilike za nakup! POZOR! 12

To blago dobite v bazaru po 8 in 12 Din

Sijajen zaslužek! Gener. in krajev. zastopnike za prodajo drž. papirjev na mes. obroke pod najboljšimi pogoji in z največjim zaslužkom išče »Slavija« k. d. Beograd, Kralja Mil. 37/II. Strok. izobr. ni potreb.

Vsak dan sveže namočena polenovka kakor tudi različno drugo specer. in kolon. blago po najnižji ceni nudi cenj. občinstvu Rudolf Kovačič, Ljubljana, Kongresni trg 19.

AFN Austro Fiat

brzovozni AUTOBUSI in tovorni ter vozovi za vse svrhe, najpopolnejši in najrazširjenejši svetovni fabrikat

STABILEN DOBRE VZMETI IDEALNE ZAVORE

Glavno zastopstvo O. Žužek, Ljubljana Tavčarjeva ul. 11.

— Zelo ugodni plačilni pogoji. —

Najcenejše in najlepše sukno za moške obleke se dobi v specijalni trgovini sukna pri Franc Bedič razpošiljalnica sukna, Maribor, Aleksandrova 28.

PUH - PERJE R. MIKLAUC LJUBLJANA

Otvoritveno naznanilo!

Vljudno sporočam cenjenemu občinstvu, da bom otvorila dne 5. novembra t. l. svoj najmoderneje urejen

ZOBNI ATELJE

v Dolenjem Logatcu nasproti pošti, ki bo odprt vsak dan izvzemši nedelje in praznike

od 8 do 12 in od 2 do 5.

Opravljala bom z največjo vestnostjo vsa v zobotehniško stroko spadajoča dela.

ALBINA FORSTER, zobotehnica.

Sveta življenje in vrvenje

Peter Klemen:

Slovenski kurir in njegova smola

(Popotni spomini izza dni po prevratu.)

(Dalje.)

Proti peti uri je bilo, ko smo prišli v Ilir. Bistrico. Na cesti pred hotelom Ilirijo je stalo par italijanskih oficirjev. Eden izmed njih je dvignil roko in zaklical: Fermi! (Stojte!) Obstali smo in moji gospodje sopotniki so izvlekli iz žepov svoje legitimacije, ki jim jih je bil poslal Narodni svet iz Zagreba. Meni, ki so me izvolili šele en dan pred odhodom za kurirja, tega važnega dokumenta še niso bili

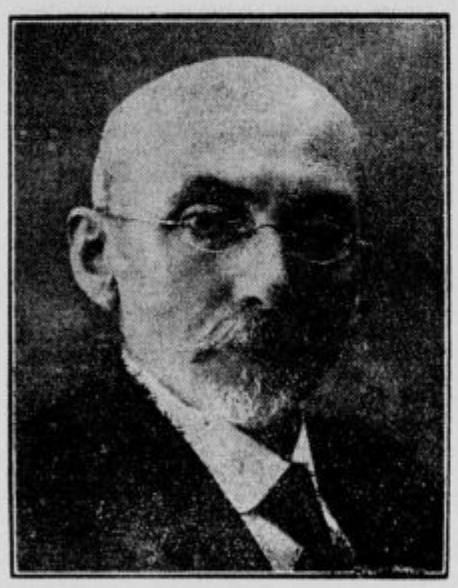

Otokar Březina, največji češki pesnik, ki je poklonil češkemu pisateljskemu podpornemu društvu o priliki državnega jubileja 100.000 Kč.

vročili, a obljubili so mi bili, da ga dobim na Reki, kamor ga prinesejo iz Zagreba hrvatski odposlaniki za financielne in gospodarske reči.

Ker sem bil torej brez legitimacije, mi ni kazalo ne govoriti, ne siliti v ospredje.

Italijanskii častnik, bil je karabinijerski stotnik, je pregledal pisanja in obenem konstatiral, da naš avtomobil ni naš, ampak last bivše avstrijske armade, to se pravi: italijanski. Trditi prav za prav nismo mogli, da ni res tako, kajti naše vozilo je še vedno nosilo naslov »K. u. k. Autogruppe«. Vendar se je ravnatelj Ivanovič osrčil do pripombe, da je avtomobil njegova privatna last, ker ga je kupil od bivše avstrijske vojne uprave, a napravil je eno napako, da namreč ni zradiral usodepolnega napisa.

Stotniku pa to še vedno ni bilo dovolj. Ponavljal je, da nas brez generalovega dovoljenja ne sme pustiti dalje, da pa se general, ki je bil nekje v Istri na inspekciji, vrne v nekaj minutah.

Prišel je italijanski vojak s puško in bajonetom, ki je zastražil naš avtomobil, mi pa smo, kakor se spodobi, šli gret svoje ude in želodec v bližnjo gostilno.

Kmalu se je nabralo v mali temni sobi vse polno možakarjev, ki so iskali radi okupacije sveta in tolažbe. A komaj smo bili dobro prigrizli košček kruha in popili kozarec vina, je bil karabinijerski častnik že za nami in je ogorčeno izjavil, da mu tako zbiranje ljudi ni nič kaj simpatično. Raziti smo se morali takoj.

General, njegovega imena ne vem, saj je to tudi popolnoma postransko, je bil med tem časom prišel domov.

Visoki karabinijer je gospode od komisije peljal v avdienco, jaz pa, ki sem bil brez legitimacije, sem zaostal in čakal rešitve. Neka gospa, ki je videla, da me zebe, me je povabila na čašo čaja in cigareto. Prav prijetno sem se ogrel v zakurjeni sobi, čakajoč, da pridejo moji sopotniki z dobro ali slabo novico.

TRETJE POGLAVJE.

V Reki. — Zaplenjeni avtomobil. — Torpedovke ni.

In prišli so z novico, da gremo dalje. Gospod general je videl poštenost naših namenov in dovolil, da se peljemo dalje svojim potem. Da bi pa nas ne ustavila na cesti kaka druga italijanska straža, je odredil, da nas karabinijerski stotnik spremlja do Matulj, kjer je takrat šla demarkacijska črta in od koder je bila prosta pot do Reke.

In odšli smo s svojo staro škatljo v noč, pred nami pa je ropotal majhen italijanski avtomobilček, na katerem je sedela naša eskorta.

V Matuljah so nas naši spremljevalci zapustili, nam voščili srečno pot in lahko noč, mi pa smo se spustili po cesti navzdol proti Reki, kamor smo dospeli trudni in mrzli okrog devetih zvečer.

Drugi dan zjutraj so dospeli gospodje iz Zagreba. Imeli so ti gospodje isto nalogo kot mi, da gredo namreč preko Italije v Švico, oziroma na Francosko. Deset je bilo vseh in reprezentirali so vse mogoče dežele: Hrvatsko, Dalmacijo, Istro, Bosno itd. Bili so to sami strokovnjaki na denarnem polju, govorili so samo o denarju in kurzu, o gospodarstvu in sličnih rečeh. Pa kaj bi govoril: razumel sem jih malo in se nisem mešal v njih pogovore. Tudi ljubilo se mi ni dosti, počutil se nisem dobro, nekam po španski mi je vse dišalo.

Ko smo zjutraj v kavarni odbrbljali nekaj navadnih fraz, je nastalo vprašanje, kako priti čez lužo v Italijo. Ravnatelj Ivanovič je rekel, da gre k francoskemu admiralu, ki naj pri Italijanih posreduje za prevoz do Benetk. In vršila so se res neka pogajanja, a tisti dan ni prišlo do nikakega uspeha. Začel sem že dvomiti o resnici one pesmi, ki so nam jo peli v Ljubljani, češ, da se peljemo z jugoslovansko torpedovko v Benetke. Bila je pač ta obljuba prelepa, da bi jo bilo treba izpolniti.

Vendar gospod ravnatelj Ivanovič le ni izgubil upanja in, kadar sem ga vprašal, kdaj in kako gremo, mi je odgovoril, da se peljemo prav gotovo, če ne danes, pa jutri.

Opoldne istega dne je bilo, ko smo ravno pokosili. Pred hotelom se ustavi avtomobil z advokatom Črvinovičem iz Istre in Milkovičem. Vprašal sem ju, kam mislita, in Črvinovič mi je prav olikano — sva se pač prvič videla — povedal, da je povabil dr. Milkoviča na kosilo in da se peljeta z našim vozilom k njegovi ženi na kosilo v Opatijo. Ko sva z dr. Jakom to slišala, je radost prešinila najino srce in prosila sva, če smeva priseesti, on, da obišče svoje znance v Voloski, jaz, da si ogledam hrvatsko Riviero z nemškimi hoteli.

———

Predsednik T. G. Masaryk na vojaški smotri o priliki 10 letnice Češkoslovaške republike.

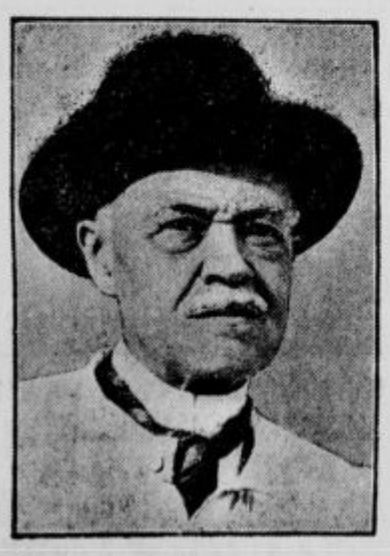

Prof. Nicole, znameniti specialist za tropične bolezni, ki je prejel letošnjo Noblovo nagrado za medicino.

Strahote bodoče vojne

Na zborovanju »Mirovne zveze nemških katoličanov« v Münchenu je med drugim predavala kemičarka priv. docentinja na univerzi v Bernu, prof. dr. Keller o učinku strupenih plinov v bodoči vojni. Tu ne pojde več za uničevanje posameznih delov fronte, marveč celih pokrajin; prizadeto bo torej brez razlike tudi mirno prebivalstvo, ženske in otroci. Nove velike letalske bombe obsegajo 2300 kg in bosta samo dve letali zadostovali, da s plinom na mah uničita vsako življenje na površini 40 kvadratnih kilometrov. Vsako veliko moderno mesto se more v najkrajšem času izpremeniti v pokopališče. Tako izjavlja francoski generalissimus Foch in drugi vojaški strokovnjaki. Interesenti na bodoči vojni — izdelovalci strupenih plinov, se izgovarjajo, da ne gre za usmrčevanje, marveč samo za omamljenje ljudi, da se nasprotniku onemogoči obramba. Temu pa nikakor ni tako. Smrt po zastrupljenju z vojnimi plini je strašna. Obrambna sredstva so skoraj nemogoča. Opustošenje Evrope je mogoče preprečiti le s tem, da se prepreči nova vojna.

———

Zvezde v verigah

Znano je, da dobivajo tako imenovane filmske »zvezde« sijajno plačo in žive v največjem razkošju. Pri vsem tem pa njihovo življenje ni tako zavidanja vredno, kakor si mladina rada domišlja. Te »zvezde« so popolnoma v rokah podjetja, ki si prilašča vso oblast nad njihovim življenjem. Vsaka taka »zvezda«, bodisi moški ali ženska, ne sme ničesar storiti, kar bi škodovalo njeni priljubljenosti med občinstvom. Nekatere igralke se za dobe pogodbe niti poročiti ne smejo. Druge morajo paziti, da se niti za kilogram ne zrede. Kjer zahtevajo staromodne vloge, si igralka ne sme ostriči las, kar bi bila pač še najmanjša nesreča.

Črnčev malik

Poljski listi objavljajo zgodbico iz zadnjih dni, ki kaže da Varšava ni dosti boljša od Budimpešte in drugih velemest. V najlepšem varšavskem hotelu »Bristol« je noč za nočjo ples, ki se ga ne udeležujejo tujci, marveč domača varšavska družba iz polnovrednega in polovrednega sveta. Med odmori nastopajo solisti in solistinje; med temi je bil v zadnjem času posebno privlačna točka črnc. Listi pripovedujejo, da so se za črncem ozirale najodličnejše dame, toda črni mož je bil zelo nedostopen. Kljub temu pa se je tej in oni posrečilo, da ji je pokazal svoje razkošno stanovanje. Vsako obiskovalko je Jack opozoril na zamorskega malika, izrezljanega iz lesa, ki je bil v notranjosti votel, a svoje žrelo je imel široko odprto. Jack je rekel pomenljivo: »Žre samo zlato in drago kamenje.« Dame so si snemale prstane, ovratnice, uhane in jih metale v malikovo žrelo. Zgodilo se je pa, da je ženi nekega veleposestnika kasneje postalo žal dragocenosti; zato je šla in Jacka in njegovega malika naznanila policiji. Policija je takoj odredila hišno preiskavo pri Jacku, ki se je vsled tega tako razburil, da si je prerezal žile. Najhujše pa je bilo, da so dragocenosti, ki so jih našli pri Jacku, izdale kriva pota njihovih lastnic. Zadnjo besedo imajo sedaj sodnije, ki imajo polne roke posla z ločitvami.

Romantična poroka

Japonci so znani kot narod, ki se najzvesteje drži svojih starih običajev. Zato vzbujajo izjeme tem večje zgledovanje. Tako se je te dni vršila prva poroka na japonski sveti gori — Fušijami. Oblečena v bela meniška oblačila sta prišla ženin in nevesta — vseučiliški profesor in učiteljica — že ponoči na goro in tam z duhovnikom čakala solnčnega vzhoda. Čim je vzšlo solnce, ki je znamenje Japonske in obsijalo vrh gore s svojimi prvimi žarki, je duhovnik izvršil poročni obred.

Berlinski svetovni rekord

V Berlinu zboruje Zveza za plemensko obnovo. Prof. dr. E. Fischer, ravnatelj antropološkega instituta je govoril o sestavi velemest. Ta orjaška industrijska središča, je rekel, so mlini, ki drobe ljudi in družine. Velemesta so prinesla padanje rojstev; nobeno velemesto ne narašča brez dotoka z dežele. V velikih mestih ne rasto vrli značaji, marveč na deželi. — Dr. Burgdörfer je govoril o gibanju prebivalstva. V nemških mestih, ki obsegajo dobro četrtino vsega prebivalstva, znaša število rojstev povprečno samo še 13 na tisoč, kar je že znatno pod narodnobiološko mejo, ki znaša 17 na tisoč. Berlin sam, ki šteje le 9.9 rojstev na tisoč, ima v tem pogledu svetovni rekord (Pariz šteje še vedno 16, London 17 rojstev na tisoč).

Dojenčka na potovanju

Da bi dojenček potoval z lastnim potnim listom iz Amerike v Evropo, se doslej najbrže še ni zgodilo. To se pravi do zadnjič. Te dni sta namreč z neko ladjo dospela v Liverpool štiri mesece stara dvojčka Daniel in William O'Brien. Imela sta popolnoma pravilen potni list; na sliki Daniel trdno spi, William pa mežika v svet. Stregla jima je ladijska uslužbenka, a potniki so se vedno drenjali okoli malih paglavčkov. Dvojčka sta sinova inženerja O'Briena, ki se je v Ameriki oženil, ki mu je pa žena na porodu umrla. Oče je poslal zdaj dečka svoji materi v Evropo, da ju bo vzgajala. Vožnjo sta izvrstno prestala.

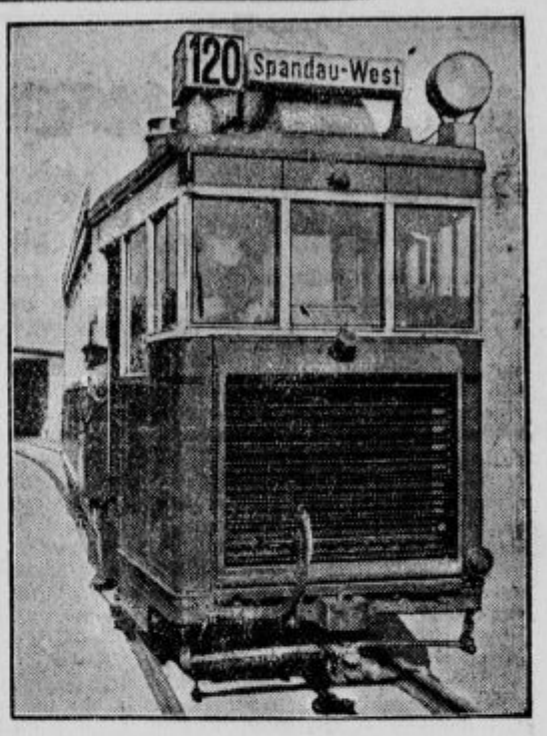

Cestno-železniški voz z bencinskim motorjem; take vozove uvajajo v Berlinu na manj prometnih progah, kjer ni električne napeljave.

V dveh - treh vrstah

Ženski samostan je pogorel v okolici Montreala. Tri redovnice so zgorele.

Rudnik se je udrl v Montpellier-ju; tri rudarje je ubilo.

Iz Sidnyea v London je na etapnem poletu letalski stotnik Harley z dvema pilotoma. Leti v smeri Kalkuta—Rim—London in upa doseči cilj v desetih dneh. Nato se namerava vrniti po isti poti.

Mleko jetičnih krav je prodajala uprava dunajske živinozdravniške visoke šole. Škandal je spravil na dan mlekar Pink, ki so ga nato odpustili iz službe. Dunajski magistrat zahteva, da se prodaja mleka bolnih krav takoj ustavi.

Dr. Eckenerjevi načrti. Dr. Eckener namerava že prihodnji teden znova poleteti v Ameriko. Spomladi pa bo startal za polet okoli sveta na progi Tokio, San Diego in Lakehurst. Jeseni 1929 bo poletel v Južno Ameriko (Buenos Aires).

Koliko je vpisanih fašistov. Po fašistovski uradni statistiki je sedaj v fašistovski stranki vpisanih 1,564.015 članov; mladinska organizacija Balilla šteje 1,106.064, sindikati tri milijone 577.128, društva 567.496 članov. Vseh oficielnih fašistov je tedaj 6,814.703; došteti bi bilo le še člane fašističnih sportnih društev.

Marseilleski Landru umrl. V marseilleskih sodnih zaporih je umrl Pierre Rey, ki je bil v preiskavi zaradi umora številnih žensk.

Trgovec tat. Bogati vdovi v Köthenu je bilo te dni ukradeno za 100.000 mark biserov. Tatvine je bil osumljen trgovec Frank, ki je stanoval v njeni hiši. Frank je odločno tajil. Sedaj so našli del ukradenih biserov, zakopanih na vrtu Frankovega očeta.

Slepi potnik na »Zeppelinu« — dekle? Berlinski listi beležijo vest, da je 16 letni fant, ki se je vtihotapil na Eckenerjev zrakoplov, v resnici dekle, po poklicu časnikarska poročevalka.

Z električno žico umoril dekleta. Ključavničarski pomočnik Neuwirth v Badnu je zvabil svoje dekle v okolico, zlezel tamkaj na električni drog, odtrgal žico in jo spustil na tla. Potem je žico, skozi katero se pretaka 20.000 voltov močan tok, ovil dekletu okoli vratu; dekle je bilo v trenutku mrtvo. Nato je sam prijel za žico z golo roko in obležal nezavesten s težkimi opeklinami.

*

On: Od nekdaj so veljali dolgi lasje kot ženski kras; ne razumem, kako se more dati ženska oropati tega znamenja svojega dostojanstva?

Ona: Prav imate, mnogo nerazumljivega je na svetu. Meni n. pr. je istotako nerazumljivo, kako se morejo moški briti in hoditi brez brkov in brade, ki so vendar naraven moški kras in znamenje njihovega moškega dostojanstva?

Katharina v. Kardorff, voditeljica novoustanovljene ženske visoke šole v Berlinu, soproga podpredsednika drž. zbora in bivša poslanka.

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par ali prostor drobne vrstice 1·50 Din. Najmanjši znesek 5 Din. Oglasi nad 9 vrstic se računajo višje. Za oglase strogo trgovskega in reklamnega značaja vsaka vrstica 2 Din. | Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za šifro 2 Din. Vsak oglas treba plačati pri naročilu. Na pismena vprašanja odgovarjamo le, če je priložena znamka. Ček. račun Ljubljana 10.349. Tel. št. 23-28

Službo dobe

Knjigovodkinja

z večletno prakso, samostojna in perfektna korespondentka v slovenskem, nemškem in srbohrvaškem jeziku dobi namestitev pri tvrdki **Ivan Savnik, Kranj.**

Vzgojiteljico

se išče k trem otrokom od 5—11 let na deželo. - Ponudbe na oglas. odd. Slov. pod: **Dobra 10.606.**

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razpisuje pri svojem fizikalnem zdravilišču v Ljubljani

pogodbeno službeno mesto maserke

s prejemki 1000 Din mesečno. - Prošnje s spričevali o dosed. službovanju je vložiti v pisarni urada, Miklošičeva cesta 20, soba št. 205, do **15. novembra 1928.** - Pozneje došlih prošenj urad ne bo upošteval.

Trgovski vajenec

Sprejme se učenec z enim ali dvema razredoma meščanske šole, vešč slovenskega in nemškega jezika. Predstaviti se je v trgovini A. Petek, Slov. Konjice.

Učenca

z dobro šolsko izobrazbo in veseljem do trgovine, sprejmem takoj. -- Klun Janko, trgovina z mešanim blagom v Prevaljah.

Čevljarskega vajenca

sprejmem takoj. Hrana in stanovanje v hiši. Anton Škodic, Glince, Vič, Tržaška cesta 15, Ljubljana.

Učenko

sprejmem v trgovino s predpisano šolsko izobrazbo in nemščine zmožno. Hrana in stanovanje v hiši. — Ponudbe pod »Poštena in pridna« št. 10.648.

Deklico

pripravno, ki ima veselje do gospodinjskih del in trgovine, vešča nemščine, sprejmem. Ponudbe pod »Poštena in marljiva« št. 10.654 na upravo.

Trgovski pomočnik

mlad, agilen, z dobrimi referencami mešane stroke, se sprejme takoj; istotako se tudi sprejme trg. učenec s potrebno šolsko izobrazbo, poštenih staršev, pri firmi: **J. Kušlan, Kranj** (Gorenj.).

Služkinja

se takoj sprejme za vsa hišna dela, vajena otrok, iz krščanske družine. Ponudbe pod šifro »Poštena« št. 10.664 na upravo »Slovenca«.

Trgovski vajenec

s primerno šolo, slovenskega in nemškega jezika vešč, se sprejme takoj. - M. Berdajs, Maribor. Hrana in stanovanje v hiši.

Učenko

z dobro šolsko izobrazbo, pošteno, močno in zdravo, se sprejme v večjo trgovino. Prednost imajo hčere trgovcev z meščansko šolo. Naslov v upravi št. 10.604.

Mizarskega pomočnika

in **strojnega delavca** sprejme Ig. Gerden, strojno mizarstvo, Št. Vid pri Stični; sprejmejo se le popolnoma zanesljivi, sposobni za stavb. in pohišt. mizarstvo.

Učenca

sprejme modna trgovina v Ljubljani. - Biti mora zdrav in imeti predpisano šolsko izobrazbo ter iz solidne rodbine. Starši naj pošljejo ponudbe pod »Dobro mesto« št. 10.669 na upravo »Slovenca«.

Dva pomočnika mešane stroke

dobrega manufakturista in dobr. železninarja, sprejmem. Dober prodajalec prednost. — Ponudbe na upravo lista pod »Dobra moč« št. 10.680.

Službe iščejo

Absolventka

trg. tečaja in 5 gimn. želi primerne službe. Naslov v upravi Slov. št. 10.591.

Trgovski pomočnik

vešč v mešani stroki, star 19 let, absolvent gremijalne šole, prosi službe v mestu ali na deželi pod »Agilen« št. 10.653.

Pouk

Otvoritev

novih tečajev francoščine, italijanščine, nemščine, angleščine in zasebne lekcije dne **5. novembra.** - Šola za jezike po **Metodi Berlitz:** Kralja Petra trg št. 8.

Višješolec

daje v matematiki, fiziki, latinščini in grščini izvrstno instrukcijo. Ponudbe pod »Matematika« štev. 10.642.

Zasebno krojno učilišče

Ljubljana, Stari trg 19. Novemberski program za dnevni, večerni tečaj. Krojači, civilno krojenje, uniforme, obleke za duhovščino, čepice. Šivilje, nešivilje, krojenje kostumov, plaščev, oblek, bluz, kril in perila. Najnovejši svetovni vzorci. Novost! Pletiljam, krojenje jopic, plaščev, kril, poluverjev, vseh krojev te stroke. Podučevalo se bo v moškem in damskem tečaju špecialen kroj sedanjih športnih gabardin, plaščev, tkzv. amerikanski »raglan« sistem. Poduk za nenormalne rasti. Vsak učenec ima vsako leto brezplačen poduk o premembi mode in novostih. Vodstvo preskrbi oskrbo, po tečaju službe. Izdelava krojev.

Zaslužek

Zastopnike

sprejmemo takoj za prodajo lukrativnih predmetov na mesečna odplačila po mestih in podeželskih krajih. Dajemo fiksno plačo in provizijo. - Mesečni zaslužek najmanj 4000 Din. Zumbulović, Ljubljana, Miklošičeva cesta 14.

Mnogo denarja

lahko zaslužijo poštene in čedne pisave zmožne osebe obojega spola v vsakem kraju Slovenije z nabiranjem članov za »Ljudsko samopomoč« v Mariboru, Aleksandrova cesta 45.

Poverjeniki

značajni in čedne pisave zmožni se sprejmejo proti plačilu za vsak kraj Slovenije. Ponudbe pod »Ljudska samopomoč« v Mariboru, Aleksandrova cesta 45.

Stalni krajevni zastopniki

proti mesečni plači in proviziji se sprejmejo takoj za dobičkanosen predmet. Ponudbe pod »Uspešno« št. 10.666 na upravo »Slovenca«.

Inserati v »Slovencu« imajo največji uspeh!

Stanovanja

Stanovanje

iščem za november z eno sobo in kuhinjo za dve osebi v mestu. Plača se tudi za eno leto naprej. Naslov v upravi Slovenca pod št. 10.644.

V Sp. Šiški

oddam s 1. novembrom lepo, elegantno meblirano, parketirano sobo z električno razsvetljavo v vili Maurarjeva 18.

Stanovanje

soba in kuhinja, pri kemični tovarni, oddam. — Novak, Erjavčeva št. 2, Ljubljana.

Vnajem

Za pletilno podjetje

se odda krasen lokal. - Naslov v upravi pod št. 10.661.

Iščem gostilno

v najem ali na račun, v mestu ali bližini, prevzamem takoj ali po dogovoru. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Gostilna« št. 10.651.

Sedlarji, pozor!

Ugodna prilika! Oddam v najem kompletno sedlarsko delavnico na prometnem kraju, brez konkurence, onemu, ki odkupi inventar. - Naslov pove uprava pod štev. 10.694.

Posestva

Veleposestvo ali večje posestvo

sprejmem pod ugodnimi pogoji v najem za dobo 5 do 10 let. Ponudbe pod »RV št. 10.526« na upravo »Slovenca«.

Trinadstropno hišo

štiri trisobna stanovanja, prodam. Ponudbe upravi pod »Stanovanje takoj« št. 10.662.

Kupimo

Hlode

bukove in **hrastove** (hrastove že od 20 cm naprej), kupuje parna žaga **V. Scagnetti,** Ljubljana.

Vsakovrstno **zlato kupuje** po najvišjih cenah. ČERNE, juvelir, Ljubljana, Woltova ulica št. 3.

Hrastovi, bukovi pragi

(traverji) ter drva. Kupim 10.000 hrastovih ali bukovih pragov ter večjo množino drv. Ponudbe pod »Hrastovi pragi« št. 10.601.

Objave

Izjava.

Svarim vsakogar pred nakupom od strani moje žene in sina, ki nista upravičena prodajati nikakih predmetov. - **Martin Kurent,** Studenec — Medvode. 10.643

Čevljarska zadruga

v Ljubljani vabi vse člane na zelo važen **sestanek,** ki se vrši v nedeljo dne 4. novembra t. l. točno ob 9 dopoldne v salonu pri »Levu« na Gosposvetski cesti. Odbor.

Prodamo

Fižol za kuho

nudi najceneje **Sever & Komp., Ljubljana.**

Bukova drva

krasna, zdrava, popolnoma suha, iz pokritega skladišča dobav. promptno **Čebin, Wolfova ul. 1.** Telefon 2756.

Rabljene avtomobile

osebne, medtem tudi malo vožene, 2, 4 in 6 sedežne tov. omnibuse ter tov. vseh jakosti, motocikle solo in s prikolico znanih znamk Vam nudi v največji izbiri **O. ŽUŽEK, Ljubljana, Tavčarjeva 11.** — Prevzamem v komisijsko prodajo rabljene avtomobile in motocikle.

Rjav kratek klavir

se proda. — Naslov pri upravi »Slovenca« pod št. 10.649.

Prodam:

posestvo, motor 6 HP, stružnico, dinamo, telefone, kočijo in sode. - Naslov se izve v upravi Slovenca pod št. 10.595.

Nova salon. obleka

in navadna črna obleka, za večjo osebo, se proda. Dunajska cesta 36, v veži levo.

Pisalne stroje

amerikanske »Remington« prodaja na obroke **J. Gustinčič, Maribor, Tattenbachova 14.** Zahtevajte obisk našega potnika in cenike!

Koruzo za krmo

oddaja najceneje veletrgovina žita in moke **A. VOLK, Ljubljana** Resljeva cesta št. 42.

Puhasto perje

kg 38 Din. razpošiljam po povzetju najmanj 5 kg. Izkoristite priliko, dokler zaloga traja. Imam tudi beli puh kg 300 Din. **L. Brozović,** kem. čistiona perja, **Zagreb, Ilica 82.**

Šlezijski premog

odlični, in **koks,** promptno iz skladišča, ter **trbovljski premog,** dobavlja **Čebin,** Ljubljana, Wolfova ulica 1. — Tel. 2756.

Samo 26 do 28 Din plačate

za podplatanje ženskih čevljev in 32—38 Din za podplatanje moških čevljev. Tudi vse čevlje z gumijastimi podplati in snežne čevlje sprejema v popravilo po najnižjih cenah »Brzopodplata«, Tattenbachova ulica 14.

Slike za legitimacije

izdeluje najhitreje fotograf Hugon Hibšer, Ljubljana, Sv Petra cesta 25

»Ford« model 1927

v brezhibnem stanju, z novo pnevmatiko, za Din 16.000. - **»Renault«** šestsedežni taxi, moderno opremljen, v dobrem stanju, za 26.000 dinarjev. - **»Fiat«** 501, 4 sedežni, za 26.000 Din. - **»Presto«,** 6 sedežni, stalno v rabi, za 20.000 Din. - **»Renault«** mali, prvovrsten, samo 11.000 km rabljen, za 30.000 Din. - **»Chevrolet«,** 13.000 km rabljen, kot nov, za 35.000 Din, **naprodaj pri tvrdki Lampret in drug** d. z o. z., Ljubljana, Dunajska cesta 22.

Razno

Budilka samo Din 60·-
Ivan Pakič, Ljubljana
Pred Školjo 15

la briketi

(šlezijski), kakor livarski, kovaški in kurilni

koks

ter angleški **kovaški premog** — se dobi pri **Mejovšek, Maribor, Tattenbachova št. 13, tel. 457.**

Vsakdo

dobi za Din 90·— lepo rožasto flanelasto odejo **R. MIKLAUC „Pri Školu“ LJUBLJANA** Pred Školjo štev. 8 Lingerjevanlica

NOVEMBER 5

OTVORITEV

novih tečajev francoščine, italijanščine, nemščine, angleščine in zasebne lekcije: Šola za jezike po METODI BERLITZ Kralja Petra trg 8.

POPRAVILA
Mehanik Ivan Legat
Maribor, Vetrinjska ul. 30
Telefon int. 434.
Specijalist za pisarniške stroje.
Novi in rabljeni pisalni stroji vedno v zalogi.

Naznanilo!

Cenjenemu občinstvu vljudno sporočam, da sem otvoril na **Vodnikovem trgu 5**

trgovino špecerije in delikates

ter se priporočam za obilen obisk.

Bogomir Motoh.

Iščemo večje

razstavne in trgov. lokale

v eni najprometnejših cest v Ljubljani — in

enega veščega akviziterja

za avtomobile in druge naše proizvode. - Ponudbe na

Škodove zavode, Šelenburgova 7.

Zahvala

Ob bridki izgubi našega nepozabnega soproga, očeta, starega očeta in tasta, gospoda

Ruperta Šembreka

železničarja in hišnega posestnika

se najiskreneje zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem za izraženo sožalje in poklonitev prekrasnih vencev, nadalje gg. pevcem za njih ginljive žalostinke, železničarski godbi »Sloga« ter vsem, ki so blagega pokojnika v tako častnem številu spremili na njegovi zadnji poti.

Zelena jama, 31. oktobra 1928.

Žalujoči ostali.

Vsévolod Ivánov:

Povratek Buddhe

(Povest.) 21

Za kolodvorom obvisi profesor s plaščem ob plotu in ga hoče sneti z žeblja. Toda ni žebelj, nego človeški prst. Za prstom pride človek v bešmetu, ki je podoben trohlemu plotu. Bešmet prime profesorja za žep in siplje besede hitro kakor bi vrgel pest drobiža:

»Hrani denar... tukaj je lopov poleg lopova... Kaj pa si pripeljal?«

Profesor se ne more odstraniti, saj ga človek drži za plašč.

Pokažite prosim, kje je tukaj sovjet!«

»Sovit? Tu je mnogo sovitov... Je Sovit, ki hiše ima, mojo hišo tudi ta Sovit ima. Je sovit, ki v ječo vtakne, Biližman že peti mesec sedi... Trgovati Sovit ne pusti, vse da zastonj[1]...«

»Jaz potrebujem Ispolkom Sovjeta.«

»Tam je dosti ljudi, koga se boš bal, pojdi — te bom spremil.

Tatar gre zibajoče, se pritožuje med potjo in izprašuje, kako blago pustijo po železnici. V veži Sovjeta obstane in čaka. Po končanem delu pride k njemu profesor čaj pit in spat. Tatar suva profesorja v tilnik in mlaska: »Tako je mehka moja postelj.« S čim naj profesor plača? Takrat ga sune tatar s prstom v glavo:

»Prosi, v Sovitu vsakemu dajejo... z rokama bolj mahaj! Oj, purmaj, kako je vse čaman[2]...«

Tajnik Ispolkoma hitro čita mandat. Tajnik je okrogel in dolg, njegova ramena so skoro v višini glave. Nad mizo sloni kakor zavitek blaga.

»Peljati bi se bili morali v smeri Irkutska.«

Nismo hoteli zadrževati vojaških vlakov. Peljal se bom iz Semipalatinska v smeri Lepsinska čez jezero Čulak-Perek in odtod čez postaje obmejnih stražarjev na Sergiopolj in potem čez kozaške vasi na mejo...«

»Toda to bo vendar cela ekspedicija... In Buddha, kaj ima s tem Buddha opraviti? Kje pa so vaši tovariši?«

»To je še boljše! Ste sami?«

Oba gresta v predsednikovo pisarno. Tajnik zasmehovalno suva v mandat:

»Buddha se je pripeljal! Prosi za konje.«

Predsednik buli srepo z očmi (on je neverjetno dober in mora radi tega neprestano kričati):

»Pošljite ga h kravji materi!... Še agitatorje moramo tu prevažati z velblodi, ta pa hoče konje. Dajte ga sem, sem... da ga bom oštel!...«

Tajnik se zopet izpremeni v zavitek blaga:

»Če hočete, bom sprožil vaše vprašanje v skupni seji Sovjeta... Pustite mandate in oglasite se tekom tedna. Ali imate karto za menzo? Vi ste tukaj uradno, obrnite se torej na tovariša Nikitina v Gubprodkom.[1]

Profesor vzame mandate:

»Če ni drugače, dovolite, da najmem sam konje.«

»Prosim, tovariš. Jaz vas samo opozarjam...«

Tajnik piše potno dovoljenje: »Profesorju Safonovu kot spremljevalcu kipa Buddhe do mej Semipalatinske gubernije.«

Tatar Hizret-Nagim-Bej ga pričakuje pri vhodu.

»Si dobil?«[2]

Profesor posluša in koraka za Tatarom. Okrogli hrbet je ves v oljnatih in globokih progah, kakor da bi bili Tataru v hrbet všiti kosi umazane masti. Peščeno mesto je kakor prikazen: prav tako si ga je predstavljal profesor Safonov. Po zraku letijo zaspani curki rumenega peska; strašno so vroči in profesorju je prijetno misliti, da je videl šele pred tednom smreke v snegu in bele hribe. Tepluška je hitela čez snežene zamete cel teden. Ljudje so zaspani v teh peščenih curkih in kakor v sanjah pozabi profesor takoj obraze, ki jih je videl. Tatar se pogosto obrača in je nekam zelo zadovoljen; vsakokrat vidi profesor nov obraz.

Profesor hoče nenadoma biti odkritosrčen, hoče povedati Tataru nekaj prijetnega in veselega. Z veseljem stopa po preprogah, s katerimi je postlana hiša pri Tataru. Gospodar ga sicer ne pelje v boljšo polovico hiše (ker se boji kuge), toda profesorju je tudi to prijetno. Ko potiplje hlode v stenah, reče: »Krepka hiša.« Sočutno posluša Tatarjevo zgodbo o zaplembi zidane hiše.

[1] V prevodu ni mogoče ohraniti spačene tatarske izgovarjave za katero je med dr. značilna pomanjkljiva sklanjatev. — Boljševiki so razveljavili zasebno lastnino in odvzeli mestnim posestnikom hiše.

[2] Tatarski medsveti. Čaman pomeni nered, obup.

[1] Tatari in ponekod ruski kmetje pravijo vsem ti.

[1] Gubernski prodovoljstveni (t. j. prehranjevalni) komite.

»Ljudska knjižnica iz založništva Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani«: 24. zvezek: A. Marhy, HANKA. Lužiško-srbska povest. Din 22, vez. Din 30. — 25. zvezek: Haggard, HČI CESARJA MONTEZUME. Din 32, vez. Din 42. — 26. zvezek: Lorenzini, STOŽEK IN NJEGOVO BURKASTO ŽIVLJENJE. Din 14, vez. Din 22. — 27. zvezek: Pregelj, OTROCI SOLNCA. Din 24, vez. Din 32. — 28. zvezek: Haggard, KLEOPATRA. Din 28, Din 40.

Stenski koledar 1929

za pisarno in dom, dvostranski, oblike 34×42 cm, obsega poleg koledarja še poštne določbe in prostor za beležke, lično izdelan v večbarvni litografiji prodaja

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani

Cena za preprodajalce po Din 3·— — na drobno po Din 4.50 —

Žlahtni kostanjev les

obeljen kakor tudi neobeljen. — Stalni nakup! — Najugodnejše cene! — Takojšnje plačilo!

Ernest Marinc, Celje,
Zrinjskega ul. 4. — Tel. interurb. št. 136.

Kedaj bodemo postali srečni in zadovoljni?

V mesecu novembru, ko se bode pričelo žrebanje glavnega in milijonskega V razreda srečk Državne razredne loterije.

Zakaj bo v tem času

mnogo iznenadenja in senzacije za celo bodočnost?

Ker bode zadeto mnogo milijonov dinarjev, ter padejo veliki dobitki v prvi vrsti na doplačilne srečke, katere ima še samo v mali množini na razpolago glavna povlaščena in širom cele Jugoslavije poznana najsrečnejša kolektura

Aleksandra R. Pavlović. Beograd. Obilićev Venac 35. Tel. 15-25

Slovenci na plan pa še danes naročite po dopisnici eno doplačilno sročko, katere cena je v primeri z ogromnimi dobitki zelo nizka ter stane 1/1 **Din 500·—**, 1/2 **Din 250·—**, 1/4 **Din 125·—**

Cenejše kot pri

RAZPRODAJAH

se dobi usakovrstno manufakturno blago samo pri

TRPIN, MARIBOR, Glavni trg štev. 17.

Zadnje pošiljke **krzna** *iz Leipziga*

so prispele. Kdor namerava kupiti, naj se čimpreje potrudi k tvrdki

L. Ornik, Maribor, Koroška cesta 9

kjer bo našel največjo izbiro v tem predmetu.

Vse, kar leze ino gre

torej mladi in stari, siromašni in bogati

use, use hiti v „Ljudsko samopomoč"

za slučaj smrti v Mariboru, v to največjo podporno društvo za Slovenijo, ki šteje danes že nad **10.000 članov** in je izplačalo v tekočem letu okroglo **200.000 Din** na podporah. — S prispevki po **1**, ozir. **2** in **5 Din** za vsak smrtni slučaj, si lahko zasigura vsakdo **2000**, ozir. **4000** ali **10.000 Din** in tudi več podpore svojim ostalim. — Do nadaljnjega se sprejmejo še vse zdrave osebe do 50. leta. Kdor torej še ni član tega človekoljubnega in prekoristnega društva, naj še danes zahteva pristopno izjavo od

„Ljudske samopomoči" v Mariboru

Aleksandrova cesta štev. 45 — poštnine prosto.

POVERJENIKI se sprejmejo **za vsak** kraj Slovenije.

Inserirajte v „Slovencu"!

Kupimo vsako količino **rezanega lesa**

amerikanskih dimenzij

Cene izredno ugodne. Dobava do srede decembra t. l. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Amerikanske dimenzije« štev. 10.639.

Alfa posnemalnike

za mleko kupite najceneje v mlekarni

Krištof, Ljubljana, Sv. Petra cesta 60

Ponudite sveže zelje

v glavah na vagone

Gospodarski zvezi v Ljubljani

Naznanilo preselitve

Cenj. odjemalcem naznanjamo, da smo našo tovarno ogledal in brušenega stekla, **preselili** v nove moderne in razširjene prostore na

Celovško cesto št. 81

telefon št. 23-43.

Tem potom se velecenjenim svojim odjemalcem najtopleje zahvaljujemo za vso naklonjenost, ki so jo doslej izkazali našemu podjetju, in prosimo, da nam isto ohranijo tudi v naših novih, vsem zahtevam moderne industrije stekla odgovarjajočih prostorih.

Zagotavljamo svoje velecenjene odjemalce, da jih bomo v bodoče mogli postrezati v vsakem oziru kar najbolj točno in solidno.

„Spectrum", d. d.
Ing. Kopista Dubsky & Krstić,
tovarna ogledal in brušenega stekla,
Ljubljana.

Zdi se, da na preprogah Hizret-Nagim-Bej ne lomi tako jezika, lažje ga je razumeti ali pa mora tako biti. Preproge iz krzna so vendar premehke, stene pa so izredno krepke. Ženska prinese zelen čaj; je nekoliko barvana in spominja na Cin. Profesor se ji prijazno prikloni. Mizice so nizke, — kakih petnajst centimetrov visoke, čajniki so zviti (kakor pripognjeni od vetra), duri so zastrte s snažnimi štorjami. Zlata in plava luč (ki diši po mleku), in mačka, ki vzdiguje s šapo štorjo, uhajata nekam skozi zid...

Profesor potegne iz žepa kos zlate žice, isti kos, ki ga je hotel prodati kmetom. Ve, da je tu drugi svet, in da najde njegova žica umevanje. In res: Tatar se le rahlo dotakne žice in jo tehta na nohtu mezinca. Profesor gleda z ljubeznijo oster in kot trska dolg noht.

Nagim-Bej pelje profesorja v lepšo polovico hiše. Zberejo se še drugi Tatari. Nagim-Bej je nenadoma zaposlen in se skrije. Profesor razume: zvedel bo pri Rusih, če je žica resnično zlata. »Vse je prekrasno,« si misli profesor in pije mnogo čaja. Saj je v puščavi, tukaj se pije mnogo čaja.

Tatari ga obkrožijo: ruski zlatar je rekel, da je žica — kitajsko zlato, ki je najdražje in najbolj starinsko. Tatari stojijo okoli Vitalija Vitaljeviča, spoštljivo gledajo njegov nerodno zakrpan plašč, njegove lase, kateri imajo barvo žabe, ki se levi, in zlati zob. Po tem zobu sklepajo, da ni tat, in Hizret-Bej vpraša:

»Koliko zahtevaš?«

Profesor potrebuje: krepko arbo[1], štiri velblode, dva gonjača in hrane, kolikor bo treba. Peljal bo kip Buddhe mimo jezera Čulak-Pezek v smeri Sergiopolja in odtod čez kozaške vasi po poštni cesti do Čugučaka. Mandate ima in potno dovoljenje. Profesor razlaga, kaj je to: kip Buddhe.

»Burhan... burhan...« kimajo brite glave. Sami hočejo videti burhana. Profesor Safonov jih pelje v tovorno skladišče.

Savosjka je naslonil glavo v Buddhin bok in spi. Poleg njega ležijo cigaretni ogorki. Veter jih nosi in ne more odnesti — tako dolgo jih je vlekel in zraven mislil Savosjka.

Štirje velblodi ne bodo tega mogli peljati,« rečejo Tatari, se nalašč napenjajo in poskušajo obrniti kip na drugo stran. Do Čugučaka je osem sto verst[2], v stepi je pomlad — velblodi bodo težko šli — treba je najmanj osem velblodov.

Povrnejo se, pijejo čaj in so pripravljeni peljati Buddho za žico do Sergiopolja.

Bom našel druge voznike,« reče profesor.

Tatari barantajo, češ, da je vojna, da so za Sergiopoljem beli[3], ki lahko vzamejo velbl de in ubijejo ljudi. Mar se veliko kupi za žico? Končno so Tatari pripravljeni dati štiri velblode in peljati še naprej od Sergiopolja do kozaške vasi Ak-Čulijska.

Peščeno mesto rumenih reber. Bele hiše so kakor kamni, katere izkoplje veter iz peska. Neki fant gre s stoli na ramah, teče paglavec v tesno napetih hlačah, psi spremljajo Buddho z laježem, drobnim kakor pesek. Kip leži v arbi, pokrit z odejami in tesno obvezan z motovozi. Miren je njegov medeni obraz in kakor pri speči zveri so mu zavihana ušesa.

Peščeno mesto je podobno sanjam. Oči onih, ki jih srečajo, so megleno temne, ustnic ni — gladek peščeni pokrov se prične takoj pod očmi.

Arba se molče pomika čez pesek, velblodi na široko stopajo z mehkimi stopali, gonjači so molčeči in mračni — Buddha zapušča mesto.

——

Hizret-Nagim-Bej gleda v okno in misli na smešnega človeka, ki pelje na Mongolsko kos medi. Hizret-Nagim-Bej mu je prigovarjal, naj bi ostal v mestu: za žico lahko dobro spi, in preproge so dolge: ne pade kakor iz postelje in se ne bo zbudil. Hizret-Nagim-Bej misli na svoje štiri velblode, katere je dal človeku z zlatim zobom: slabo bodo nanje pazili, popolnoma pijan je ta človek.

Hizretu-Nagimu-Beju se smilijo velblodi in arba. Hizret-Nagim-Bej osedla konja...

Enostavno in jasno je življenje kakor trava in veter.

Pred profesorjem Safonovim je stepa.

»Ho-o!...« kričijo gonjači.

Profesor Safonov ponavlja: »Ho-o!«

[1] Težki, leseni dvokolesni voz.
[2] Ruska versta je dolga 1.67 km.
[3] Leta 1918. so se držali v zapadno-sibirskih stepah kozal. atamana Dutova in dr., ki so ogrožali boljševiške meje in železnice.

Sadje v gospodinjstvu.

Konzerviranje sadja in zelenjadi.
Spisal M. Humek. Cena Din 24·-.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

LJUDSKA KNJIŽNICA iz založništva Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani: 23 zvezek A. Sheehan, Nedlag. Povest irskega jekleta. 24 Din. vez. 32 Din — 24 zvezek A. Marby, Hanka. Lužiško-srbska povest. 22 Din. vez. 30 Din — 25 zvezek Haggard, Heši cesarja Montezume. 32 Din. vez. 42 Din — Storžek in njegovo burkasto življenje. 14 Din. vez. 22 Din. — 27 zvezek: Pregelj, Otroci solnca. 24 Din. vez. 32 Din.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Ceč. Izdajatelj: dr. Fr. Kulovec. Urednik: Franc Terseglav.